

ТУДЎЪ ДАР ҒУРУБ

I

– Модарчон!.. Омад...

Аз ин нидо, ки булўри сукутро пора-пора месозад, модар як қад мепарад. Дилаш ҷиғас мезанад ва биму хатар аз гулўяш мегирад. Сипас ба худ мепечаду ҳаросон сар ба рўи писар хам карда, бо тарсу таҳлуқа мепурсад:

– Чӣ гуфтӣ, ҷонакам? Кӣ омад?

– Падарам омад, – чехраи писар кушодатар мегардад, чашмонаш гўё лахчавор медурахшанд. – Падарам.

Аз ин ҳарфи ногаҳонии писар тамоми аъзои бадани модар меларзад, набзаш якбора ба талотум меояд. Ба ў чунин менамояд, ки гўё нафасаш қатъ мегардад. Баъд баданаш суст мешавад, безобитаву бесаранҷом зуд-зуд мижа зада мепурсад:

– Падарат омад?.. Кани ў?

Писар сўи тиреза ишора мекунад:

– Ҳў-у, ана, ана.

Модар оҳи сабук мекашад:

– Вай чанор аст, ҷонакам, чанор.

Писар лабони парсинбастаашро лесида, нафаси чуқуре мекашаду даме хомўш меистад. Сипас дар холе, ки чашм аз модар намеканд, боз ба сухан меояд:

– Падари ман ҳам мисли чанор аст... Чанори бузург.

Дили модар аз яъс сих мезанад. Бўғз гулўяшро бўғӣ мекунад. Лаб зери дандон мекашад, ашк марҷонвор рўи рухсораҳояш мерезад.

– Ман барои шумо сиҳат мешавам, модарчон!

Ин суханон рўҳи модарро бардошта, умед мебахшад: чигарбандаш сиҳат мешавад. Сиҳат мешавад!

Оре, ў сиҳат мешавад!

Печидахаёл сўяш бо меҳр нигоҳ мекунад.

Ўро мехонад, хонадор мекунад. Духтареро келин мекунад, ки Вафо дўсташ дорад. Тўйи калон мекунад, ҳеч чизро дарег намедорад. Шаби тўйи чигарбандаш ҳамаи армонҳои дилашро мешиканад. Армонҳое, ки дар дили худ дошту нашикаста монд. Охир, дар насиби ў тўю тамошо набудааст...

Нолиши писар ўро ба худ меорад. Ду бари рӯи Вафо лолагун, гўё ду нони нав аз танўр канда шуда. Модар кафи даст ба пешонаи писар мегузорад. Ин дам дари палата оҳиста кушода шуда, ҳамшираи мавзунқомати малламўю бодомчашми хандонрўй медарояд.

– Тафс кардааст? – оҳиста мепурсад ҳамшира.

Оҳи сўзоне мекашад Нозанин ва ба тасдиқ сар мечунбонад. Ҳамшира ҳарорати Вафоро месанҷад. Нўги сутунчаи симоби сурх таги рақами чил қарор дошт. Ин ҳамшираро ба изтироб меорад. Вай зуд ба тани Вафо дору мегузаронад. Лаҳзае пас модар боз каф ба пешонаи писар мегузорад.

– Табаш фаромад, – оҳи сабук мекашад. – Шукр.

Гули чехраи ҳамшира аз нав мешукуфад.

Мижгонҳои писар ҳам хўрда-ҳам хўрда, оқибат ба ҳам мепечанд. Модар оҳиста дасташро аз пешонаи ў мегирад. Ва ҳамзамон ҳаёлаш чун мурғи нимбисмил дар ҳастиаш метапад.

“Ёди падар сабаби хурўчи дард бошад?” – ин андеша чун нештар ба дилаш мехалад. Дили озордидааш бештар дар озор монда, бо дарду алам оҳи сўзоне мекашад. Ва таҷанг шуда, боз ба худ суол медиҳад: “Ғоли бад бошад?” Вале аз ин савол дилаш якбора ҳарос мекашад. Ва зуд бо қалби пуризирироб ба илтиҷо меояд: “Худоё, аз андешаҳои бад нигоҳ дор!”

Ин дам зоғе паси тиреза менишинад ва ба қар-қар медарояд. Гўё аз ғаму андўҳи Нозанин завқ мебурд ва табли шодӣ мезад. Нозанин ба зоғ нигоҳи нафратомезе афканда: “Чӣ мехоҳӣ, шумхабар?!” – гўён, назди тиреза меравад. Зоғ тарсида мепараду аз назари ў ғайб мезанад.

Ў оҳи бадарде кашида, ба осмони нопадоканор чашм медўзад. Аз ҷониби қибла абрҳои тираи боронӣ ҳуҷум карда

меомад. Дам ба дам шамол шиддат гирифта, гиёху баргҳои хушкро ба ҳар сӯ пош меод.

– Ҳа-а, поёни умри гулу гиёх ҳама хору хас аст, – бо дарду алам худ ба худ меғӯяд Нозанин. – Аммо баҳор боз аз нав эҳе мешаванд.

Яъси гароне пахшаш мекунад, оҳи сӯзоне мекашаду таҳи дил менолад:

“ – Қисмат, сад неш бар ҷонам задӣ, боз аз ман чӣ меҳохӣ?!”

Аз шиддати дилтангӣ лабашро газид, пешонаашро турш мекунад ва ба сукут меравад. Имрӯз бисту дуҷоми декабр, ибтидои зимистон, кӯтоҳтарин рӯзу дарозтарин шаб.

Вақти ғуруби хуршед расид ва бояд бинишинад. Он гоҳ торикӣ меояду зулмат ҳукмрон мегардад.

Оҳ, ин шаби тори дарозро чӣ тавр ба рӯз мерасонад?! Охир, имшаб чун ҳама шаб нест! Ҳа, ба ҷуз дарозӣ боз ёди гузашта ўро азият хоҳад дод.

Шаб фаромада, шаҳрро ба оғӯш мегирад. Ҳазору як фикру хаёли ҳавлангез тез-тез аз хотири модар мегузашт.

Паси тиреза саге уллос мекашад. Уллоси саг дили Нозанинро меҳарошад. Оҳи сарду дардомезе кашида, бо овози ларзон меғӯяд:

– Чӣ нола дорӣ, эй ҷонвари бебабон?

Саг бо ҳузни зиёд менолад.

Ин дам ҳамшира ба палата медарояд ва ба тани абғори Вафо сӯзан мезанад. Аз озори сӯзан Вафо дардомез нолиш мекунад.

– Шуд, шуд ҷонакам, – ҷои сӯзанро молиш дода меғӯяд ҳамшира. – Тамом.

Барои модар аз дарди худаш дида дарди фарзандаш ҷонкоҳтар будааст. Модар лаб зери дандон кашида, дилаш сӯхта хокистар мешавад. Ҳамшира бо меҳрубонӣ ба чашмони маҳзуни Нозанин менигараду бо тамкин лаб ба сухани тасалло мекушояд:

– Тани гарм бе дард не, мегӯянд. Ин қадар ғам нахӯред, апаҷон. Дард меҳмон аст, мегузарад. Дард меояд кӯҳ воре, мебарояд мӯ воре.

– Кошкӣ, хоҳарҷон! Дар забони ширинат бимирам...

Давоми суханаш ногуфта мемонад. Чунки духтараке тозон омада хабар медиҳад, ки аҳволи беморе бад гашта. Ҳамшира саросема бадар меравад.

Саг аз нолидан мемонад. Вафо ҳам ором мегирад. Модар ду чашм аз ӯ намеканад.

Торикӣ торафт бештар шаҳрро фаро мегирифт. Ситораҳо беранг менамуданд. Гӯё онҳоро ҳам ғаму ғусса фаро гирифта бошад. Нозанин гушнагӣ ҳис мекунад, дастурхон мекушояд, вале аз гулӯяш чизе намегузарад. Ногоҳ Вафо лаб мелесаду чашмонаш нимво мегардад.

– Ягон чӣ мецоҳӣ, чоначакам? – дарҳол мепурсад модар.

– Не, – пичиррос мезанад Вафо ва боз чашмонашро оҳиста мепӯшад.

Писар ғарқ аст ба хоб. Ин хоб ширин аст ё талх, модар намедонад. Ба ҳар ҳол хоби ороми писар ҳарос аз дили ӯ рабуда, каме мадор мебахшад. Як охи чуқур кашида, чои кайҳо хунукшудаи пиёларо ба гулдони сафолӣ мерезад. Аз термос чои гарм рехта, ду-се қулт сӯзон-сӯзон менӯшад. Дарро бесадо кушода, назди ҳамшира меравад.

– Китоби шавқовар аст? – мароқ зоҳир мекунад Нозанин.

– Ҳа, хеле қолиб аст, – бо оҳанги дӯстона ҷавоб медиҳад ҳамшира. – Романи устод Фазлиддин Муҳаммадиев “Палатаи кунҷакӣ”. Китоби ноёб. Аз як шиносам илтимос карда гирифтаам.

Нозанин ба ӯ рӯй оварда, бо оҳанги тавалло мегӯяд:

– Ба ман ҳам медиҳед, хонам.

Ҳамшира ба чеҳраи қоҳида ва чашмони фурурафтаи ӯ бо меҳрубонӣ нигариста, бо тамкин мегӯяд:

– Майлаш... Лекин баъдтар, ҳоло не. Ҳоло беҳтараш назди Вафо бошад. Ҳамин, ки Вафо сар аз болин бардошт, китобро ба шумо медиҳам.

Нозанин ҳарфе ба забон намеорад.

– Хуб, – ҳамшира лабҳанд мекунад. Чашмони беғубор, дандонҳои садафиаш чашм мебаранд.

“Палатаи кунҷакӣ” – аз дил мегузаронад Нозанин ва ба ҳаяҷон меояд. Лаҳзае ба чеҳраи нозанини ҳамшира зеҳн монда, бо як ҳаяҷони ошуфтаомез пичиррос мезанад:

– Анҷомаш нек аст?

Ҳоло ӯ намедонист, ки роман бо чӣ меанҷомад, аммо: “дурӯғи маслиҳатомез беҳ аз рости фитнаангез”, зуд посух медиҳад:

– Ҳа, нек аст.

Ин суханони ҳамшира гӯё як даста нур буданд, ки бар гӯшаи торики дилаш равшани ва бар вучудаш гармӣ мебахшиданд. Хотираш каме чамъ мешаваду ба палата бармегардад.

Вафо ҳоло ҳам ғарқ буд дар хоб.

– “Палатаи кунҷакӣ”! – меғӯяд ӯ зери лаб. Сипас сақфу деворҳои палатаро бо оҳи сӯзон аз назар мегузаронад.

– “Палатаи кунҷакӣ”! – дубора меғӯяд ӯ зери лаб. – Шояд ин палата нек ояд!

Палата сукут дошт, сукути сангин.

Аммо ба назари Нозанин ин сукут пурғавғо буду маъюсу дардманд. Боз дилашро ҳисси аламангези танҳои фаро мегирад. Ва ҳамзамон ба хотираш Гулнозу Умед мерасанд.

“ – Агар онҳо мебуданд мегузоштанд, ки ман ин қадар азоб кашам?” – аз дил мегузаронад бо афсӯс. Аммо ҳолаш бадтар мешаваду беҳтар не.

– Ҳа-а, ин ҳам бахти бади ман, – пичиррос мезанад ӯ ва ба ташвиш афтада, нороҳат мешавад. – Орзуро ҷарроҳӣ карда бошанд? Аҳволаш чӣ хел бошад?

Сараш аз беҳобӣ, аз ғаму ғусса ва азоби рӯҳӣ ғуввос мезанад. Намехост, ки ихтиёри худро ба хоб супорад. Мехоҳад онро фуру

нишонад, намешавад. Рӯяшро бо оби сард мешӯяд. Гӯё пардаи хобро аз чашмонаш бармеафканад.

Ҳамшира омада, каме бо ӯ сӯхбат мекунад. Сипас як пиёла қаҳваи талх меорад.

– Нӯшед, – мегӯяд ӯ меҳрубона, – хобро мегурезонад.

Дар лабони Нозанин табассум падида меояд.

– Ташаккур! – гӯён, сипосгузори менамояд.

Вай қаҳваи хушлаззату хушбӯйро менӯшад. Дар ҳақиқат ҳам хоб аз дидагонаш мегурезад. Ва дилаш сабуки хис карда, осудагӣ ба танаш роҳ меёбад.

Шоҳҳои бебарги чанор дар чанги бод буду моҳ паси абр пинҳон. Ногаҳ ба ӯ чунин намуд, ки касе дарро зад. Яқбора дилаш шувви карда, таҳ мезанад. Дар як нафас ҳазору як фикру хаёл аз сари ӯ мегузарад. Ва танашро саросар арақи сард пахш мекунад. Бо як ҳаяҷони ошӯфтаомез аз бозӯи кат дошта, оҳиста бало мешавад. Нӯг-нӯги по ба дар расида, меистад. Ва гӯш меандозад. Танҳо гум-гум задани дилашро мешунавад. Дарро оҳиста мекушояд. Паси дар касеро намебинад. Сонӣ сар берун оварда, ба долони дароз дида медавонад. Ҳамшира китоб мехонд. Чунон фарқи мутолиа буд, ки садои кушода шудани дарро нашунид. Ин лаҳза садое ба гӯшаш мерасад.

– Падара-ам ома-ад...

Такон меҳӯраду саросема қафо гашта, ба палата чашм медӯзад. Вафо якмаром нафас кашида меҳобид, дар палата дигар касе набуд. Хеле гӯш медиҳад, вале садо дигар такрор намеёбад.

Уллови дардомези сағ ба гӯшаш мерасад. Талху сангин буд ин уллосаш. Абрӯи чапи Нозанин мепарад. Қафаси синааш ба сӯзиш меояд. Гӯё оташ девонавор забона мезада бошад. Ҳама чиз дар зеҳнаш зеру рӯ мегардад.

Нолаи хузновари сағ ӯро ба худ меорад. Назди тиреза мераваду ба берун дида медӯзад. Сағро намебинад, вале боз уллосашро мешунавад.

– Худоё! – вай оҳ мекашад.

– Падара-ам ома-ад... – аз нав баръало ба гўшаш мерасад хитоби ғайб. Ба овози писараш шабоҳат дошт. Вале писараш якмаром нафас кашида мехобид. Ин дам суханони писараш дар гўшаш садо медиҳад: “Падари ман ҳам мисли чанор аст, чанори бузург”.

Ин суханон гузаштаро дар хотири Нозанин бедор мекунад. Дилаш дар қафаси худ фишурда мешавад. Бо хотири мушавваш ба шохаҳои урёни чанор дурудароз нигоҳ мекунад. Чашмони аз бедорхобию хастагӣ сурх гаштааш дар як нуқта қарор мегиранд. Ва пеши назараш симои Сафо пайдо мегардад. Рўяш турш буду чашмонаш пурғазаб. Чӣ хел мушакҳои рўяш мепарид! Гўё аз баданаш ҷараёни барқ мегузашт. Дилаш гуп-гуп мезанад. Якбора гўё аз чизе ҳаросида бошад, аз тиреза рӯй метобад.

– Худоё! – оҳ мекашад.

Басо вазнин буд оҳаш.

Бо ҳаяҷону изтироб назди кати Вафо меояд, ҳам шуда аз рухсорааш гарм мебўсад. Тафсон набуд рухсорааш.

Аз долон садои қадаммонии вазнин ва бошитоб ба гўшаш мерасанд.

Ва боз оромӣ барқарор мегардад.

Аммо Нозанин бетоқат, оромӣ ва осоиш надошт. Палата дар назараш тангу дилгир менамуд. Бо тамоми нирӯ мекушад, ки ҳаяҷону изтиробашро фурӯ нишонад. Дили пурғусса ва сари шўридаи худро оромӣ ва осоиш бубахшад.

Охир, бо хотираҳо набояд ҷароҳати дилро тоза кард!

Вале, не, намешавад! Наметавонад! Оҳаш боли сўз мекушоад.

“ – Э воҳ, Худоё! Охир, ин чи розест?!”

Чаро маҳз дар ҳамин шаб дилаш хуну ҷигараш бирён хотирот ўро ором намегузорад?

Дар хаёлаш чуну чарои бисёре ғалаён мекунад, вале ба ҳеч кадоме ҷавоб намеёбад.

Дили пурғуссааш месўзад... Пурдард месўзад, чун ҳезуми тар месўзад.

II

Рӯзи чумъа. Аз сари субҳ як эҳсоси номаълум дили Нозаниро фишор меод. Дигар дар дарс нишаста наметавонад. Ҷавоб гирифта, бадар мешавад. Маҳзунона ба дарахтон дида меӯзад. Баҳори умрашон рафта, хазон расида. Баногоҳ ба гӯши ӯ сози ҷудой мерасад. Шитобон ба автовокзал рафта, такси киро мекунаду ба деҳа меояд. Модараш дар бистари беморӣ паст-паст нолиш мекард. Шарфаи пойро шунида, беҳолу ғамбор чашмонашро мекушояд. Нозанин модарро оғӯш гирифта, меӯсад ва дар рӯ ба рӯяш мешинад. Чехраи модар заъфарон, чашмонаш фурӯ рафта. Дили Нозанин ба дард меояд, сих мезанад.

– Шукр, – мегӯяд модар ва чашмонашро мепӯшад.

Гӯшҳои Нозанин қулф мезананд, вале забонаш ба гап меояд.

– Модарҷон, чӣ шуд, кучоятон дард мекунад?

– Ҳеч чоям дард намекунад, – оҳиста чашм мекушояд модар. – Каме шамол хӯрдаам. Як-ду рӯз мехобаму мехезам. Ту ғам нахӯр. Ту чаро назди ман нишастай? Хез, ба ҳавли рав, каме сайру гашт бикун.

Нозанин аз модар дигар чизеро ҷуръати пурсидан намекунад. Оҳиста аз ҷой мехезад ва аз хона берун мешавад. Паррандаҳо ғачар-ғучур, чирик-чирик садо меоданд. Аз дуриҳои дур овози ҳофизе ба гӯшаш мерасад:

Хуш махон мурғи чаман, модари ман бемор аст...

Ҷор рӯз модарро тангии нафас азият дод, вале падар намонд, ки ӯро ба беморхона бубаранд. Гапаш як буд: “Духтур аз Худо зӯр-мӣ?!” Аз ин бераҳмиву сангдили падар чун мӯи оташдида дар худ мепечад, вале коре аз дасташ намеояд.

Рӯзи панҷум осмонро абрҳои сиёҳ пӯшиданд. Шамоли тез якнавохт мевазид. Охири баргҳои зардшудаи дарахтон аз шохҳо канда шуда, ба замин меафтиданд. Аз ҳаво бӯи барф меомад. Модар оҳ мекашад ва бо оҳанги нарму дилсӯзона ба Нозанин мегӯяд:

– Зимистон даромад, либосҳои гарм пӯш, духтарам.

Қариби бегоҳ ҳарорати модар баланд мешавад. Ва як шабу рӯз бо табу тафс беёд мехобад. Чашмонаш ба косаҳои сараш фуру рафта буданд.

Нозанин дида ба осмон дӯхта, даст ба дуо мебардорад:

– Худоё! Ба модари заҳматкашу бечораам раҳмат овар!

Хуршеди ғуруб бар сари бом ба назараш пурасрору ғамбор метобад. Таконе хӯрда, қафо мегардад, модар бо овози ларзон ўро меҳонд:

– Нозанин, ҳо Нозанин!

– Лаббай, модарчон.

– Дур нарав, – пичиррос мезанад модар. – Дар барам нишин.

Хонаро ҳавои хунангезе пахш карда буд ва ҳеҷ кас ёрои гап задан надошт. Танҳо нафаскашии вазнини модар шунида мешуд.

– Домулло Абдурасуло биёр.

Дили Нозанинро ваҳму ҳарос пахш мекунад.

– Чӣ-й?! – рӯй турш мекунад падараш ва бо ситеза илова менамояд: – Ў Худо не-ку!

Гӯшҳои Нозанин қулф мезананд. Модар “ўм”... – гӯён, оҳ мекашад, лабашро мегарад. Аз чашмонаш ашк ҷорӣ мешавад. Падараш дилу бедилон хеста, барои овардани домолло меравад. Нозанин ашки чашмони модарро пок мекунад. Модар ба ў менигарад. Нигоҳаш меҳрубона буд. Нозанин табассуме мекунаду чизе намегӯяд. Модар дида аз рӯи ў намеканд. Вале кадом як эҳсоси дарднок ўро азоб меод. Нозанин дарк мекард, ки модар сухани гуфтани дорад. Аммо бо чӣ андешае намегӯфт. Ҳарчанд сабр кард, дигар модар ҳарфе ба забон наовард. Баъд чашмонашро мепӯшаду нафаскашиаш тез мегардад. Нозанин ду-се бор “модарчон” мегӯяд, вале чашм намекушояд.

Домулло Абдурасул бо падараш меояд. Ва дарҳол ба қироати сураи Ёсин шурӯъ мекунад. Ранги рӯи сафеди модараш арғувонӣ мегардад. Ва дар дили ў як зарра шӯълаи умед аланга

мезанад, ки ҳоло модараш чашм мекушояд. Домулло ба падараш рӯ меорад:

– Суф биёр.

Осмон ногаҳон ба сари Нозанин фуру мерезад.

– Не-е! – фарёди даҳшатноке мекашад ў ва аз хуш меравад.

Ба худ омада, манаҳи модарашро баста мебинад...

Тобути модарро мебаранд. Нозанин парешонмӯю гиребончок, лолу ҳайрон мемонад...

Оҳ, чӣ талху дарднок будааст талафи модар!

Аз тасаллои бемавриди хешу табор дилаш ба ғаш омада, эҳсоси хашму ғазаб азобаш медод. Рӯз бегоҳ мешаваду ҳама мераванд. Пас аз чанде султони шаб ўро ба оғӯш мегирад. Вале таскину тасаллӣ намеёбад. Дилаш дар сукути сарди хона, дар оғӯши торикиву танҳой метапад. Ранҷу азоби талафи модар рӯҳашро азият медоданд. Аз дарду аламу яъс ба худ мепечиду ба Худо рӯ меовард:

– Худоё! Чаро модарамро бурдӣ?

Вай то чили модар чун мӯйи оташдида дар худ мепечид. Чизеро намедид, ҳис намекард ва садоеро намешунид. Гӯё умуман вучуд надошт...

Ниҳоят кам-кам ба худ меояд ва ба ёд меорад, ки ў донишҷӯст. Бояд ба донишкада биравад. Таҳсилро давом бидиҳад.

– Хондан тамом! – қиддӣ мегӯяд падар. – Тамом!

Дили Нозанин дардолуд таҳ мекашад ва маҷоли гап задан намекунад. Аз ин хомӯшии ў ғазаби падар чӯш мезанад.

– Фаҳмидӣ?!

Нозанин сар бардошта, ба падараш чашм медӯзад:

– Ҳа, тамом, – мегӯяд. – Дигар хондан чӣ лозим. Рафта хуччатҳоямро мегирам.

Зери бори гарони ғаму андӯҳ по ба берун мемонад. Кадом як қуввае ўро бозмедорад. Рӯй ба дарвоза меорад. Дилаш шуввӣ карда, таҳ мезанад. Гиря гулӯгираш мекунад. Пардаи тирае пеши чашмонашро мепӯшад. Ҳамеша модараш ўро бо дуои нек

то дуруҳа гусел мекард. Даст ба дуо бардошта: “Худованд мададгорат бошад, духтарам!” – мегуфт.

Мўхтоҷи дуо модар буд ӯ холо.

Бори аввал бе дуои модар ба шаҳр меравад. Аз автобус фаромада, нохост дилаш беҳуд мешавад. Пеши чашмонаш шаб зада, беҳуш мегардад. Вақте ба ҳуш меояд, худро рӯи харак мебинад. Касе ба “ёрии таъҷилӣ” занг зада будааст. Онҳо ӯро ба беморхона мебаранд. Пас аз муоинаю санҷиши хун маълум мегардад, ки ба касалии камхунӣ ва харобии асаб гирифта шуда будааст. Чил рӯз дар беморхона табобат мегирад.

Ниҳоят Нозанин сиҳат шуда, аз беморхона мебарояд. Фасли баҳор ҳама ҷоро зебо карда буд. Боди форами баҳор бӯи гулу гиёҳхоро ба машом меовард. Мурғакон фориғболона нағмасароӣ мекарданд. Нозанин хеле ба начвои барғони сабзи дарахтон, шӯру мағали гунҷишкакони гӯш дода, сӯи донишкада роҳ пеш мегирад. Бо дили шоду табъи хуш қадам мезад. Донишкада, ҳамкурсонашро ёд карда буд.

– Се маҳ дар кучо будӣ? – мепурсад ҳамкурсаш Азиза.

– Ту шавҳар кардӣ магар? – мепурсад дигаре.

– Э, не-е, дар беморхона будам.

– Охир, чаро хабар надодӣ?

Ин суоли Азиза чун фарёди қалб садо медиҳад. Вале Нозанин ба ин савол ҷавоб дода наметавонад. Ин лаҳза муаллим Нодирӣ медарояд ва ӯро ба дарс роҳ намедиҳад.

– Ту дигар донишҷӯ нестӣ, – мегӯяд Нодирӣ. – Туро хорич карданд. Фармон дар лавҳаи эълонҳо овезон. Раву бо чашми худ бубин.

Нозанин моту маҳбут мегардад. Забонаш ба комаш часпида, сари калобаашро гум мекунад. Баъд худро ба даст гирифта, бо шитоб ба сӯи лавҳаи эълонҳо меравад.

– Не, ҳеч мумкин не... – бовар кардан намехост.

Вале ин ҳақиқат буд, ҳақиқати талх. Вучудаш ларзида, пеши чашмонашро сиёҳӣ пахш мекунад.

– Бераҳмҳо! – бо нафрат фармонро канда мегираду пора-пора карда мепартояд. Ва ҳамзамон дарк мекунад, ки ин кори муаллим Нодирӣ аст. Чанд бор: “Ба фалон чо биё!” – гуфта буд. Нозанин рад кард, нарафт. Нодирӣ ўро чап гирифт, боре таҳдид ҳам кард: “Ҳоло мебинӣ!”

Сараш дард мекард, дилу ҷигараш месўхт.

“ – Ҳм, сабил монад! Ин чӣ коре буд, ки шуд?..”

Вай мефаҳмид, ки лаҳзаи ҳалқунанда фаро расидаасту тақдираш ба худаш вобаста мебошад.

“ – Ё ба тақдир тан дода, ба деҳа баргардам?”

Аз ин фикри ногаҳонӣ як қад парида, тарсу ҳарос фарояш мегирад.

“ – Не... Худоё! Ин шармандагӣ-ку?!”

Ногоҳ симои муаллим Нодирӣ пеши назараш меояд.

“ – Чаро аз дастам коре намеомадааст? Меояд! Ба назди Нодирӣ меравам! Ҳар чӣ бодо, бод!”

Лаҳзае ба олами рўёӣ меравад.

... Муаллим Нодирӣ ўро дида, қоҳ-қоҳ механдад.

– Дидӣ, гуфта будам-ку!

Чашмонаш Нозанинро хўрам мегуфт.

– Ку пеш биё!

Бо тани ларзон, бо азоб пеш меравад. Нодирӣ ўро ба оғўш мекашаду мебўсад. Гўё мор нешаш зада бошад, дод зада ба худ меояд.

“ – Ё тавба! Ман чиҳо мегўям-а? Ман хушёрам ё девона? Худоё! Чӣ кор кунам?”

Офтоб рў ба ғуруб оварда, рўз поён меёфт.

Сари Нозанин аз фикру хаёлои печ дар печ мисли орухона ғуввас мезад. Болои сўхта намақоб, ҳама чо мағал, ғавфо, садои гўшхароши мошинҳо.

Вай ба хобгоҳ, ки дар кўчаи Ҷавонон воқеъ буд, меравад. Ҳамхонааш Азиза ўро хеле гарм истиқбол менамояд. Ҳолу аҳвол мепурсад, ўро тасалло медиҳад, навозиш мекунад.

– Охир, чаро ба мо хабар надодӣ?

Дар чашмони Нозанин ашк чарх мезанад. Азиза нарму дилсӯзона мегӯяд:

– Хайр, ғам нахӯр, ҳамааш хуб мешавад.

Аз ин суханони Азиза дили Нозанин молмоли ғаму андӯх ва дарду ранҷ гашта, қалбаш фишор меҳӯрад. Азиза маслиҳатомез меपुरсад:

– Шояд ба назди ректор дарой-а?

Бо шаст Нозанин сар мебардорад.

– Ман кӯдак нестам...

Аз ҷояш бархоста, назди тиреза меравад ва оҳиста мегӯяд:

– ... ки ба мӯъҷиза умед бандам.

– Ҳа, мӯъҷиза дар афсонаҳо рӯй медиҳад, – бо нармӣ мегӯяд Азиза. – Лекин ректор ҳам одам аст, фаҳмонӣ, мефаҳмидагист.

– Не, намедароям, – мегӯяд Нозанин.

– Набошад мо медароём, – қатъӣ мегӯяд Азиза.

– Кӣ “мо”?

– Гурӯҳ.

Дар изтироб меафтад Нозанин ва чӣ гуфтанаширо намедонад.

Онҳо медароянд. Вале ректор:

– Дер шуд, – мегӯяд, – хеле дер.

Нозанин чароғи орзуҳояширо хомӯш, худро сияҳрӯзу тирабахт мебинад. Бо вучуди ин ба рӯи ҳар як ҳамкурсаш алоҳида-алоҳида нигариста, бо меҳр табассум мекунад ва мегӯяд:

– Хайр, шудагӣ кор шуд, пушаймонӣ суде надорад.

III

Офтобро пораабри сияҳ панаҳ мекунад. Хона тираву тор мегардад. Тез-тез мижа мезанад Нозанин ва бо чашмони хашмолудаш ба ҳар тараф менигарад. Нигоҳаш ба радио бармеҳӯрад. Беихтиёр бархоста гӯшаки онро метобад. Ҳамзамон садои ровӣ танин меандозад:

“Аё модар, кучой?!”

Ин нидо аз дару девор акс шуда, дили Нозанинро чун сихи тафсон сўзонда мегузарад. Якбора дилаш пур шуда, гиря гулўгираш мекунад. Вақте ки ба худ меояд ҳофизае месуруд. Овози форам дошт, ширин мехонд, аламу сўз ҳам дошт. Ҳофиза месўруду дили Нозанин месўхт, об мешуд, ашки сўзону шўр мерехт.

“... Ҳар гаҳ, ки мара хумори модар гирад, ман оҳ кашум, сабзаи тар дар гирад...”

... Мардум мега: хола ба ҷои модар аст, фандум накунен, сўзиши модар дигар аст...”

Ҳофиза месуруду оби дидагони Нозанин чун донаҳои марворид ба рўяш мегелиданд. Аз сўзиши дил дар хона намегунҷад. Ба кўча мебарояд. Ҳавои тира бӯи атри ғусса дошт. Лаҳзае ба кучо рафтанаширо надониста, лолу музтар ба чор сў менигарад. Баъд савори автобус мешавад. Автобус аз назди биноҳои хурду калон гузашта меравад. Дар истоғоҳо меистад, мардум мебароянд, мефароянд. Касеро ба касе кор нест, ҳар кас бо хаёлу андешаи худ банд. Гузашта боз пеши назараш ба ҷилва меояд. Дилаш ганда мешавад, дар истоғоҳи навбати мефарояд.

Ва боз дар кўчаҳои ба назараш бенуру ғамбор амонат чанде қадам мезанад. Комилан гирифтори ғаму андӯҳи худ буду дар атроф ҳеҷ чизро намедид. Гўё ба мададаш шамол меояд. Ғаму дарди ўро то ба само мебарад. Барқ аз сари раҳм дар худ печида, нола мезанад. Замину замон ба ларза меояд. Паррандагон аз хондан мемонанд. Шамол шохҳои дарахтон ва хасу хошкро ба рақс дароварда, бӯи борон меорад. Садои атсаю сулфаи одамон шунида мешавад. Девонагии шамол дер давом намекунад. Он якбора аз вазидан мемонад. Ва абр ба гиря мебарояд. Ашки абр – борони майда сим-сим ба боридан меғозад. Ба сару дўши Нозанин борон мерехт. Вале ў инро ҳис намекард. Баногоҳ баданаш сард мегардад ва як ларзида, ба худ меояд. Нигоҳи маъюсу хастааш паногоҳ мечўяд. Қаҳвахонаи “Лола”-ро мебинаду ҷониби он қадам мемонад. Ва чашмаш ба ҷавони ношиносе меафтад, ки назди остонаи дар истода, бо

ишора ўро сўи худ мехонад. Якбора мехкўб гашта, намедонад чї кор кунад. Ин лаҳза буд, ки духтараке шитобон аз паҳлўяш гузашта, худро ба оғўши ҷавон меандозад. Нозанин ба ҳоли худ хандида-хандида, худро ба қаҳвахона мезанад. Ва толеъаш баландї мекунад. Мизи кунҷиро холї меёбад.

* * *

Бечораву ночор, маҳзуну сархам, олудаи дарду алам ва ғаму ғусса дар мағзаш садои ҳофиза: “Ҳар гаҳ, ки мара хумори модар гирад, ман оҳ кашум, сабзаи тар дар гирад...” паси мизи кунҷї менишаст. Реза-реза борон меборид. Бо навои рўҳнавоз не, пургудоз меборид. Вай чойи гарм менўшид. Вале баданаш сард, дилаш гиреҳзада, навои ноҷўр мезад. Нигоҳаш ба марде меафтад. Мард бадҳайбат, рўяш мисли пўсти зангиён сип-сиёҳ. Саросема, бо шитоб хўрок мехўрд. Гўё бори охир хўрок мехўрда бошад.

Беихтиёр табассум мекунад. Аммо табассумаш дер намекашад. Модарашро ба хотир меораду бо нафрат аз ў чашм меканад. Пурхўронро чашми дидан надошт модараш. Вай кам мехўрд, кам гап мезад, кам мехобид. “Худо одамони камхўр, камгап ва камхобро дўст медорад” – насиҳатомез мегуфт ў ба фарзандонаш. Вақте ки ў бемор буд, Нозанин пурсид: “Набошад чаро шумо касал шудед?”. Модар дар ҷавоб гуфт: “Худо ба бандаи дўстдоштааш дард медиҳад”. Нозанин аламомез гуфт: “Охир, чаро? Чаро?”. Модар андешаманд гуфт: “То ки ўро ба ёд биёрад. Дар зикраш бошад. Тавбаву надомат кунад”.

Борон ҳамоно бо навои ғамбор реза-реза меборид. Вай як култ-як култ чойи гарм менўшид. Баногоҳ ҳис мекунад, ки касе ба ў менигарад. Сарашро мебардорад ва ўро мебинад. Вай ҷавоне буд хушандому хушлибос. Ва симои зебову ҷозибе дошт. Одами сеҳршуда барин чашм аз ў намеканд. Нозанин дасту по хўрда, худро гум мекунад. Баъд изо кашида, тез дида ба миз медўзад. Ва ҳамзамон гумоне ба дилаш панҷа мезанад, ки

мабодо ҷавон тамоман биравад. Саросема, гӯё аз андешаҳои худ тарсида бошад, сар мебардорад. Ҷавон лабҳанде карда, сигор оташ медиҳад. Бо як ҳаловати хоса сигор дуд меоду аз ӯ чашм намеканд. Аввал Нозанин саҳт ба ҳайрат меояд. Баъд таачҷуб мекунад. Сипас аз ҷӣ бошад, ки қаҳраш меояд. Қавоқ андохта, саҳт ба ҷавон нигоҳ мекунад. Ҷавон ҳам қавоқ меандозад ва ким-ҷӣ хел ишорае мекунад. Аз ин Нозанин оташин мешавад.

“ – Афғат дар...” – ҳарфҳои нозадаро Нозанин дар дил гӯр мекунад. Ва як охи чуқуре мекашад. Вале дили пурдарду пураламаш сабуки намеёбад. Ин дам пешхизмат ба наздаш омада, бо табассум мепурсад:

– Боз ягон ҷӣ мефармоед?

– Не, – меғӯяд Нозанин саросема. – Не, дигар ҳеҷ чиз лозим нест.

Пешхизмат рӯй турш мекунад:

– Ҳисоб кунам?

Вай афсурдаҳолона бо ишораи “бале” сар меафшонад. Ва ҳисоби карда, аз қаҳвахона мебарояд. Офтоб аз паси абрҳо рух намуда, ба рӯи шаҳр анвор мепошид.

Вай ошуфтаҳол, оҳиста-оҳиста қадам монда мерафт, гарчанде афсӯс меҳӯрд, ки қаҳвахонаро бечо тарк кард. Ва ҳамин лаҳза касе ӯро нидо мекунад:

– Духтари ширин! Як дам сабр кунед.

Рӯ ба сӯи овоз гардонда, ҳамон ҷавонро мебинад. Симои ҷавон дар дилаш изтироб меангезад. Ҷавон дар рӯ ба рӯи ӯ қарор гирифта, чорчашма ба ӯ менигарад. Нозанин сару калобаашро гум намуда, абрӯ гиреҳ мекунад. Ва ин дам садои оромӯ ҷидди ҷавонро мешунавад:

– Оҳ, ҷӣ қадар зебод шумо!

Беихтиёр рӯйаш турш гашта, дар чашмонаш нишонаи эътироз ҷилва мезанад. Ва қафо гашта, ба роҳаш рафтани мешавад.

– Хоҳиш мекунам! – саросема меғӯяд ҷавон. – Ин сумкача магар аз шумо нест?

– Ҳа, ин сумкачаи ман, – бо ҳайрату ташвиш мегӯяд Нозанин ва шубҳаомез ба қаду басти ҷавон нигариста, мепурсад:

– Чӣ хел ба дасти шумо афтод?

– Фаромӯш кардед, – дар ҷавоб мегӯяд ҷавон. – Хайрият, ки ман дидам. Набошад дигар ҳеч гоҳ онро намедидед.

Хусуматомез ба ӯ нигариста:

– Шумо онро дуздидед! – мегӯяд.

– Чӣ-ӣ?.. Дуздидам?! Оҳ, ал-амон аз тўҳмати ногаҳон!.. Алҳазар!..

Нозанин қадре ба хашм омада:

– Э ба ман те-е! – гӯён, чанг зада, сумкачаро аз дасти ҷавон гирифтани мешавад, аммо ин ба ӯ муяссар намегардад.

– Намедихам!

Абрӯвони Нозанин таачҷубомез боло мешаванд:

– Барои чӣ?

– Барои он, ки шумо бояд маро ба милисахона баред.

Ранги рӯи Нозанин канда, забонаш гирифта мегӯяд:

– Ба ми-и-л-л-иса-а-ахона... Ба-арои чӣ?

– О, ман дузд-ку?!

– Шумо дузд?.. Кӣ гуфт?

Ҷавон таънаомез ба Нозанин менигарад, аммо зуд рағбати самимона зоҳир карда, эҳсосашро пинҳон медорад.

– Ҳозиракак худатон гуфтед-ку.

– Хайр, шўхиву бозӣ бас, – мегӯяд Нозанин. – Дихед сумкачаамро.

Ҷавон сумкачаро ба ӯ дароз мекунад. Нозанин сумкачаро аз дасти ӯ мегирад. Ҷавон қаноатмандона табассум мекунад ва густохона мегӯяд:

– Умедворам, дўстии маро сарфи назар намекунед.

Дили Нозанин саҳт ба тапиш медарояд. Ва дигар ҳарфе нагуфта, қафо мегардад.

– Меравед?

Ин саволро бемаврид ҳисобида, посухро раво намебинад. Ва чуқур-чуқур нафас кашида, бо душворӣ бошад ҳам, зери

фишори нигоҳи харидоронаи ҷавон ба роҳ меафтад. Ба Нозанин чунин менамояд, ки ҷавон аз қафояш медавад. Аз ин рӯ қадаммониашро тезтар мекунад. Ногоҳ ба касе бархӯрда, “аҳ-ҳ...” гӯён, мекалавад. Вале худро медорад ва роҳашро идома медиҳад.

Тез-тез қадам зада рафтани духтар ба дили ҷавон яъсу ноумедӣ меандоخت. Хаёлаш дигар ўро ҳеч гоҳ намебинад. Аммо чун духтар аз назар ғойб мегардад, ба дил аҳд мебандад, ки ўро ҳатман меёбад.

IV

Гӯё Нозанинро касе таъқиб мекарда бошад, чолокона қадам партофта ба ошёнаи дуҷум мебарояд. Шитобзада дари хонаро кушода, дарун медарояд ва бо ҳамон саросемагӣ дарро аз нав кулф мекунад. Пуштнокӣ ба паҳлӯчӯби дар худро така дода, оҳи чуқуре мекашад. Чашмонашро пӯшида, лаҳзае ночунбон меистад. Баъд сумкачаашро ба рӯи миз монда, бо дастмол арақи сару рӯяшро пок мекунад. Сипас нигоҳашро ба сақф дӯхта, рӯи раҳти хоб дароз мекашад. Чашмонашро пӯшида, андешаҳои печидаву саргумро ронданӣ мешавад. Ва ҳамин дам аз чизе бим доштагӣ барин хушёр мешавад. Ба хотир меорад, ки саросема шуда, зимни изтиробу ҳаяҷон сумкачаашро аз назар нагузаронидааст. Саросема аз ҷояш бархоста, сумкачаашро кушода мебинад: ҳама чизҳо дар ҷояш.

– Не, дузд набудааст, – меғӯяд худ ба худ ва қаноатманд чуқур нафас мегираду табъаш хуш мегардад.

Аммо “ту онро дуздидӣ” гуфтаниаш ба хотираш расида, боз ба қаъри маъюсӣ меафтад.

– Эҳ-ҳ, чӣ кор кардам-а? Беандешагӣ зоҳир намудам. Ўро беҳуда ранҷондам.

Эҳсос мекунад, ки ба гунаҳояш сурхӣ, ба баданаш гармӣ медавад. Зери фишори эҳсоси пушаймонӣ ба дару девор,

бисоти утоқ чашм медавонад. Онҳо ҳама гӯё ба сару рӯи худ пардаи маҳзунӣ кашида буданд.

Андоми ҷавон бештару бештар зоҳир гашта, эҳсоси пушаймонӣ дар вучудаш меафзояд. Фикрҳои бесару нӯг майнаашро мефишурданду қалбаширо месӯхтанд. Лекин ин лаҳза, ки сараш гич шуда буд, ба ҷуз хобиндан дигар илочеро намедонист. Аммо кабутиари хоб аз лонаи дидаҳои маҳзунаш мерамад. Ҳарчанд мекӯшид, хобаш намеомад. Ба дасти рост, ба чап, ба тахтапушт мехобид. “Ту онро дуздидӣ” гуфтаниш дар гӯшҳояш садо меод. Баъди бесаранҷомӣ ва ҳолати талхӣ хобаш мебаррад...

Хоб мебинад: “Ҷавоне сумкачаашро аз дасташ рабуда, рӯ ба гурез овардааст. Вай бо тамоми овоз: “Вой дод, ёрӣ диҳед!” – гӯён, дод задааст. Милисае ҷавонро дошта овардааст. Ва тапончаро ба ӯ додааст, ки дуздиро паронад. Ҷавон зори мекунад, оби дида мерезад. Вале ӯ ихтиёр аз даст дода, ҷавонро мепаронад. Ҷавон “О-о-ча-ҷон!” – гуфта меафтад. Ҳуш аз сари Нозанин парида, тапонча аз дасташ ба замин меафтад...”

Як қад парида, бедор мешавад, ки Азиза дар кати худ хобидааст. Аз хоби мудҳиш ба обу арақ ғӯтида, дилаш гуп-гуп мезад. Оҳиста ба дасти ростиаш гашта, рӯ ҷониби тиреза оварда мехобад.

Пеш аз субҳидам аз ҷои хобаш мехезад. Тирезаро мекушояд, аммо нақҳати ҳавои нотақрори баҳориро эҳсос намекунад. Боз ноаён фикри ҷавон ӯро ба сӯи худ мекашад. Ҳуд ба худ пушаймон мешавад, ки чаро дирӯз на номашро пурсид ва на суроғаашро гирифт. Боз ба қаҳвахона меомада бошад?

Дурудароз шустушӯ карда, субҳона мехӯрад. Баъд худро ба тартиб оварда, берун мебарояд. Ва бе ягон мақсад хеле сайругашт мекунад. Баногоҳ чизе ҷило медиҳад. Як қад парида, ҳамон сӯй менигарад. Навиштаи “Лола”-ро мебинад. Навишта гоҳ хира ва гоҳ равшан мегашт. Саропо чашм мегардад. Навишта ҳангоми фурузон гаштан кирми шабтобро ба ёд меовард.

“ – Дароям ё не?... Дароям ё не?... ” – ин саволҳо тамоми ҳастии ўро фаро мегиранд.

Вай дудила буд ва азоб мекашид.

Навиштаи “Лола” гоҳ мемуруду гоҳ фурӯзон мегашт. Гӯё гоҳ: “Даро!” – меуфту гоҳ: “Надаро!”

Дил аз қафаси сина берун ҷаҳидан мехост, амвочи шавку рабати шўрангез боло мешуд. Ва ногоҳ касе гӯё ўро тела дода бошад, қадам монда, аз остона мегузарад. Лаҳзае истода, оҳиста ба толор чашм медавонад. Ҷавонро намебинад. Бо тапиши дилу эҳсоси беқарорӣ ба ҷои дирӯз нишастааш рафта менишинад. Пешхизмат гӯё омадани ўро интизор буд, ки дарҳол ба наздаш ҳозир мегардад.

Нозанин танҳо қаҳва мефармояд. Вай қаҳва менӯшиду беист ба дар менигарист.

Оё вай меомада бошад?

Дили ў дар интизории ҳисси шодиовар исёни шўрангезе мекард. Гоҳ бо умед ба дар менигарист ва гоҳ бо яъс. Яъсу умед бо ҳам даромехтанд.

Ақрабаки соат ҳар қадар пеш мерафт, сабру тоқаташ лабрез мегашт. Чашмаш ба дару ҳушаш ба ҷавон андешае ўро азоб меод, ки агар ҷавон биёяд бо ў чи гуна муносибат мекунад?

Чашмонаш аз назорати дари даромад ба дард мебароянд. Эҳсоси ноумедӣ ўро фаро мегирад. Ва риштаи умедаш қанда шуда, аз ҷояш мехезад. Ин лаҳза ба қаҳвахона ҷавон ворид мегардад.

Нозанин ўро дида, дасту по гум мекунад ва ин дам эҳсос мекунад, ки ба ў гӯё ҳаво намерасад. Дилаш бошад, мисли бедонаи ба дом афтода ҷасту хез карда, аз сандуқи сина берун шудан мехоҳад. Дарҳол баргашта ба ҷояш мешинад. Бетоқату ноором мегардад, гӯё рӯи лаҳча по ниҳода бошад. Ҷавон рафта дар ҷои дирӯзаи худ менишинад. Сипас гулӯ афшонда, бо панча паси сарашро молиш медиҳад. Ва ба Нозанин табассум эҳдо мекунад. Дарҳол Нозанин дар вучуди худ як навъ сабукиро эҳсос менамояд. Дар лабонаш табассум мешукуфад. Вале зуд сар ба

поён меафканад. Ҳисси кунҷковиаш боло гирифта, донистанӣ мешуд, ки чавон ҳоло ҳам ба ӯ менигарад ё не? Дил мегуфт ба ӯ нигар, чуръат намекард. Ниҳоят ду-се бор тез-тез ба чавон менигарад, сипас рӯй метобад. Лаҳзае пас боз сӯи чавон менигарад. Аз чӣ бошад, ки ин дафъа масхаравор лаб инч мекунад. Ва зуд аз карда пушаймон гашта, аз хичолат суп-сурх мешавад. Узромезона ба чавон менигарад. Чавон узрашро пазируфта, боз табассуме ба ӯ ҳадя менамояд. Акнун Нозанин ғайри он чавон касерову чизеро намедиду эҳсос намекард. Чавон ҳам нигоҳи оташбору харидоронаи худро аз ӯ намеканд. Хаёли Нозанин ба ким-куҷоҳо парвоз мекунад. Беихтиёр чашмонашро мепӯшад ва худро дар водии орзуҳо мебинад...

Нозанин накҳати хушро эҳсос менамояд, ки он дар як лаҳза ақлу дилашро мерабояд. Замоне ки чашм во менамояд чавонро дар рӯ ба рӯяш мебинад.

Оваҳ рӯёруяш менишаст чавон ва рост ба ӯ менигарист!

Ҳамин вақт бадани Нозанин ваҷаррос зада, ба ларзиш медарояд. Дандон ба дандон монда, худро ором карданӣ мешавад. Вале ҳайҳот, ларзиши баданаш қатъ намеёфт. Чавон чашмони чаззобу дурахшонашро аз ӯ намеканд. Ниҳоят нигоҳи шўълабори чавон Нозанинро сўзонда, вучудашро дарди ширину маҳрамонае мебахшад. Кўҳи ғаму ғусса ва дарду андўҳ аз китфи Нозанин раҳо мехӯрад. Дар ин лаҳза ғайр аз садои дили худ чизеро намешунид. Баъд овози чавонро мешунавад.

– Худоё, чун офтоби тобонед шумо!

Аз ин суҳанон Нозанин шармида, рӯяш лолагун мегардад. Бо авзои парешон ба мӯяш даст зада:

– Маро... барои дирӯз шуморо дузд гуфта нам бубахшед, – мегӯяд.

Чавон узри ўро бо табассум мепазирад:

– Имрӯз ман шуморо дузд мехонам.

Сахт ба шигифт меафтад Нозанин.

– Як чизи бисёр қиммати маро дуздидед. Ҳа, ҳа, ҳайрон нашавед. Ин чиз баҳо надорад.

Ин лаҳза Нозанин наметавонад ақлу хушашро ба ҷояш оварад. Дар дили ҷавон оташаки умед аланга мезанад.

– Дили маро дуздидед!

Овози латифи ҷавон ба ҷисму ҷони Нозанин ҳаловати беандозаи номафҳуме ато менамояд. Эҳсоси мўъҷиза навозишомез торҳои дили Нозанинро нохун мезананд. Донаҳои арақ рўяшро гулкорӣ мекунанд.

– «Нозанине, ки дар арақ тар шуд, нозанин буд, нозанинтар шуд!»

Таконе хўрда, Нозанин сарашро мебардорад. Ва бо таачҷубу ҳайрат мепурсад:

– Шумо номи маро аз кучо медонед?

Як оташаки пурасроре дар чашмони сиёҳи ҷавон аланга мезанад.

– Медонам, – меғўяд ҷавон. – Ҳа, ман бисёр чизҳоро медонам.

Лаҳзае ҳарду ба рӯи якдигар зеҳн мемонанд.

– Ин номро ба шумо кӣ монд?

– Кӣ монд... – гўён, мад мекашад Нозанин, чунки чӣ ҷавоб доданашро намедонад. – Ягон саволи сабуктар медодед.

Ҷавон дар таачҷуб мемонад.

– Наход, ки ба ин суол ҷавоб додан мушкил бошад?

– Забонам ба дурўғ намегардад. Ман намедонам, ки ин номро кӣ ба ман додааст: бобо, падар, модар ва ё каси дигар.

– Касе ки надода бошад, ноҳақӣ кардааст, – меғўяд ҷавон. – Ҳа, ҳа, ноҳақӣ. Бояд, ки Парӣ мемонд.

Чеҳраи Нозанинро табассуми аҷибе оро медиҳад. Дар чашмонаш оташи мамнунӣ аланга мезанад.

– Агар розӣ бошед, каме сайр кунем.

Нозанин бо хушнудӣ ризо мешавад. Онҳо хомўшона гом мезаданд. Ҷавон сухани муносиб мекофт, то ки духтарро наранҷонад. Аммо гап наёфта, асабониятро эҳсос менамуд. Аз фурўшгоҳи сайёре ду яхмос мехарад. Нозанин аз ризоият шод гашта, чашмонаш барқ мезананд.

– Рости гап дар ин шаҳри калон худамро хеле танҳо ҳис мекунам, – бо ҳасрат мегӯяд ҷавон. – Як одаме нест, ки сӯҳбат кунаму ғами дил гӯям.

– Шумо ҳам ғам доред?

– Ҳа, дорам, – мегӯяд ҷавон. – Ғами танҳой.

Дили Нозанин аз ҳаяҷон ба бозӣ медарояд. Ва аз чӣ бошад, баногоҳ бемадорона мепурсад:

– Шумо номатонро нагуфтед-ку?

– Номи ман... Сафо! – мегӯяд ҷавон ва аз дасти Нозанин медорад.

Гӯё барқ зада бошад, вучуди Нозанин меларзад. Дилаш гуп-гуп мезанад. То имрӯз ин хел задани дилашро ҳис накарда буд. Зуд ба худ омада, ҳаросон дасташро мекашаду:

– Хайр, хуш монед, – мегӯяд.

– Нозанин, як лаҳза... Пагоҳ соати ёздаҳ шуморо дар ҳамон қаҳвахона интизор мешавам.

Садои Сафо зориомез мебарояд. Нозанин эҳсос мекунад, ки гуп-гупи дилаш бештар мешавад.

– Агар наоям чӣ?

– Мемурам!

– Ваҳ, Худочон! – бо изтироб мегӯяд Нозанин ва пас аз каме сукут илова мекунад:

– Хайр, мебинам.

Нозанин меравад, Сафо нафаси озод мекашад ва қаноатмандона худ ба худ мегӯяд:

– Ба назарам, Худованди меҳрубон ёру мададгори ман шуд.

V

Тамоми шаб Нозанин мижа таҳ карда наметавонад. Кабӯтари хоб аз лонаи дидаҳояш рамида буд. Дили ўро ким-қадом хурсандии номаълум, хурсандие, ки то ҳол барояш ношинос буд, пахш мекунад. Ҳайрон мемонад: ин чӣ гуна хурсандӣ аст?

Дар рахти хоб паҳлӯ ба паҳлӯ мегашт, аммо хобаш намеомад. Дар хона пашша пар намезад, танҳо нафаскашиашро ҳис мекарду халос. Ногоҳ як эҳсоси ачибе ба ӯ даст медиҳад: гӯё чавон дар паҳлӯяш хузур дорад. Бо тарсу ҳарос аз ҷой хеста, хонаро аз назар мегузаронад. Касе ё чизи иштибоҳоваре ба чашмаш намеафтад.

– Худоё, ба ман чӣ шудааст?!

Дилаш бо як низоми ҳайратангез метапид, афшурда мегардид, ба шавқу шӯр ва ҷӯшу хурӯш меомад.

“ – Худоё! – хитоб мекунад ӯ дар дил. – Ин чӣ тапишест дар дили ман? Наход, наход ки ӯро дӯст дошта бошам?”

Ва Нозанин аз ин андешаи худ якбора ба воҳима меафтад.

“ – Не, не. Ҳаргиз!”

Аммо дилаш ба туғён омада, “ҳаргиз”-и ӯро ботил месозад. Ҳа, хондааст, шунидааст, ки ишқ хобро аз чашму сабру оромиву қарорро аз дил мерабояд. Нозанин бо эҳсоси ачибу фараҳафзое дарк мекунад, ки кабӯтари ишқ ба дилаш лона мондааст. Назди тиреза мераваду оҳиста ба берун нигоҳе меафканад. Насими баҳорӣ маҳин-маҳин мевазид. Дарахтон гӯё ба ӯ даст афшонда, табли шодӣ мезаданд. Нафаси чуқуре кашида, пичирос мезанад:

– Эҳ Худо! Ман чӣ кор кунам?!

Андешааш чандин роҳро ба ӯ пешкаш менамояд: “Исён! Ханда! Гиря! Бозӣ! Фирор!”

Ақлаш ҳеч якеро намепазирад.

Ва гӯё аз ғайб садое меояд:

“Ишқ бичӯ!

Аз ишқ бигӯ!

Бо ишқ бипайванд!

Бо ишқ бисӯз!”

Дили ӯ аз фишори эҳсосоти ширин гум мезанад. Дар рахти хоб то дер паҳлӯ гашта, саъй менамояд, онро ором бикунанд.

Не, намешавад!

Аниқтараш наметавонад!

Ҷониби тиреза паҳлӯ мегардад ва ба фазои олами рӯйё дар парвоз мешавад...

Нозанин барвақт, ҳанӯз офтоб тулӯъ накарда, аз ҷогах мехезад. Худро бардаму бақувват ҳис менамояд. Лаҳзае пеши назараш чехраи ҷавон падида меояд. “Мемурам!” гуфтани ӯ дар гӯшҳояш садо медиҳад. Хурсандии номаълуме дилашро равшан месозад. Чой дам мекунад. Лукмаи нон дар даҳонаш асал мешавад. Пас аз субҳона нарм-нарм қадам зада, аз хона берун мешавад. Дунё ҳам пеши назараш дигаргун, боз ҳам зеботару марғубтар менамояд.

Чаро?

Шояд аз он ки хушбахт аст?

Хушбахт?!

Худоё! Аз бадбахтӣ то бахт як қадам будааст!

Умуман худӣ бахт чист?!

Ин калимаро бисёр шунидааст. Он нӯги забони ҳама. Боре ҳам наандешидааст. То ин лаҳза намедонист. Ҳатто тасаввур карда наметавонист.

Акнун ӯ хушбахт!

Чаро хушбахт набошад?

Дилаш мехоҳад, ки девонавор: “Ман хушбахт!” – гӯён, фарёд кашаду бирақсад.

Вале наметавонад. Охир, ўро Сафо интизор!

* * *

Бо тапиши дилу эҳсоси беқарор Нозанин дар соати ваъдагӣ ба қаҳвахона ворид мегардад. Ва Сафоро дида, тамоми вучудашро ҳаяҷон фаро мегирад. Дилаш дар қафаси сина тангӣ мекунад, дасту пояш меларзад. Аз хушнудӣ дар чехраи Сафо табассуми гарму молмомол аз меҳру муҳаббат падида меояд. Ва ӯ бо Нозанин чунонки хоси дӯстон аст, гарму ҷӯшон аҳволпурсӣ мекунад. Сипас ҳарду паси миз нишаста, ба лабҳо мӯҳри хомӯшӣ мезананд. Акнун танҳо чашмҳо ҳарф мезаданд.

Чашмони ҳарду чун ситораи дурахшон фурузон буданд. Нафаси гарми Сафо ба рӯи Нозанин мерасид ва дилаш маҳин – маҳин гум мезад.

Эҳсос бе ягон набард бар ақл ғолиб омада, табли шодӣ мезанад. Кӣ аз бахт даст кашидааст, ки ӯ бикашад? Мисли он, ки рустани сӯи офтоб қад мекашад, инсон ҳам сӯи бахт майл мекунад. Охир, ҳаёти бебахт чӣ ҳаётест?! Бигузур он қатрае бошад, заррае бошад. Ба ӯ бошад Худо бахти бузург ато намудааст. Шояд Худо раҳми ӯро хӯрд? Талафоти гаронро бо бахти бузург рӯйпӯш намуд. Ҳа, ин доди Худо. Чӣ хел аз атои Худо рӯй тобад? Ва ӯ рӯй наметобад.

– Нозанин, биё, сайр мекунем.

Онҳо оҳиста-оҳиста аз гулгашти хиёбон қадам мезаданд. Нозанин шармида, хаёломез, сари ҳам мерафт.

Офтоб кам-кам ба қиём омада, ҳаво метафсид.

Ба боғи марказӣ ворид гаштанашонро нафаҳмида монданд. Акнун онҳо бари ба бар, пойи ба по мерафтанд. Атроф сабзу хуррам, гулҳо шукуфта буданд. Насими сабуксайр бӯи хуши гулҳоро ба димоғ расонда, машомро муаттар мекард, ба кас як эҳсоси ифоданашавандае мебахшид. Нозанин аз ин манзараи дилрабо ва латофатбори боғ мафтун гардида, хурсандии худро дар дил ғунҷонида наметавонад:

– Чӣ рӯзи фараҳафзое!

Ва ҳамин лаҳза Сафо оҳиста ӯро ба худ чафс мекунад. Якбора дилаш гум мезанаду сараш чарх. Аммо ин ҳолат ҳамагӣ чанд лаҳза давом мекунад.

– Бешарм, – гӯён, рӯи Нозанин чун лола суп-сурх мегардад.

Чехраи Сафо ором ба назар мерасид. Дили Нозанин бошиддат метапид. Вай саъй менамуд, ки ҳаяҷону изтиробашро махфӣ бидорад. Лаби чӯйборе ки аз канори ҷануби боғ ҷорӣ буд, таваққуф намуданд. Суруди об гӯё онҳоро алла мегуфт. Онҳо аз чӯйбор мегузаранд. Акнун суруди об ба гӯшашон намерасид.

– Эҳтимол хаста шуда бошед, – мегӯяд Сафо. – Каме шинем, чӣ?

– Бо ҷону дил, – розӣ мешавад Нозанин ва онҳо дар ҳақиқи холии як канори боғ менишинанд.

Дар осмони софу нилгун офтоб медурахшид. Нурҳои зарҳалину форамаш онҳоро навозиш мекард ва нуру сафо мебахшид.

– “Бишканад дасте, ки ҳам бар гардани ёре нашуд, кӯр бех чашме, ки лаззатгири дидоре нашуд” – гӯён, Сафо дасташро аз пушти Нозанин гузаронда, китфаширо ба оғӯш мегирад.

– Бешарм, – худро ба ӯ чафстар карда, мегӯяд Нозанин.

Навозиши ҷавон ва шибир-шибири барги чанор Нозанинро масту мафтун мекунад. Гирду гӯша ҳама дар чашмаш гулистон метобад. Ва ӯ фарқи ҳаёлиҳои ширин мегардад.

Сафо фурсатро ғанимат доништа, аз лабони ӯ бӯсае меситонад. Ва ҳамзамон ҳарос вучудаширо фаро мегирад. “Тамом, бо қаҳр рӯй тофта, хеста меравад”. Нозанин “Аҳ!” – гӯён, нафасашро рост менамояд. Ва лабони ақиқунаш ба табассуми фарох моил шуда, ҷоми пуршаробро ба хотир меоварад. Сафо аз лабони ӯ боз бӯсае меситонад. Оташи ин бӯса гӯё вучуди Нозанинро месӯзонад. Ва ӯ бо нозу ишва мепурсад:

– Ин чӣ буд?

– Бӯса.

– Чӣ хел бӯса?

– Бӯсаи дуздӣ.

– Барои чӣ бӯса дуздидед?

– Мегӯянд, ки бӯсаи дуздӣ ширин аст. Лекин росташро гӯям, ширин ё талх, нафаҳмидам.

– Чӣ хел нафаҳмидед?

– Охир “як гул нишноаи баҳор нест” – мегӯянд, – дар лабони Сафо табассуми малех ба бозӣ медарояд. – Боз бӯсидан лозим.

– Бас, – мегӯяд Нозанин. – Шакара камаш хуб.

Боз онҳо бари ба бар, пойи ба по мерафтанд. Сафо мехоҳад Нозанинро бибӯсад. Аммо ӯ намоёнад, ӯро тела медиҳад.

– Дар ин ҷо мумкин нест.

Сафо ҳайратомез ба ӯ менигарад:

– Чаро мумкин набудааст?

– Охир, ин ҷо кўча, дар кўча бӯсидан айб аст.

Сафо мехоҳад ўро ба оғўш бигирад, Нозанин гўё мунтазири ҳамин лаҳза буд, ки худро каме пас кашида, шапотие бари рўяш мефурорад. Рухсори Сафо аз ин шапотӣ гўё дар мегирад. Бо кафи даст ҷои “захм”-ро молиш дода, лаҳзае ҳайрону музтар мемонад. Баъд қаҳр карда, бо қавоқи гирифтаю сари хам роҳӣ мешавад. Нирӯи номаълуме Нозанинро ба дунболи ӯ мекашонад. Лаҳзае чанд дар ҳолати беҳудӣ аз ақибаш меравад ва ногаҳ ба худ меояд. Аз пасаш давида, бо дастони ларзон аз бозўяш медорад. Сафо сӯи ӯ баргашта, нигоҳашро ба вай медўзад.

– Сафо... – Нозанин худро ночўр ҳис мекунад. – Ба шумо чӣ шуд?

Сафо лабонашро ба ҳам фишурда, посух намедихад. Нигоҳашро ба оби кўлмаки ҳошияи ҷодаи қирпўш медўзад.

– Сафо! Хоҳиш мекунам, гўед, маро азоб надихед.

– Боз чӣ мешуд?! – Сафо ба рӯи ӯ теги нигоҳ мекашад.

Дар муқобили чашмони пурғазаби Сафо чашмони гунаҳкори Нозанин тоб наоварда, ба замин дўхта мешаванд. Дарду аламаш рў зада, гиря гулўгираш мекунад.

Чеҳраи Сафо равшан шуда, дар чашмонаш дурахше падид меояд.

VI

Нозанин бо табъи болидаю гул-гул шукуфта, ба ваъдагоҳ меояд.

Ҳанўз аз Сафо дарак набуд.

Офтоб оҳиста-оҳиста қад мекашид. Ҳаво тоза, рўхафзо, фараҳбахш. Насимаки шўху гуворое вазида, мўйҳои ўро парешон мекард. Аз бинои рў ба рў овози мусиқӣ меомад.

Мусиқии “Суруди зиндагӣ”. Аз навои он дилаш ба рақс меояд. Ба ӯ чунин менамуд, ки дарахтҳо низ бо шавқ мерақсанд.

Нозанин бо тапиши дилу эҳсоси беқарорӣ ба чор сӯ чашм медавонд. Вале аз Сафо ҳоло ҳам дарак набуд.

“ – Чаро намеояд, чаро? – бо хавотирию беқарор таҳи дил аз худ мепурсад Нозанин. – Оҳ, Худоё! Чаро?!”

Баъд шубҳае ба дилаш панча мезанаду бо изтироб шунаво мегӯяд:

– Ё аз ман ранҷида бошад?

Зуд ба хотир меорад, ки дирӯз чӣ рафтори ноҷое аз ӯ сар зад. Ва дилаш хичилу хотираш парешон мешавад. Вале гумону шубҳаро аз дил меронад:

– Охир, ӯ маро бахшида, худаш ин вохӯриро таъин кард-ку?

Нафаси сабуке кашида, ба ҷавони роҳгузар рӯй меорад:

– Мебахшед, намегӯед, ки соат чанд аст?

Ҷавон зуд ба соати дасташ нигариста:

– Расо нӯҳ, – мегӯяд.

“ – Ваҳ, Худочон! Ҳоло як соати дигар-ку?! Чаро ин қадар барвақт омадам?”

Бо вучуди ин Нозанинро дигар тобу тавони интизорӣ наемонад. Мехоҳад ҳарчӣ тезтар бо дилдодааш вохӯрад. Дасти ба даст дар гулзорҳо бигардад. Сайру тамошо кунад, шеърӯ суруд хонад. Рӯ ба рӯ нишаста, аз ишқу муҳаббат, дӯстдорию вафодорӣ ҳарф бизанад...

Инак соат даҳ. Аммо Сафо пайдо намегардад. Акнун сония ва дақиқаҳо барои ӯ хеле оҳиста мегузаштанд...

Ниҳоят косаи сабраш лабрез мешавад. Вале намеравад, интизор мемонад. Ногоҳ ба ӯ чунин менамояд, ки дигар дилдодааш ба мулоқот намеояд. Якбора афсурдаю хичил гашта, фикр мекунад, ки чӣ кор кунад? Равад ё истад? Дар ҳолати дудилагӣ боз интизорӣ мекашад. Ниҳоят Сафо чехра намоида, пайдо мешавад. Қомати сарваш боло шуда, ҷаҳонаш нишоти тоза пайдо мекунад. Ин нишот нишоте буд лабрезии ҳаёт. Хеле гарм пешвозаш мегирад.

– Барвақт омадӣ? – ба рӯи чун гул зебои Нозанин, ки аз тамошояш чашм серӣ намеёфт, нигариста мепурсад Сафо.

Ба хотири дилдодааш Нозанин дурӯғ мегӯяд:

– Не, ҳозиракак омадам.

Ду чашми Сафо чун ду ситораи бахт пеши чашмони Нозанин шўъла мезананд. Дили ӯ аз муҳаббати самимӣ саршор мегардад. Як эҳсоси гуворо ӯро ба оғӯш мегираду лаҳзае ба олами рўъё парвоз мекунад.

– Медонӣ, чӣ, Нозанин? – хурсандона каф ба каф совиш медиҳад Сафо. – Имрӯз мо бояд як дами “беғам” занем.

– Дами “беғам”? – нигоҳи ошиқонае ба сўяш меафканад Нозанин.

– Бале! – дучанд хушнуд шуда, нидо мезанад Сафо. – Мо ба ин ҳақ дорем. Барои ин ба боғ меравем. Боғи ошиқон!

– Боғи ошиқон? – Нозанин ҳайрон-ҳайрон ба Сафо менигарад. – Бори аввал мешунавам.

– Э аҷиб-ку? – мегӯяд Сафо. – Охир, Боғи Дўстиро боғи ошиқон меноманд.

Дили Сафо аз фараҳ лабрез, бетоқат, саросема. Охир, то марраи мақсад ҳамагӣ ду қадам роҳу андак кўшише мондааст.

Ҳа, имрӯз мақсадаш ҷомаи амал хоҳад пўшид!

Дар мошине, ки онҳо савораш буданд, суруди хушу дилнишине садо меод:

Ёрони некӯ, ёрони ҳамдам

Бошед бо ҳам хушбахту хуррам...

Сафо даҳонашро ба гўши Нозанин наздик карда, пичирос мезанад:

– Гўш кун, барои мо хонда истодааст.

Нозанин баргашта, ба рӯи ӯ менигарад. Ризомандона сар чунбонда, табассум мекунад. Аммо табассумаш дер намекашад. Теги нигоҳи мусофиронро дар рӯи худ ҳис карда, аз шарм суп-сурх мешавад. Сафо дасти Нозанинро байни кафи дастонаш медорад. Нозанин ларзида, дасташро мекашад. Сафо дасти ӯро

раҳо намекунад. Аз дастони ӯ ҳарорате ба вучуди Нозанин ворид мегардад.

Бошед доим як чуфти зебо,
То ҳаст хуршед, то ҳаст дунё!

Дили Нозанин беором, ҳатто ба дараҷае берабт метапад.

Даҳ километр роҳи то бозори серғавғои Саховатро, ки дар як гўшаи шаҳр воқеъ буд, мошин дар як соат тай карда меояд. Аз ҳамин бозор дусад метр дуртар ба тарафи ҷануб замини кушоде воқеъ буд, ки аз он ҷо Боғи Дўстӣ доман мекашид.

Хуршед баланд шуда, ҳаво тафс мекард.

Нахуст онҳоро канали обгузар пешвоз мегирад. Нозанин якбора ба чизе саҳт бархўрдагӣ барин дар ҷояш меистад. Табассум аз лабонаш, ҳамчун офтоби яклаҳзаинаи зимистон, лағжида нопадид мегардад. Ва баъд ба ин сў, он сў чашм давонда:

– Уф-ф, чӣ бӯи баде! – гўён, биниашро бо дасташ руст мекунад.

– Э, ин бӯи канал, – бепарво мегўяд Сафо.

Бале, канал ҳоли зор дошт: макони охолпартоиҳову ифлосиҳо буд. Бӯи баде, ки аз канал мехест ҳавои атрофро вазнин месохт. Дили Нозанин беҳузур мешавад. Ва он чӣ аз эҳсоси ширин дошт, ғайб мезанад. Вай инро фоли бад пиндошта, дасти Сафоро ҷониби худ мекашад.

– Сафо, биё, пас гардем.

Вале Сафо аз банди дасташ дошта, бо як беқарории ғавқуллодае тез-тез мижа зада, мегўяд:

– Не, не, тезтар гард, он тараф бихишт.

Нозанин аз чашмони Сафо пай бурд, ки кадом андешае ўро азоб медиҳад, хотираш мушавваш. Аз ин рў бо хавотирӣ мепурсад:

– Чӣ гап, тинҷӣ?

– Ҳеч гап не, тинҷӣ, – посух медиҳад Сафо.

Нозанин нобоварона ба рӯи ӯ дида медўзад.

– Гуфтам-ку: тинҷӣ! – бо тундӣ мегўяд Сафо.

То ки димоғи Сафо насўзад, Нозанин дигар савол намедихад. Ниҳоят каналро ба қафо гузошта, ба дарунтари боғ мераванд. Дар ин қисмати боғ мошинҳои гуногунтамағи ватаниву хориҷӣ бо суръати баланду садои гўшхароши магнитофонҳо хоку чангро ба ҳаво хезонда, равуо доштанд. Гарду гўбор ба рўю мўи онҳо “упо” мезанад. Онҳо боз ҳам дарунтар, ба гўшаи ба қавле “орому сокит” мераванд.

Ногоҳ чашми Нозанин ба як бутта гули аз беобӣ пажмурда меафтад. Бо вучуди ин бутта як дона гули шукуфта дошт.

– Хайрият, дар ин боғ як дона гул будааст, – бо хурсандӣ мегўяд Нозанин.

– Кани? – ба ў рўй меорад Сафо.

– Ҳо-о, ана, – бо ишораи даст нишон медиҳад Нозанин..

Сафо хез зада, гудро меканаду ба Нозанин дароз мекунад. Нозанин гудро аз дасти ў нагирифта, бо чашмони қариб харосон ба вай менигарад. Сафо гудро миёни ангуштонаш чарх занонда:

– Чӣ, маъқул нашуд? – мегўяд.

– Охир, ин гул аст, – ғамгинона мегўяд Нозанин. – Онро бояд намеканд.

– Охир, онро ман барои шумо кандам, – бо идао мегўяд Сафо.

– Раҳмат, – ноилоҷ Нозанин гудро бо дастони ларзон мегирад.

Аз дидани вазъи хароби боғ вучуди Нозанинро як ҳолати ачибе фаро мегирад. Ва ў бо ҳайрату таачҷуб ба атроф назар меафканад. Ҳеч гумон надошт, ки боғро дар чунин ҳол мебинад. Умед дошт, ки дар ин ҷо нафаси осуда мекашад, дарди дил гуфта, ғами дилашро сабук мекунад.

Зери ҳар дарахт ҷавонони пардаи шарму ҳаё гум карда, ба касе эътибор надода, бо ҳам ишқварзӣ мекарданд. Нозанин дар як ҳолати рўёӣ ба Сафо чашм медўзад. Сафо як хандаи маънидорона карда, рўи сабза чорзону мешинад. Ва ба қаду басти Нозанин назар афканда, табассуми ачибе мекунад. Ин чӣ маънӣ дошт, Нозанин намефаҳмад.

– Дидед? – Сафо ба ду ҷавони ба ҳам печидаи таги дарахт ишора мекунад.

Нозанин бо ифодаи ҳайрат калла мечунбонад ва то ки он беҳаёхоро набинад, оҳиста ба замин менишинад. Нафаси чуқуре кашида, чашм ба пеши пояш медӯзад. Ва мӯрчаҳои бисёреро мебинад. Онҳо дар равуо буданд. Ин равуо беҳуда набуд. Онҳо меҳнат мекарданд. Меҳнатдӯсти мӯрчаҳо диққати ўро ба худ мекашад. Дар ин лаҳза Сафо аз банди дасташ медорад. Як қад парида: “Аҳ!” – меғўяд ва ба по меҳезаду норозиёна аз Сафо мепурсад:

– Шумо маро ба кучо овардед?!

Сафо бо чашмони хуморӣ ба ў нигоҳ карда, чашмакӣ мезанаду бо хунсардӣ меғўяд:

– Гуфтам-ку: ба боғи ошиқон! Магар намебинед? Шоире дар васфи ин боғ гуфтааст:

Агар фирдавс дар рўйи замин аст,
Ҳамин асту ҳамин асту ҳамин аст.

– Охир, ин ҷо хароб-ку! – бо оҳанги малул хитоб мекунад Нозанин.

Сафо аз “Шумо” ба “Ту” гузашта, мепурсад:

– Ту маро дўст медорӣ?

Аз ин саволи ногаҳонӣ Нозанин гаранг шуда, лаҳзае ҷӣ гуфтанаширо намедонад.

– Нозанин, саволи ман бечавоб монд.

– Кадом саволат?

– Маро дўст медорӣ?

Оҳи пурсўзе мекашад Нозанин ва сар ҳам карда, ба пеши пояш менигарад.

– Чаро ин қадар фикр мекунӣ? Наход “ҳа” ё “не” гуфтан мушкил бошад? Маро дўст медорӣ?

– Худат бояд донӣ, – базўр ва бо алам ҷавоб медиҳад Нозанин.

Сафо бо ҳамон нигоҳи беқарор ба Нозанин амр мекунад:

– Пеши ман шин!

Ҳоло Сафо монанд ба дарандае дар камин нишаста буд, ки ба чаҳиш тайёри мидид.

– Шин!

Ин хоҳиш набуд, фармоне буд басо хушку сард.

– Намешинам! – ниҳоят, тобу тавонро аз даст дода, якбора шӯрида, нидо мезанад Нозанин.

– Чӣ ин қадар ноз мекуни?! – таънаомез дӯғ мезанад Сафо. – Шин!

Лолу музтар мемонад Нозанин.

– Ё метарсӣ? – тамасхуромез мепурсад Сафо.

– Чаро ман аз ту тарсам?

– Натарсӣ, шин.

Нозанин рӯ ба рӯи Сафо менишинад.

Ин лаҳза марде солхӯрда духтаракеро бўсақунон аз наздашон меғузарад.

– Дидӣ! – чашмак зада, меғӯяд Сафо.

– Дидам! – якбора қаҳру ғазаби Нозанин чӯш мезанад. – Кӯр нестам!

Лаҳзае парешонӣ хотирашро мағшуш мегардонад. Баъд синҷакорона ба чашмони Сафо нигариста, мепурсад:

– Оё ин аз рӯи инсоф аст?

– ..?

– Магар ин ишқ аст?

– ..?

– Оё ин бешарафӣ нест?

– Хайр, шуд, кифоя, – ҷигот меандозад Сафо.

– Не, – эътирозомез меғӯяд Нозанин. – Бигӯй, ки ин ҳама чист?

– Гуфтам-ку: шуд, кифоя!

– Не, кифоя не.

– Аз ҳад нагузар! – таҳдидомез меғӯяд Сафо.

Миёни онҳо лаҳзае хомӯшии гарону таъзиқоваре меафтад.

– Ту сода ҳастӣ! – бо як маҳкумӣ садо мезанад Сафо.

Баъд панҷаҳояшро паиҳам тоб дода, қарс-қарс “шикаст”-а, идома медиҳад:

– Охир, ба ин ҳама чӣ кор дорӣ? Аз ғамхӯрӣ ба ту чӣ фоида? Чаро беҳуда асабҳоятро хароб мекуни?

– Сафо, ин боғи ошиқон не, боғи касифон аст. Илтимос, биё, аз ин ҷо биравем.

– Агар ту маро дӯст дорӣ, ба оғӯшам меоӣ.

Лаҳзае музтар мемонад Нозанин. Баъд худро ба даст гирифта, оҳиста ба оғӯши Сафо медарояд. Ва як эҳсоси гарму гуворое аз кафи даст то нохуни пояшро фаро мегирад. Ва дар дилаш хоҳише рӯ мезанад, ки Сафо беист бўса кунад. Чашмони Сафо аз ғояти кадом фикри ногаҳонӣ барқ мезанад. Ва тез-тез нафас кашида, ба Нозанин амр мекунад:

– Дароз каш!

– Чӣ-ӣ?! – бо таҳайюр ба ӯ нигоҳ мекунад Нозанин.

Нафаскашии Сафо боз ҳам тезтар мегардад.

– Ман ту ро мехоҳам!

Ранги Нозанин қанда, мадораш суст мешавад. Ҳаргиз ӯ ин суханонро интизор набуд.

– Ту девона шудӣ магар?

– Нозанин, агар ҳоло бо ман нахобӣ, девона мешавам.

Дили Нозанин ба фарёд меояд, нафас дар гулӯяш мепечад.

– Нозанин, илтимос, маро ғам надеҳ, – мегӯяд Сафо. – Биё розӣ шав.

– Ту чиҳо мегӯӣ, Сафо? Охир... ин кори намешудагӣ, – бо изтиробу ҳаяҷон мегӯяд Нозанин.

– Бо хубӣ нашавад, бо гандагӣ мешавад, – мегӯяд Сафо ва мехоҳад ӯро ба замин хобонад.

– Не, не-е!.. – якбора фарёди ҷонкоҳе мекашад Нозанин ва зуд ба по мехезад.

– Дод нагӯӣ! – чашмони Сафо бечо шуда буданд.

Ин лаҳза дар ниҳоди Нозанин хоҳише ҷӯш мезанад, ки ӯро сангсор бикунанд. Лекин симои модараш пеши назараш чилвагар мегардаду саросема мешавад. Як ҳиссиёти ногаҳоние

дар ниҳодаш шўъла мезанаду дилашро фишурда, майнаашро меҷўшонад. Ғаму дарди гароне аз қаъри дилаш бархоста, дар гулўяш дармемонад. Пеши чашмонашро пардаи ашк мепўшонад. Дунёи равшан дар чашмаш торик мешавад. Он ишқи чун ойина поку беғубре, ки то имрӯз дар дилаш маскан гирифта буд, дар як он аз байн меравад. Ва бо худ ҳама орзуву умеду ормонҳояшро бурда, ўро ба як бечорае табдил медиҳад.

Сафо аз банди дасташ медорад. Нозанин ба худ омада:

– Нарас! – гўён, дасташро раҳо мекунад ва аз ў дур мешавад.

Вай беҳудона, вале тун-тунд роҳ мерафт. Сафо дунболаш давида, нидо мезанад:

– Нозанин!

Нозанин қафо гашта, дод мезанад:

– Аз паси ман набиё!

Аз зўрии ғаму андўҳ Нозанин кадом тараф рафтанашро намедонист. Нигоҳи умедвори Сафо аз паси ў канда намешуд. Нозанин мешитофт, торафт аз ў дур мешуд.

Вақте ки Нозанин ба хобгоҳ омад, хуршед ором-ором ба паси кўҳ фуруё мерафт.

VII

Зулмоти шаб ва яъси гароне Нозанинро ба коми худ мекашад. Он қадар ғамзадааст, ки аз зўри дилтангӣ чӣ кор карданашро намедонад. Чароғро фурузон мекунад. Рўшноӣ ҳам ба ў осоиш намебахшад. Аз дарду алам ҷои нишаст намеёфт. Хаёлҳои бесарунўт тамоми шаб азобаш доданд...

Ниҳоят субҳи рўзи нав медамад. Насими гуворои сахар, суруди паррандагон, накҳати гулҳо ба тани кас ҳаловат бахшида, дар дил орзуву умед бедор месозанд. Нурҳои зарҳалини офтоби саркашида ба дару девор нақшҳои зебо мекашид. Аммо ин лаҳзаҳои аҷибу дилнавоз барои ў арзише надоштанд. Вай хеле рўҳафтада буду ба ҳеч чиз майлу рағбат надошт. Аз хуручи

озори беохири ғаму ғусса сардард мешавад. Оқибат ба хоб меравад...

Вақт омили бузург – оҳиста-оҳиста ўро ба худ меорад.

“ – Шояд муҳаббат барои одамони хуштолеъ бошад? Ман, вале бетолеам. Ҳа, аниқ, ки ман толеъ надорам. Агар толеъ медоштам, магар модарам аз сари ман мерафт? Магар маро аз донишгоҳ меронданд?”.

Баъд аз ин андеша ба қароре меояд, ки Сафоро фаромўш кунад. Аммо наметавонад. Симои ў ягон лаҳза аз пеши назараш дур намешуд. Шабе набуд, ки ўро хоб набинад. Аммо Сафо ба суроғаш намеомад. Рўзи ҳафтум ногоҳ хаёлаш ба кадом як кўчаи тираю тор меравад. Дилаш шуввӣ карда, таҳ мезанад. Яқбора ба тарсу ҳарос меафтад: “Наход, ки ўро аз даст диҳам?”.

Нохост дар хонаи дилаш ким-чӣ ба чунбиш омада, пирохани қаҳру ғазабро пора менамояд. Акнун ҷудой тану ҷонашро ба сўзиш меовард. Симои Сафо пеши рўяш омада, дилаш гум мезанад.

“ – Ҳар чӣ бодо бод, худам ба суроғаш меравам”.

Бо ин ният тез либос мепўшад, аммо ногоҳ аз раъяш мегардад.

“ – Не, духтар набояд ҷавонро бикобад”.

Меҳоҳад гашта нишинад, наметавонад, кадом як қуввае ўро аз хона мебарорад. Роҳравон дар тасаввураш ким-чӣ гуна андешаҳо мепарварид. Ба қаҳвахонаи “Лола” наздик шуда, нидоеро мешунавад:

– Оҳо-ҳо-ҳо! Ана ин воҳӯрӣ!

Сўи садо гашта, Сафоро мебинад. Дар чашмонаш як навъ шодмонӣ, ки то ҳол мушоҳида намешуд, падида меояд.

– Сафо?.. Ту ин ҷо чӣ кор мекунӣ?

– Туро мечўям.

– Маро мечўӣ?

– Ҳа, охир ёдат кардам...

– Наход? Барои ҳамин ҳам як бор суроғам накардӣ?

– Оё ту ҷои истиқомати худро ба ман гуфтӣ? – таънаомез мегӯяд Сафо.

Гунаҳкорона сар ҳам мекунад Нозанин, вале сахт-сахт тапидани дилашро ҳис мекунад.

– Дастатро ба ман деҳ.

– Ана, – дасташро ба ӯ медиҳад Нозанин.

Сафо дасти ӯро ба кафи дастонаш гирифта, навозиш мекунад ва ба сари синаи худ гузошта, мепурсад:

– Хайр, мо оштӣ?

Нозанинро нигоҳи гарму пурмеҳр ва лаҳни ширини Сафо таслим мекунад. Ва ӯ боз дар дарёи ширини ишқ фарқ мегардад.

– Ҳа, – мегӯяд Нозанин ва дар байни оташу об монда, ҳам месӯхту ҳам меболид.

– Рафтем!

Нозанин бо таҳайюр ба чашмони ӯ менигардад.

– Чӣ, боз ба Боғи Дӯстӣ?

Дар овози ӯ оҳанги ранчу маломат садо медиҳад.

– Ба ту дурӯғу ба Худо рост, ки туро ба боғ бурданам бесабаб набуд. Ман тамоман дигар ният доштам. Хостам бо чашмони худ бубинӣ, сиёхро аз сафед фарқ карда тавонӣ. Дигар ҳеҷ гоҳ туро ба он боғ намебарам. Қасам хӯрам?

– Лозим не.

Пас аз ин Сафо дигар мешавад. Самимиву меҳрубон, дилсӯзу тасалобахш. Табассуми ширин мекард, саропо лутф буд ҳама. Бештар сайру гашт мекарданд. Ба кинову театр мерафтанд. Сафо бо лаҳни хуш сӯҳбат менамуд. Навозишҳо мекарду шеър мехонд. Шӯҳихо мекарду латоиф мегуфт. Танг ба оғӯш мекашиду бўсаҳо мезад.

Чӣ гуворо буданд барои Нозанин ин дақиқаҳо!

Рӯзҳо паси ҳам мерафтанд. Муносибати онҳо торафт вусъат меёфт амиқтару нозуктар мегардид. Дар чашмони Сафо аломати ким-чӣ гуна ташвишу изтиробии доимии тамаъкорона ва умедворӣ аз касеву чизе ҳис карда мешуд.

Як рӯз пеш аз худоҳофизӣ Сафо монанди он ки чизе баногоҳ ба хотираш расида бошад, аз ӯ мепурсад:

– Дар хобгоҳ худат танҳо зиндагӣ мекуни?

– Не, бо як дугонаам, – ҷавоб медиҳад Нозанин. – Чӣ буд?

– Маро меҳмон намекуни?

– Не, – дарҳол ҷавоб медиҳад Нозанин ва гӯё ким-чӣ илова кардани буду боз аз фикраш мегардад, ки хомӯш мемонад.

– Илтимос, – бо гардани қач исрор мекунад Сафо.

– Мумкин не, – бо ноз мегӯяд Нозанин ва гунаҳгорона табассум мекунад. – Охир, айб аст.

Сафо лаб зери дандон гирифта, лаҳзае ба хаёл меравад. Ва нохост ба сараш фикри аҷиб мезанад. Зуд дасти Нозанинро ба даст меоварад:

– Набошад, зани ман шав.

Аз ин ҳарфи ғафлатгири ӯ Нозанин як қад парида, ба шаст ба ӯ дида медӯзад:

– Зани ту?

– Бале, зани ман!

Пас аз ин ҳарфи Сафо забони Нозанин баста мегардад. Гунааш лолагун гашта, дилаш саҳт мезанад.

– Хайр, то пагоҳ.

– Нозанин!.. Нозанин!..

Намеистад Нозанин, тез-тез қадам зада меравад. Ва боре бозпас нанигариста, дар паси бинои чорошӯна гум мешавад.

Рӯзи дигар онҳо аз сӯҳбати ҳамдигар завқу баҳра бурда, хӯроки шом тановул мекунанд. Баъд Сафо дурудароз чашм аз рӯи Нозанин намеканад.

– Ту чун моҳ зебой.

– Таъриф нақун.

– Ин таъриф не, ҳақиқат, – мегӯяд Сафо ва ҷиддиву қатъӣ мепурсад:

– Нозанин, чаро ба ман бовар надорӣ?

Нозанин ҳайратомез ба ӯ менигарад:

– Ин фикр аз кучо ба сарат зад?

Сафо бо овози аламангез мегӯяд:

– Аз муносибати ту нисбат ба худам.

Аз чӣ бошад, Нозанин безобита гашта, ҷониби роҳ қадам мегузорад. Аммо Сафо пеши роҳашро гирифта, нигоҳашро ба чашмони вай дӯхта, мегӯяд:

– Ман аз ту пинҳон намекунам, ман ҳама гуна оромию қарорамро аз даст додаам. Зиндагиам бе ту ҳеч маъно надорад. “Он дам, ки бо ту бошам, як сол ҳаст рӯзе, в-он дам, ки бе ту бошам, як лаҳза ҳаст соле”.

Нозанин самимиву дилрабоёна изҳор менамояд:

– Хушбахтам, ки ин суханонро мешунавам.

Сафо таънаомез ба ӯ нигариста:

– Пас чаро “ҳа” намегӯӣ? – мегӯяд.

Безобита мешавад Нозанин ва сар ба зер меафканад.

– Охир, ман одами зиндаам, на кундаи дарахт.

Нозанинро ҳаяҷону ошуфтагӣ фаро мегирад. Ва қариб аз даҳонаш: “Ҳа!” – мебарояд. Лекин худро ба даст гирифта, мепурсад:

– Медонӣ, муҳаббат чӣ мехоҳад?

– Чӣ?! – асабиёна мепурсад Сафо.

– Сабру тоқат.

То қарибии хобгоҳ дигар ҳарфе намезананд. Вақти хайрухуш Нозанин боз бо ҳамон софдилӣ мегӯяд:

– Сабру тоқат чизи бузург аст...

– Хайр, шуд, кифоя! – якбора қаҳри Сафо чӯш мезанад.

– Шитоб накун, – мегӯяд Нозанин ва худоҳофизӣ карда, тез-тез қадам зада меравад.

Рӯзи дигар Сафо ба мулоқот бо хотири парешону табъи ноҷӯр ва саҳт димоғсӯхта меояд. Суханҳои ширин намегӯяд, меҳрубонӣ намекунад, гӯё хуши сӯхбат надошт. Нозанин бо хавотирӣ фикр мекунад, ки ба Сафо ҳодисае рӯӣ додааст. Дар ибтидо мехоҳад аз ӯ суол бикунанд, вале меандешад, ки агар Сафо хоҳад, худаш мегӯяд. Вале Сафо чун қаҳрӣ аз ӯ рӯӣ тофта,

чашм ба дуриҳо медӯзад. Ин ҳолат Нозаниро ба изтироб меорад.

– Сафо, ба ту чӣ шуд?

– Чӣ шуд, чӣ шуд?! Охир, ман на хоб дораму на хӯр. Рӯзу шаб дар ишқат месӯзам. Охир, обу адо шуда рафтам.

Дили Нозанин таҳ нишаста, дар шигифт мемонад.

– Охир, ҳама чиз ҳаду ҳудуд дорад! Ман ташнаам. Мефаҳмӣ?!

– Ташна?

– Ҳа, ташнаи висол.

– Ҳама чиз вақту соат дорад, – дар лабони Нозанин табассуми малеҳ ба бозӣ медарояд.

– Кай мерасад вақту соаташ?! – бо ситеза мепурсад Сафо.

– Ман намедонам?

– Ту надонӣ, кӣ медонад?!

– Расму оини тоҷикон, – оҳиста ҷавоб медиҳад Нозанин.

– Наход?! – лаб инч мекунад Сафо. – Лекин расму оини ошиқон тамоман дигар аст. Ҳа, кӣ гуфтааст? Дар хотирам нест, аммо дуруст гуфтааст:

Ба ошиқон – худо дигар,

Замин дигар, само дигар,

Савобу ҳам хато дигар,

Ҷафо дигар, вафо дигар¹.

– Не, Сафо, ин тавр намешавад, – бо тамкин мегӯяд Нозанин.

– Охир, ман духтари деҳа ҳастам, падар дорам...

– Яке падарат не гӯяд-чӣ? – осема мешавад Сафо.

– Ба падарам вобаста, “ҳа” гӯяд – ҳа, “не” гӯяд – не.

Кунду карахт мешавад Сафо ва чӣ гуфтанаширо намедонад.

– Аллакай сарҳисобатро гум кардӣ.

Сафо чуқур-чуқур нафас гирифта, мегӯяд:

– Ғам нахӯр, сарҳисобамро меёбам.

Онҳо ба роҳ медароянд. Каме сайр мекунанд. Сонӣ ба назди суратгир мераванд.

¹ Моли Аминӣон Шукӯӣ

– Сурат мегирем! – мегўяд Сафо.
Суратгир сепояшро пасу пеш бурда, акси онхоро мегирад.
– Пагоҳ тайёр мешавад, – мегўяд суратгир.
Чехраи асабӣ ва хастаи Сафо акнун кушода шуда, табассум дар рухсорааш гул мекард.
Рўзи дигар суратро гирифтанд.
– Ба хона мефиристам, – мегўяд Сафо. – Падару модарам маъкул кунанд, хостгор мефиристам.
Чехраи Нозанин гул-гул мешукуфад.

VIII

– Дер омада бошам ҳам, шер омадам, – бо чехраи хандон мегўяд Сафо.

Нозанин ба чашмони ӯ менигарад.
– Хабарӣ хуш овардам. Падарам меояд.
– Ба ростӣ?! – Нозанин ба гўши худ бовар накарда, дубора мепурсад: – Ту рост мегўӣ ё шўхӣ мекунӣ?
– Ҳозир вақти шўхӣ не, Нозанин! Соати панҷи бегоҳ ба қаҳвахонаи “Вохўрӣ” биё. Падарам бо ту сўҳбат карданӣ. Меой?
– Албатта, меоям!

Расо соати панҷи бегоҳ Нозанин худро оростаю пероста ба қаҳвахонаи “Вохўрӣ” меояд. Сафо аллакай назди қаҳвахона ўро интизор меистод.

Онҳо паси миз нишаста, ба ҳамдигар табассум ҳада мекунанд. Лаҳзае ҳарду дар банди хаёлҳои худ мепечанд. Баъд ба дили Нозанин оташ афтода, безобита мешавад.

– Оҳ, Худоё! – мегўяд ва ба Сафо рў меорад: – Гўш кун, падарат чӣ хел одам аст?

– Меояд, мебинӣ.
– Мегўянд, ки роҳбарон бадҷаҳл мешаванд, – бо хавотири мепурсад Нозанин.

– Не, не, – саросема мегўяд Сафо. – Падари ман хеле меҳрубон аст.

Лаҳзае боз ҳарду дар банди хаёлҳои худ мепечанд.

– Ман ба ӯ чӣ гуфта муроҷиат кунам? – нохост мепурсад Нозанин.

Нигарон набуд Сафо ин суолро. Аз ин рӯ ёрои даҳон кушодан намекунад.

– Тағо гӯям ё амак?

Пас аз каме андеша мегӯяд:

– Амакаш беҳтар.

– Амак, – андешаманд мегӯяд Нозанин ва рӯи ӯро сурхӣ пахш мекунад.

Ниҳоят падари Сафо меояд. Вай марде буд: қадбаланд, чашмони боғуруру меҳрубоне дошт. Қисмати аъзами мӯҳои сараш сафед, либоси хокистариранге ба тан дошт.

Нозанин ӯро дида, каме дасту по гум мекунад. Бо вучуди ин, бо эҳтироми бепоён:

– Салом! – гӯён, нидо мебарорад.

Вай хомӯшона даст дароз мекунад, Нозанин даст медиҳад. Ба эҳтиром дасти Нозанинро фишурда, бо нигоҳи басо гарму пурмеҳре кунҷковона ба қаду басти Нозанин назар меафканад. Ва бо табассум мегӯяд:

– Ту зеботар аз онӣ, ки дар расм ҳастӣ!

Бештар дасту по меҳӯрад Нозанин ва аз шарму ҳаё чун лола суп-сурх мешавад.

– О, мо чаро рост истодаем? – мегӯяд падари Сафо. – Шинед!

Ва худаш менишинад, вале Нозанину Сафо ҳамонро рост меистоданд.

– Шинед, шинед!

Ҳарду мешинанд. Ва миёни онҳо боз хомӯшӣ меафтад. Вале падари Сафо ин хомӯширо зуд барҳам зада, бо табассум лаб бар сухан мекушояд:

– Оҳ, ин чо чӣ поку ором. Чун деҳа. Ғавғои шаҳрро бад мебинам.

Ин лаҳза пешхизмат меояд. Вай хӯрок мефармуду Нозанину Сафо ба ҳам табассум ҳада менамуданд.

– Фархунда бод ин лаҳза, ки ба рӯи якдигар механдед! – пас аз рафтани пешхизмат мегӯяд падари Сафо ва пас аз каме таваккуф идома медиҳад:

– Ҳамсарам сурати шуморо ба ҳама нишон дода, бо ифтихор: “Ана ин келини ман!” – мегӯяд. Ба ҳама маъкул шудед: “Чуфти кабӯтар!” – мегӯянд.

“ – Ба онҳо маъкул шудаам!” – табли шодӣ мезанад дар дил Нозанин ва чашмонаш дурахши аҷибе мегиранд.

– Ишқ чизи бузург аст, – мегӯяд падари Сафо. – Ҳар кӣ бо ишқ аст, ҳамешаву пайваста пирӯз аст, пирӯз!

Дар авзои худ Нозанин як навъ сабукию озодиро эҳсос менамояд, гӯё аз китфонаш бори гароне афтида бошад. Ба падари Сафо нигариста, ғайриинтизорӣ мепурсад:

– Шумо дӯст дошта, хонадор шудед?

Вай бо ҳамон табассум ва оромии ба худ хос мегӯяд:

– Замони мо дигар буд. Гап-гапи волидон. Бо духтаре шинос шудам. Ин савдо ба сари ҳар як ҷавон меомадааст. Муносибатҳои муқаррарии мо торафт вусъат ёфта, ба дӯстӣ печид. Риштаи дӯстӣ рӯз аз рӯз мустаҳкамтар, амиқтару нозуктар мегардид. Ва... оқибат эҳсосот омад...

– Чӣ омад? – намефаҳмад Нозанин.

– Эҳсосоти ширину гуворо, – мегӯяд падари Сафо. – Яъне ишқ. Ҳарчанд ки волидайнам намехостанд, ишқ ғалаба кард ва мо хонадор шудем. Акнун замона дигар гаштааст. Акнун ҷавонон бо амри дил кор мекунанд. Ин басо хуб аст. Хушо бахте, ки дӯст дошта тавонӣ!

Дар охир падари Сафо ишқи онҳоро пазируфта, дуо медиҳад:

– Толеъ мададгоратон бод!

Эҳсоси навозишомез торҳои дили Нозанинро нохун мезананд. Нафаси гарми саодат ўро ба оғӯш гирифта, ба рӯяш дари орзуҳои ширин ва умедро мекушояд.

* * *

– Ин чӣ?

– Ин калид! – шитобон мегӯяд Сафо ва хушҳолона табассуме карда, илова менамояд. – Калиди хона!

– Хонаи кӣ? – чашмони ҷодуяшро бо изтироб ба Сафо дӯхта, бо ҳайронӣ мепурсад Нозанин.

– Хонаи мо! – боз бо ҳамон шукуфтаҳолӣ мегӯяд Сафо. – Онро падарам ба мо тӯҳфа намуданд. Ваъда доданд, ки пас аз тӯй масъалаи хондани туро ҳам ҳал мекунанд. Ҳоло рафтанд, ки тайёрии хостгориро бинанд.

Аз шиддати хурсандӣ дили Нозанин сахт-сахт метапад. Ва эҳсос мекунад, ки меҳраш ба Сафо боз ҳам афзунтар мегардад. Сафо пайтро созгор дониста, мегӯяд:

– Хӯш, рафтем?

– Ба кучо? – ба худ омада, мепурсад Нозанин.

– Ба хонаи бахт!

Хонаи бахт якхучрагӣ, чизу чораи бисёре надошт. Як кати хоби дукаса, мизу ду курсӣ, магнитофон ва дар фарш қолини сурхи баланди мулоим густурда шуда буд. Нозанин рӯ-рӯи он ҳамчун дар хонаи худ қадам мезанад.

– Ин кулбаи фақирона ба нури ҷамоли ту равшан, аз бӯи зулфонат муаттару гулшан гардид, – мегӯяд Сафо ва аз зери дасти Нозанин гирифта, худро номаълум ба ӯ ҷафс мекунад.

– Сафо, лозим не...

Боз ҳам ба Нозанин ҷафс мешавад.

– Сафо!..

Сафо ҷуссаи ўро сахттар ба худ ҷафс намуда, дасти навозиш ба мўяш мебарад. Нафаси гармаш ба гардани ӯ мерасад ва садои дилпазиру начвои ошиқонаи Сафо пардаи гӯшҳояшро ба лапиш меорад.

– Ҷонакам!..

– Сафо, лозим не... – Нозанин худро аз оғӯши ӯ раҳонида, назди тиреза меравад.

Андомаш дар назари Сафо хеле қашангу зебо менамояд. Ўро нафси шаҳвонӣ ба оғӯш мекашад. Зуд ба ду пиёла шароб мерезад.

– Нозанин! – хитоб мекунад Сафо. – Назди ман биё!

Тарафи ӯ мегардад Нозанин ва оҳиста ба наздаш меояд.

– Имшаб шаби мост! – мегӯяд Сафо ва пиёларо ба ӯ дароз мекунад. – Марҳамат, нӯши ҷон шавад.

Як хандаи пурнозе мекунад Нозанин ва ба лутфи ӯ ташаккур мегӯяд. Аммо пиёларо аз дасти ӯ намегирад.

– Ин оби ангур, шифобахш.

Нозанин ҳис мекард, ки аз чашмони ҷаззоби Сафо шарорае сӯи ӯ меҷаҳад, вучудаширо беқарор мекунад.

– Барои бахтамон менӯшем! – мегӯяд Сафо ва мисраҳои Ҳофизро ба таври худ таҳрир намуда, мехонад:

Ошиқеро, ки чунин бодаи нодир бидиҳанд,

Нӯши ҷон гар накунад, ҳаст яқин кофари ишқ!

Ақлу дили Нозанин баробар ба шӯр меоянд. Ақл боисрор тақозо менамуд, ки аз ин хона ҳар чӣ тезтар фирор кунад, аммо дил... не, наметавонад. Пиёларо аз дасти Сафо мегирад ва ҳарду баробар менӯшанд.

– Офарин! – таҳсин мекунад Сафо ва аз рухсораи беғубори ӯ бўсае мекунад.

Дили Нозанин гум мезанад ва ҳарорати сӯзону гуворое вучудаширо фаро мегирад.

– Мешунавӣ? – дастони кўчаку гарми Нозанинро навозишкоруна миёни дастонаш гирифта, ба кундаи синааш зер мекунад Сафо.

– Чиро?

– Тапидани дили маро.

Нозанин лаҳзае гӯш меандозад:

– Ҳа, метапад.

– На танҳо метапад, – мегӯяд Сафо. – Ин дили бечораи ман туро «Аз мани!» – мегӯяд. Мешунавӣ: “Аз мани! Аз мани! Танҳо аз мани!” Хўш, аз мани ё не?

– Ҳа, аз ту, – худро ба ӯ ҷафстар карда, мегӯяд Нозанин. – Аз ту! Аз ту!..

Сафо аввал аз ду рухсораи Нозанин гармакак мебӯсад. Баъд лаб ба лаб мениҳад. Нозанин лабони нозуки долагунашро ба ихтиёри лабони Сафо мегузорад. Оташи бӯсаҳои Сафо ба рагу пайвандаш давида, ҷонашро месӯзонад. Бӯса паи бӯса мезад Сафо. Ба лабаш, рӯяш, мӯяш... Нозанин дар оғӯши Сафо гӯё обу адо шуда меравад...

– Муборак шавад!

– Чӣ?

– Зан шудӣ!

Ба чехраи Нозанин маҳзунӣ бештар соя андохта, дар чашмонаш ашк ҳалқа мезанад.

– Гиря не, шукр кун.

Оби чашмони Нозанин афзун мешавад.

– Ҳа, шукр кун, ки ба ин номи баланд лоиқ шудӣ.

Нозанин симои Сафоро намбинад. Ашк ба ин имкон намедихад.

IX

Пагоҳӣ як даста нури хуршед сару рӯи Нозанинро навозиш мекунад. Ва ӯ аз хоб бедор мешаваду чашмонашро молида, сар аз болин мебардорад. Худро дар хонаи бегона дида, дар мағзи сараш гӯё торе канда мешавад. Дилаш таҳ кашида, вучудааш ба ларза медарояд. Нафас дар гулӯяш дармемонад. Лаҳзае чашмонашро пӯшида, аз нав мекушояд.

– Худоё, ман дар кучоям?!

Касе не, садое не.

Вай баланд садо медихад:

– Касе ҳаст!

Аммо ҳеч як ҷонзоде изҳори ҳастӣ намекунад. Як-ду мижа зада, бодикқат ба тиреза менигарад. Аз он симои хушнудонаи Сафо ба назараш ҷилва мекунад. Ва гӯё ӯ ба Нозанин мегӯяд:

“ – Натарс, ту дар хонаи бахтӣ!”

Таконе мехӯрад Нозанин ва:

– Оҳ! – гӯён, паҳлӯ мегардад.

Ҷои хоби Сафоро холи мебинад: на пай буду на Ҳайдар. Пайкараш ларзида, фикру хаёлҳои гуногун ба сараш ҳамла меоранд. Сипас дилашро тарсу воҳима зер мекунад. Ба шаст аз ҷойҳоб боло мешавад. Ва ду даст сипари пистонҳояш карда, ҳайратзада чӣ кор карданашро намедонад. Ин лаҳза чашмаш ба гулҳои садбарги сурхи гулдони рӯи миз меафтад.

– Чӣ хел гулҳои зебо!

Назди миз рафта, гулҳоро бӯй мекашад. Ва ин лаҳза чашмаш ба пулҳо меафтад. Сипас пораи қоғазро мебинад. Хатча будааст он. Бетоқатона, бо ҳаяҷон онро меконад: “Нозанин! Ин пулҳо аз ту! Кӯчаҳои шаҳр ҳам дар ихтиёрат! Вақт ҳам! Танҳо то шом! Ман шом меоям! Сафои ту!”

Ба гӯшаш чаҳ-чаҳи булбул мерасад.

– Бисаро булбул! – нидо мезанад ӯ ва ба ванна меравад, ки шустушӯ кунад. Ҷараёни оби гарм дурудароз ҷорӣ шудаду бадани ӯро навозиш карда, асабҳояшро ором мегардонад. Нозанин аз зери душ берун омада, баданашро бо дастмоли мулоим тез-тез пок мекунад. Пас аз ин худро хеле сабук ҳис менамояд. Ва як хурсандие ба дилаш роҳ ёфта, дар чашмонаш нури шодӣ падида меояд. Ба зудӣ либос пӯшида, худро орову торо медиҳад ва пулҳоро гирифта, ба роҳи калоне мебарояд, ки ба хиёбони Ленин мебурд ва ин хиёбон зеботирин хиёбони шаҳр ҳисоб меёфт.

Ин ҷо ҳаёт ҷӯш мезад, зиндагӣ мехурӯшид!

Атроф басо зебо буду мунаққаш. Гулҳои навшукуфтаю сабзаҳои навруста амсоли наварӯсон гӯё нав аз зери чодар берун шуда, чашмро мерабуд. Чаҳ-чаҳи паррадагони дар парвоз гӯшро навозиш медод. Бӯи гулу сабза ба димоғ расида, онро муаттар месохт. Бо ҳавас Нозанин ба атроф менигарист, дилаш аз шодиву фараҳ лабррез мегардид.

– Оҳ, чӣ зебост дунё!

Акнун Нозанин оҳиста-оҳиста қадам мезад. Гўё намехост, ки замин озор биёбад. Офтоб бедареғ нури гарму нарм пошида, дар само торафт баланд мегашт.

– Духтари зебо, намеғўед, ки соат чанд аст?

– Бубахшед, соат надорам.

– Нахо-о-од? – гўён, табассуми аҷиб мекунад ҷавон. – Наход ки ҳамин хел духтари зебо соат надошта бошад.

Ин суханони ҷавон ба Нозанин хуш намеояд. Ҷавон бо нигоҳи харидорона ба ў нигариста, бо умеду боварӣ мепурсад:

– Меҳоҳӣ, ки соат дошта бошӣ?

Нозанин шубҳаомез ба ў дида медўзад.

– Натарс, ман доро!

– Дороият ба худат насиб кунад.

– Маро хурсанд кун, ба ту ҳам насиб мекунад.

Чашмони ҷавон оташе аз худ мепароканд, ки изтиробӣ сахтро дар дил меандохт. Ҳамин лаҳза Нозанин мефаҳмад, ки ҷавон аз ў чӣ меҳоҳад. Шундаву хонда буд, ки ҷавонон фикр мекунад, ки духтарони зебо ба як ишора маҳталанд. Табиаташон чунин мебошад. Эҳтимол, беақлӣ бошад, вале ҷои гурез нест. Шубҳа хаёлашро ба кучоҳо мебарад, гургон дилашро тала мекунад.

– Гуфтам-ку: маро хурсанд кун, як соатро ҳалол мекунӣ!

Шубҳае намонанд, ки ҷавон бар ивази як соат ўро ба даст дароварданист. Дили Нозанин аз изтиробӣ сахт бозӣ мекард ва нурҳои офтоб сару рӯи ўро месўзонд.

Оҳ, чӣ тавр ў мехост, ки замин қафду Сафо барояд!

Вале мефаҳмад, ки ҳоло танҳо ба худаш умед баста метавонад.

– Ҳар рўбарўшавӣ хости Худост, – файласуфона меғўяд ҷавон ва дасташро дароз мекунад. – Номи ман Рустам!

Сабру қарор аз даст медиҳад Нозанин:

– Гўш кун, ту... Рустами замон! Тез аробаатро каш, ки шавҳарам омада монад, аз сад ҷонат яктоаш ҳам намераҳад!

Ҷавон дигар сухане нагуфта, аз ў дур мешавад.

Гармии офтоб нўг-нўги дарахтони чанор мегашт, Нозанин бошад дар сояи онҳо бо нозу ишва қадам мезад. Ва чашмони бо ҳавас сўяш лағжандаи ҷавонро эҳсос карда, аз худ бе худ мешуд, аз колбади хеш бадар мерафт.

Ногоҳ дили ў дар қафаси сина оташ мегирад. Гўё оташ девонавор забона мезада бошад, беқарор мегардад. Ба чор сўй чашм медавонад. Дўкони яхмосфурўшӣ ба чашмаш мезанад. Зуд худро ба он расонда, яхмос мехарад. Ва ҳарисона онро мехўрад. Тафсаш заррае паст намешавад.

Оҳ, дилаш чӣ шўре дошт – шўри шайпур!

Ў боз яхмос мехўрад.

Ва бозу боз!

“Аҷаб шаҳри дилорой, Душанбе, хаёлам зеби дунёй, Душанбе!”

Ин сатрҳои саршори муҳаббату ифтихори шоир ин лаҳза гўё садои дили ў буданд. Ва ў тавре мегашт, ки гўё дар тамоми шаҳр худаш танҳо бошад. Дар ҳамин ҳолат яке ба ў гули бодом ҳадя мекунад. Вай гудро бо мамнуният мегирад.

– Раҳмат! – мегўяд ва худаш ҳам чун он гул мешукуфад.

Гудро гаштаю баргашта бўй мекашад. Дар даст гул, дар дил суруди ҳофизаеро замзама мекунад:

“... Гули бодом дорем, ваъда бар шом дорем...”

Бад-ин минвол чанде қадам мезанад. Сипас гудро ба гесў мезанад. Ҳамин тариқ то ғуруби офтоб сайру тамошо мекунад. Ва сари шом ба хонаи бахт бармегардад. Ва беқаророна чашм сўи дар медўзад.

Лаҳза ба лаҳза тапиши дилаш афзун мегашт...

Ниҳоят дар кушода шуда, Сафо медарояд.

– Салом, паризод!

Ба назари Нозанин заминро замон гулпўшу лабрезии сурур мегардад. Ва ў худро девонавор ба оғўши Сафо меафканад. Сафо ўро саҳт ба оғўш мегирад ва аз лабу рухсорай оташ гирифтааш мебўсад...

Оташи бўсаҳои Сафо ба рагу пайванди Нозанин давида, чоначро месўзонад. Сафо бо овози ларзони пур аз ҳаяҷон мегўяд:

– Қонакам!.. Азизакам!.. Ширинакам!..

Ҳарду дар зулфи шаб бо ҳам мепечанд. Шаб рўз мешаваду ҳеч хуморашон намешиканад.

Ташна буданд, ташнаи бўсу канор!

– Эй кош ҳар субҳи ман аз субҳи чашми ту оғоз шавад!

– Кош! – мегўяд Сафо ва аз лабони Нозанин мебўсад.

Бо нозу ишва Нозанин сар меҷунбонад ва чашм хумор мекунад.

– Чаро шаб ин қадар кўтоҳ аст?!

– Шаби ошиқон ҳамин хел аст!

– Гардиши ақрабаки соатро суст карда наметавонӣ?

– Ҳеч кас наметавонад вақтро боздорад!

– Афсўс!

– Лекин метавонем вақтро фиреб диҳем.

– Чӣ хел?

– Бо корҳои бефоида машғул нашуда, танҳо дар оғуши ҳамдигар бошем.

– Ман розӣ!..

Рўзи дигар аз сари субҳ тира буд ҳаво. Бўйи борон меомад. Бо вучуди ин чашмони Нозанин барқ мезаданд, рухсораҳояш аз шодӣ гулгун буданд. Сафоро ба кор гусел мекунаду назди тиреза менишинад. Оринҷҳояшро рӯи тахтонаи он мегузораду дастонашро зери манаҳ. Ва бо дили гарм аз шарораи ишқ, бо ҳавас ба берун дида медўзад.

Борон дона-дона меборид.

Дар дили ў донаҳои орзу мерехт...

Тақ-тақи дар ўро ба худ меорад ва дилаш гум мезанад.

– Ёрам омад! – гўён, парид ба назди дар меравад.

Вале дар назди дар пешпо хўрдагӣ барин меистад.

“ – Охир, Сафо калид дорад-ку?” – мегўяд дар дил ва баланд:

– Кистӣ? – гўён, мепурсад.

– Нони қоқ ҳаст? – овози бача шунида мешавад.

– Не, нест, – мегӯяд Нозанин ва як оҳи сабук кашида, ба хучра бармегардад.

Акнун ба назараш вақт хеле сушт мегузашт. Аз интизорӣ беқарор мегашт. Вале домони сабрро маҳкам медошт...

Инак, офтоби дурахшон ғуруб мекард. Аз шафақи он уфуқ сар то сар лолагун метофт. Пеши чашми ӯ умри рӯз ба поён мерасид. Ва ин манзара ҳушу ёдашро рабуда, ба ӯ эҳсоси ширин ато менамуд. Дилаш аз шодӣ лабрез мешуд. Чаро шод нашавад? Шаб ёрашро ба назди ӯ меорад. Ва ӯ рӯ ба рӯи оина нишаста, ба истиқболи Сафо тайёрӣ мебинад. Ба чашмонаш сурма, ба абрӯвонаш усма мекашад. Баъдтар либоси нав пӯшида, ба баданаш гулоб мепошад. Ва чашм аз дар нақанда, Сафоро интизор мешуд. Зиндагиро ишқ мепиндошту дадро ғанимат. Ва Сафо меомаду боз онҳо дар зулфи шаб бо ҳам мепечиданд. Навакак дар бӯсу канор буданд, лекин ба хаёли вай ин кор ким-кай, гӯё ягон ҳафта пеш шуда буд. Хумори бӯсу канор Нозанинро паҳлӯ мегардонад. Ҷои Сафоро холи мебинад. Ба гӯшаш шарфаи об меояд. Бо табассум ба он гӯш меандозад. Шарфаи об хумори бӯсу канорашро меафзояд. Шарфаи об қатъ мегардад. Лаҳзае пас Сафо медарояд. Бадани урёнаш аз мушакҳо иборат буд. Ва дар пӯсти мис барин сурхчаи он донаҳои об медурахшиданд.

– Гурусна намондӣ?

– Не, ташнаам, ташна.

– Ташнай? – мепурсад Сафо. – Об биёрам?

– Не, худатро биёр! Ташнаи бӯсу канори туям!

Ва баъд ба нозу ишва мепардозад. Аз ин Сафо девона мешавад, худро ба сӯи ӯ ҳаво медихад...

Нозанин масти ишқ роҳи деҳаро фаромӯш мекунад. Барои ӯ ба ҷуз Сафо дигар касеву чизе вучуд надошт. Ва ӯ ҳар замон чун дуо ба Сафо мегуфт:

– Илоҳо, то ҷаҳон бошад, ту бошӣ, замини осмон бошад, ту бошӣ!

Як моҳ мегузарад ва тӯли он ба чуз бўсу канор дигар чизе набуд. Вале, аз шафақи шом то шафақи субҳ чун гули печон якҷону якдан мешуданд. Беҳабар аз доду фарёд ва ошӯбу ғавғои зиндагӣ. Нозанин беҳуш буду Сафо бепарво коми дил меситонд ва аз боғи хуснаш гулҳои рангоранг мечид...

Он бегоҳ Сафо наомад. Нозанин нигарони ӯ буд, чашм аз дар намеканд. Вале ҳанӯз аз Сафо дарак набуд. Садои тундар пардаи сокитро мебаронад. Паси он дар як гӯшаи осмон барқ дурахшида, нопадид мегардад.

Сахт метарсад Нозанин. Ва аз тарс ларза тамоми аъзои баданаширо фаро мегирад. Вай бори нахуст шаҳди ин эҳсоси талхро мечашид...

Ниҳоят Сафо меояд. Вале қиёфаи ӯ, чашмони ӯ чӣ қадар ғаму андӯхро ифода мекарданд!

Нозанин тез ба истиқболаш шитофта: “Сафо!” – гӯён, мехоҳад ӯро ба оғӯш гирад. Вале Сафо намегузорад.

– Чӣ гап шуд? – бо хавотири мепурсад Нозанин. – Чаро ғамгинӣ? Бигӯ, чӣ ҳодиса рӯй дод?

Сафо охи вазнине кашида, мегӯяд:

– Падарам қарздор шудааст. Бояд, ки зуд хонаро фурӯхта, қарзашро диҳад.

Ин хабар ба Нозанин сахт таъсир мекунад.

– Наход?

Сафо беихтиёр сар ҳам мекунад.

– Акнун ғам хӯрдан фоидае надорад, – мегӯяд Нозанин ба Сафо. – Дар зиндагӣ аз ин бадтараш ҳам мешавад.

– Ҳа-а... – охи вазнин мекашад Сафо.

Рӯзи дигар Нозанин ба хобгоҳ мегузарад. Пас аз ду рӯз Сафо ба сафари хидматӣ меравад.

Х

Аз чашми фалак нуру зиё меборид. Ҳаво тару тоза ва нарму фараҳбахш. Нозанин бо иштиёқи ошиқона ба истиқболи Сафо

мешитобид. Бо як ҷаҳон орзуву хаёлҳои ширин мешитобид. Лабонаш механдид, чашмонаш медурахшид. Қалбаш аз шодӣ метапид ва пар-пар мезад. Охир, панҷ рӯзу шаб Сафоро надидааст. Вай дар сафар буд, сафари хидматӣ. Панҷ рӯзу шаб заҳри интизорӣ чашид ва ин илтиҷо аз забонаш ҷорӣ буд:

– Худоё, ўро дар паноҳат ниғаҳ дор!

Инак дуояш мустаҷоб шуд: Худо ўро ба Нозанин бирасонд. Дами ғуруби офтоб Сафо ба ў занг зад.

– О, Сафоҷон, салом! – табли шодӣ мезанад Нозанин. – Худи ҳозир чу кабўтар парида меоям!

– Не, не, ҳоло не, – саросема меғўяд Сафо. – Пагоҳ. Ман хеле хаста шудаам, бояд истироҳат бикунам

Ба гуфтугўи кўтоҳи онҳо садои “гуд-гуд”-и телефон анҷом мебахшад. Вале ў гўширо аз гўшаш намегирад. Гўё “гуд-гуд”-и телефон ўро навозиш мекард, алла меғуфт.

Гўширо ба ҷояш гузошта, бо ҳаяҷону изтироб бидуни таъхир ба ҳучрааш бармегардад. Лаҳзае дар ҳучра ба пасу пеш қадам зада, каме ҳаяҷону изтиробашро фуру менишонад. Баъд бо садои маҳину латиф суруд мехонад:

Аз хоб бархез, Офтоби хандон, ки офтоби ман омад...

Аммо то хестани офтоб ҳанўз дур. Интизорӣ онро боз ҳам дуртар менамуд. Маҳтоб бо лабҳанде абрпораҳои дайдуру зада, тити пит месозад. Нури маҳтоб рўи ўро мунаввар мекунад. Назди тиреза рафта, онро мекушояд. Шаббодаи форама ба димоғи ў бўи хуши гулу сабзаҳоро мерасонад. Ба гўшаш шилдир-шилдири об ва шибир-шибири барги дарахтон мерасад. То чӣ андоза форама аст ин... аммо Нозанин рўзро мехоҳад!

Бале, мехоҳад ҳар чӣ тезтар субҳ бидамад!

Кош қудрате медошт, ки шабро кўтоҳ мекард!

Бале пеши қудрати табиат очиз аст, илоҷ надорад. Бад-ин рў бояд, ки сабр пеша намояд. Ва ў домони сабрро маҳкам медорад. Аммо аз беқарорӣ ҷои нишаст намеёбад. Баъдтар Нозанин тасмим мегирад, ки бихобад, аммо нури маҳтоб имкон

намедиҳад. Аз ҷо бархоста, пардаҳои тирезаро мепӯшад. Ҳучра нимторик мешавад. Вай рӯи кати хобаш дароз кашида, чашмонашро мепӯшад.

Чӣ дароз шабе буд!..

Хоби чанд шаб пеш дидаашро ба ёд меорад. Бо Сафо дар боғи калон сайругашт дошт. Димоғашон чоқ, саршори ҳаловат буданд. Нозанин себи сурхеро канда, ба Сафо медиҳад. Сафо бо хайронӣ ба себ менигарад. “Бигаз!” – хоҳиш мекунад Нозанин. Сафо себро мегазад ва “Оҳ!” – гӯён, рӯяш турш мешавад. “Чӣ шуд?” – бо ҳарос мепурсад Нозанин. “Турш!” – меғӯяд Сафо ва себро сӯе ҳаво медиҳад.

Нозанин як қад парида, бедор мешавад. Ва дигар то дамидани субҳ хобаш намебаррад. Дилашро як ҳисси пурбиму ғашоваре фаро мегирад. Ғамгину маъюс, ҳанӯз дар асорати хоби дидааш берун мебарояд. Пеши офтобро, ки навакак ба ҳама ҷо нур мепошид, як пора абри сиёҳ мепӯшонад. Ҳаво вазнину дилгир мешавад. Таъби хираи Нозанин хиратар мегардад.

“ – Таъбири хобам чӣ бошад?” – гаштаю баргашта мепурсад аз худ.

Ва ҷавоб наёфта, ба сараш ҳазору як фикру хаёл ҳамла меорад. Изтиробаш қатра ба қатра афзуда, беқарораш мекунад.

– Таъбири ин хоб бахайр нест...

Дилаш таҳ мезанаду дасту по меҳӯрад ва имдодхоҳона ба одамони дар равуо буда менигарад. Касеро ба ӯ коре набуд. Ҳама аз паи қору бори худ дар талош буданд. Гуфтаи Шайх Саъдӣ: “Бани одам аъзои якдигаранд” – чӣ шуд? Эҳ-х, ман дар чӣ хаёламу фалак дар чӣ хаёл. Баъд ба худ амр мекунд: “Бас! Кифоя! Дигар фикр намекунам!”

Банохост Нозанин аз хоби дидааш таъбири дигар мебардорад. Вақтҳои охир ҳис мекард, ки Сафо дар бари ўсту чашм ба дигарон. Асосан ба духтарони мӯйбуридаи либоси аврупопӯш менигарист. Боре ба ӯ меғӯяд:

– Мебинам, ки ба ту духтарони мӯйбуридаи либоси аврупопӯш маъқуланд. Ҳамту не?

– Ба ростӣ зебоянд...

Ба сари Нозанин банохост фикри ачибе меояд. Ва ӯ вақтро аз даст навода, ба толори ороиши меравад. Мӯйҳояшро бурида, нохунҳояшро ранг мекунад. Ва либоси аврупои мепӯшад...

Ва инак ба истиқболи Сафо мешитофту аз бўсу канори дар пеш истода, дилаш гум мезад. Аммо Сафо ӯро намешиносад. Нозанин қоҳ-қоҳ меҳандад. Ва баъд:

– Кани чашми дарёят? – гӯён, аз ҳузури одамон нашармида, Сафоро мебӯсад.

Сафо саросемаю дағалона ӯро тела дода, аз худ дур мекунад. Ва ҷонибаш тавре нигоҳ мекунад, ки гӯё гумон дошт, ӯ аз ақл бегона шудааст. Баъд бо қаҳр ба сараш дӯғ мезанад:

– Ин чӣ масхарабозӣ?!

Лаҳни дурушти сарзанишбораш Нозанинро меларзонад.

– Гумон кардӣ, ки мӯятро кӯтоҳ кунӣ, ақлат дароз мешавад? – таънаомезу бо зарда мепурсад Сафо.

Нозанин то ин лаҳза дасту по хӯрда буд, ба худ меояд ва бо табассуми пурнозу луфт, самимиву дилрабоёна мегӯяд:

– Ин ҳама барои ту, Сафочон!

– Ба ту кӣ гуфт, ки маймун ба ман маъқул аст?! – Сафо бо қавоқи овезон курсиро қафо кашида, паси миз мешинад ва ба Нозанин амр мекунад:

– Шин!

Мурғаки нохост ба дом афтада барин Нозанин бетоқат мешавад. Як ҳиссиёти нохушу нофора ме дилашро фишор медиҳад. Ва аз Сафо чашм нақанда, оҳиста ба курсӣ мешинад. Ин лаҳза пешхидмат ҳозир шуда, бо дастмоли худ рӯи мизро тоза мекунад. Сонӣ аввал ба Нозанин менигарад, баъд бо тавозӯ ба Сафо рӯ оварда, бо табассум мепурсад:

– Хӯш, чӣ мефармояд?

Сафо бо абрӯи чин, норозиёна ба ӯ менигарад:

– Як шиша об.

– Танҳо об?

– Ҳа, танҳо об! – асабиёна мегӯяд Сафо.

- Дигар ба чизе майл надоред?
- Гуфтам-ку: не!
- Пешхидмат китф дарҳам мекашаду абрувонашро чин карда, аз онҳо дур мешавад.
- Сафо, ягон воқеа шуд? – оҳиста мепурсад Нозанин.
- Ҳа, шуд, – хеле сард ва бо зарда ҷавоб медиҳад Сафо.
- Қафаси синаи Нозанин оташ мегирад.
- Чӣ шуд, охир?!
- Медонӣ... Ту маро бифаҳм... Ман намехостам... не, ман мехостам... мехостам, ки туро ба занӣ гирам... Лекин...
- Чӣ “лекин”?
- Лекин тақдир нахост. Роҳҳои моро ҷудо намуд. Ҳа, акнун бояд ман ба рост, ту ба чап равӣ. Аз ҳамин лаҳза ман туро намешиносам, ту маро.
- Ин суҳанон ногаҳонӣ, чун раъду барқ дар осмони соф буданд. Рангу рӯи Нозанин дар як лаҳза сап-сафед меканад.
- Барои чӣ? – қариб бо илтиҷо мепурсад Нозанин.
- Барои он, ки занам омад.
- Гӯё мор нешаш зада бошад, Нозанин як қад мепарад.
- Кӣ омад? Занат? Чӣ хел занат? Кадом занат?
- Зани қонуниам.
- Тану ҷони Нозанин мисли пунба оташ мегирад.
- Ту чиҳо мегӯӣ?! Охир, ту зан надоштӣ-ку?!
- Доштам, – мегӯяд Сафо. – Вай ба хонаи падараш, барои таваллуд кардан рафта буд. Писар таваллуд кард. Дирӯз падараш ўро овард.
- Барқ мезанад Нозанинро ва ў якбора ба по мехезад. Ҳайкали бечону сангин мешавад. Баъд дилаш ба фарёд меояд, нафас дар гулӯяш дармемонад. Дигар худро боздошта наметавонад.
- Не, не, ин дурӯғ! Дурӯғ! Дурӯғ! – гӯён, бо ду мушташ ба сару рӯи Сафо мезанад.
- Сафо ўро дошта, ба ҷояш мешинонад.
- Оҳ, Худоё! – хитоб мекунад Нозанин ва дигар худдорӣ карда натавониста, хунгос зада мегирад.

– Бас! – дўғ мезанад Сафо. – Оби дида нарез!

Ин дам пешхидмат як шиша об бо ду истакон меорад. Сафо шишаро мекушояду ба истакон об рехта, пеши Нозанин мегузорад.

– Нўш!

Ба худ меояд Нозанин ва ба Сафо рўй меорад:

– Чаро нагуфтӣ, ки зан дорам?

Сафо ба шаст рў ба ҷониби ў метобад, рост ба дидагонаш чашм медўзад. Нигоҳаш тез, худди ҷилои ханҷар барин.

– Чаро нагуфтам? – лабони Сафо қач мераванд. – Ту пурсидӣ? Не, ту пурсидӣ?! Худат ба оғўшам даромадӣ-ку.

Вучуди Нозанинро раъша фаро мегирад ва дасту пойҳояш сушт мешаванд. На замин мекафид, ки зуд дарояд, на бол дошт, ки парида биравад. Бо панҷаҳояш чашмонашро пўшонда, инони гирияро сар медиҳад.

Ин дафъа ў бесадо мегирифт.

– Афсўс, ки чархи зиндагӣ бо хоҳиши мо намегардад, – меғўяд Сафо. – Ман боварӣ доштам, ки ў сари хишт меравад.

– Чӣ? – Нозанин як қад мепарад. – Кӣ?

– Кӣ мешуд, занам.

Дили Нозанин чун ҳезуми тар ба сўзиш медарояд.

– Вай ҳомиладор шуду ким-чӣ хел касалӣ ёраш гашт, – суханашро идома медиҳад Сафо. – Назди табиб бурдам. Табиб маро танҳо монда гуфт, ки зоидаи хатарнок. Сари хишт рафтаниш мумкин. Ман хурсанд шудам, ба занам чизе нагуфтам.

Нозанин бо даҳшат ба Сафо дида медўзад.

– Вале лаънатӣ зойд, ягон балояш назад, – бо ҳасрат меғўяд Сафо. – Кошкӣ мемурд, туро мегирифтам.

Боз барқ мезанад Нозанинро ва ў таконе хўрда, ба ҳайкали бечону сангин табдил меёбад. Баъд дилаш ба фарёд меояд, нафас дар гулўяш дармемонад.

– Эҳ-ҳ, Худо-о! – оҳи сўзоне мекашад Нозанин.

– Шуд! – дўғ мезанад Сафо.

Чун мўйи оташдида Нозанин дар худ мепечад.

– Худоё!.. Не, ту дил надорӣ. Дар қафаси синаи ту санг аст, санг!

– Хайр, хуш бош!

Нозанин мисли кўдак аз дастони Сафо медорад ва паси гирия беовоз пичиррос мезанад:

– Сафо... Сафо... Ман чӣ кор мекунам?! Ман бе ту зиста наметавонам.

– Метавонӣ!

– Худамро меовезам.

– Ин кори ту, – истехзоомез мегўяд Сафо. – Ҳаволаат ба Худо!

Бӯи дуди ангиштсанг омехта ба бӯи мурғкабоб ба димоғи Нозанин зада, ўро ба худ меорад. Чорчашма ба атроф менигарад, Сафоро мечўяд. Аммо бефоида.

Сихи кабоб дар оташи пуртоб мепухт. Ҷаз-ҷаз сўхтаву дуд карда мепухт. Ниҳоли ишқи Нозанин бошад, ба оташи хиёнат афтода, ба якборагӣ месўзаду аз он як мушт хокистари дарег боқӣ мемонад. Ва вучуди ўро ба биёбони хушку холи табдил медиҳад.

Ғаму ғусса ва дарду алам хурўч мекунаду ба умқи пайкар меравад. Озори он қафаси синаашро чунон пахш мекунад, ки дигар гирия амонаш намедиҳад. Ашк аз чашмонаш ҷорӣ мешаваду рўяшро шуста, дар хамаи лабонаш ғун меояд.

Аз овози пешхидмат як қад парида, ба худ меояд.

– А... Чӣ гуфтед?

– Пули обро диҳеду ҷойро холи кунед, – мегўяд пешхидмат. – Одам бисёр, ҷой намерасад.

Пули обро дода, ноилоҷ базўр аз ҷояш мехезад. Хаставу нотавон ба кучо рафтанаширо надониста, лаҳзае хомўшу ноҷунбон меистад. Баъд ҳамчун ҳайкале, ки ҷон дароварда бошад, ба ҳаракат медарояд.

Ба назараш зиндагӣ маъниашро гум мекунад. Ҳама чиз хусни худро талаф дода, бефарқу беаҳамият мегардад. Вай дигар касеро гўш намекунад. Дилаш аз яъси гарон сих мезанад. Сари

калобааш гум гашта, худро ба даст гирифта наметавонад.
Дурудароз дар кўчаҳои шаҳр пешу қафо саргардон мегардад.
Оҳиста-оҳиста, дарун-дарун сўхта, ашки шўру сўзон рехта
мегардад. Гоҳ – гоҳ аз худ беҳуд мешуд, гоҳи дигар дар қафаси
синааш оташ забона мезаду ўро девонаавзо мекард.

Масте калавида-калавида, сурудхонон аз наздаш мегузарад.

Насимаки гарму нарме рўяшро навозиш мекунад.

Оҳ, чӣ фораму ошиқона!

Нозанин бо сад орзуву умед ба арӯси омода мешуд.

Аммо... аммо ишқ рафт, вафо рафт, ба ў қафо монд.

Оҳ – бешарму беҳаё?! – чӣ кор кардӣ?!

Акнун Нозанин барги хазоншударо мемонд, ки зери по
афтадааст.

Дар синаву қону ҷигараш бар доғи модар доғи ишқ зам
мегардад.

* * *

Шаб фаро мерасад. Шаҳрро оромӣ ба оғўши худ мегирад.
Дар торикӣ суроби одамон ба соя шабоҳат дошт.

Ин шаб шабе буд сиёҳтарин ва тўлонитарин!

Ин шаб моҳтоби ширафкан чашму дилашро намебурд, нуру
ҳаловат намебахшид. Ҳеҷ гоҳ вай ба ин дараҷа азоби рўҳӣ
накашидааст. Пештар ба ҳеҷ вачҳ то ба ин ҳад сарриштаи
зиндагиашро чигил насохтааст.

Аз яъсу ноумедӣ саранҷомашро гум намуда, ҷои нишаст
намеёфт. Ҳама чиз дар назараш сарду бечон метофт. Дарк
мекунад, ки фақат хоб метавонад дармони дардҳои беилочи ў
бошад. Бад-ин ният рўйи болин сар мениҳад. Вале хоб аз
даҳшати рўёҳо ба дидагонаш меҳмон намешавад.

Акнун ў орому хомўш менишаст. Ба назар мавҷуди зинда не,
хўсаи одамиро мемонд.

Андаке пас аз берун савти мусиқӣ ба гӯшаш мерасад. Бо душворӣ аз ҷой мехезад, назди тиреза рафта, беқарор ба берун чашм медӯзад. Зери лаб чизе мегӯяду баргашта мешинад.

“ – Чӣ иштибоҳе кардам. Ҳама чиз аз дастам рафт. Ишқ, орзуву ормонҳоямро ба бод додам”, – аз дил мегузаронд ва кати холии Азизаро варандоз мекард.

Аслан қариб ҳамеша ин кат холи мемонд. Азиза рӯяш намехобид. Парвояе надошт, ки Азиза шабашро дар кучо рӯз мекунад. Ҳатто аз холи мондани кат хурсанд ҳам мешуд. Ин аввалин шабе буд, ки аз холигии кат дилгир мешуд...

Баъд хоб ӯро ба оғӯш мегираду хоб мебинад. Модараш сари ӯро сила менамуду ашки чашмонашро пок мекард. Ва таскину тасаллояш меод. Аз ин дарду алами ӯ бештар хуруҷ мекунаду:

– Оча!.. Очаҷон! – гӯён, навҳа мекашад.

Аз гирияи худ бедор мешавад. Ва ба ёди модари раҳматиаш дилаш ба фиғон меояд...

XI

Аз байн чанд рӯз мегузарад. Нозанин ҳамон ба худ намеомад, шабу рӯз дар оташи ғаму ғусса ва дарду алам месӯхт. Хоб ба чашмаш меҳмон намешуд. Иштиҳояш баста. Тез-тез уф меуфтун оҳ мекашид. Ба ҳаёт, ба тақдири дар пешонааш навишта нафрин мехонд.

Саге беист меҷакид.

Ак-ак-ак...

Хаёл мекард, ки касе гулӯяшро бӯғӣ карда истодааст.

Ак-ак-ак...

Оҳи бадард мекашад Нозанин ва дигар ҷои нишаст намеёбад. Ин сӯву он сӯ қадам мезанад, чӣ кор карданашро намедонад. Андаке баъд ба ташнов меравад, шустушӯ мекунад. Баргашта ба ҷогаҳ медарояд. Сураҳои аз ёд медонистагашро борҳо мехонаду ба тарафи рост мегардад.

Ўро ноаён хоб мебарад. Ва хобҳои бадвоҳима мебинад. Ҳайвонҳои ваҳшӣ ба ў ҳучум мекарданд. Ўро хўрданӣ мешуданд. Вай то чон дошт мегурехт. Аммо оҳиста-оҳиста ҳангу мадораш ўро тарк менамояд. Ва яке аз он ҳайвонҳои бадафт ба ў мерасаду даҳон меандозад. Дод мезанаду бо ҳарос аз хоб бедор мешавад.

– Хайрият, ҳамаи ин даҳшат дар хоб будааст.

Рўзи дигар дарбонзан ўро ба хобгоҳ роҳ намедиҳад.

– Бирав ва роҳи ин хобгоҳро фаромўш кун!

– Охир... Чаро?.. Барои чӣ?

Гиря гулўгираш мекунад, овозаш меларзад.

– Намедонам, ҳамин хел фармон шуд, – дарбонзан ўро тела дода, дарро ба рўяш мебандад.

Нигоҳи ҳаросонаш ба чор тараф медавад. Чӣ коре шуд? Чӣ рўзе ба сараш омад?

Офтоб ба ғуруб майл мекард. Чун ятиме ў ҳамоно паси дар меистод. Ноилоҷ ба илтиҷову зори медарояд.

– Пеши Нодирӣ бирав! – дар ҷавоб мегўяд пиразан.

Таконе мехўрад Нозанин ва пичиррос мезанад:

– Худоё, навод ин ҳам кори ўст?!

Дигар ҷои истодан ва фикр кардан набуд. Вай дарк намуд, ки аз ягона сарпаноҳаш низ маҳрум гашт. Вале васвасае ба дилаш роҳ ёфта, ўро мутеи худ мекунад.

“ – Чӣ худамро беҳуда азоб медиҳам, – мегўяд Нозанин дар дил. – Мервам пеши Нодирӣ. Ҳа, худи ҳозир меравам!”

Аммо дилаш намехоҳад, пояш намекашад...

Чашмаш ба телефон меафтад.

“ – Ба Сафо занг зан!” – дар хаёлаш овозе аз ғайб ба гўшаш меояд.

Қабл аз занг задан чуқур-чуқур нафас мекашад. Бад-ин восита каме изтиробашро фуру менишонад.

– Алло?! Сафо?!

– Ҳа, ман Сафо. Ту кӣ?

Аз ҳаяҷони зиёд дамаш ба дарун меғалтад.

- Кистӣ?! Гап зан.
- Маро нашинохтӣ?.. Ман Нозанин...
- Ту ҳоло ҳам зиндаӣ?! Хаёл кардам, ки кайҳо худатро овехтӣ!
Гиря Нозанинро гулӯгир мекунад.
- Чӣ мехоҳӣ?! – дағалона мепурсад Сафо.
- Маро аз хобгоҳ ронданд...
- Бисёр кори хуб кардаанд! Чӣ, ба ман занг мезанӣ?! Ман ба ту комендант-мӣ?!
– Чӣ кор кунам?! Ба кучо равам?!
– Ба назди очаҳакат! Фаҳмидӣ?! Дигар ҳеч гоҳ ба ман занг назан!..

Дили бе он сиёҳи Нозанин сиёҳтар мешавад. Аз занг заданаш ӯ саҳт таассуф меҳӯрад. Буғз гулӯяшро мефишорад ва ӯ намедонад, ки чӣ чора андешад. Дар ин шаҳр додрасе надорад, ки доманашро бигирад. Аҷаб буд, ки дигар ашқаш ҳам намеомад, то худро каме сабук бикунад.

Офтоб ба паси кӯҳ фуру меафт.

Бо дили пурдарду алам ба роҳ меафтад. Қадам мезаду намедонист, ки ғаму андӯх ӯро ба кучо мебарад.

Зулмат кам-кам ба рушноӣ ғалаба мекард.

Ниҳоят пардаи торикӣ ҳама чоро фаро мегирад. Рафтуои одамон басанда мешуд. Гунчишкакон аз нағмасароӣ хомӯш мегардиданд. Моҳи мунир чехра намоида, ҳама чоро шир барин сафед мекунад. Вале дили Нозанин ҳамоно сип-сиёҳ. Ин лаҳза аз ӯ бенавову бадбахт, бепаноҳу бекастар инсоне гӯё дар олам набуд. Ҳоло ӯро танҳо боди дайду ҳамрозӣ мекард. Лаҳзае пас бод ҳам муқобили ӯ мегардад.

– Эй!.. Исто!.. – баногоҳ мешунавад аз ақиб ин садоро.

“ – Ягон ҷавони дайдуи булҳавас будагист” – мегӯяд дар дил ва эътибор надода, ба роҳаш рафтан мегирад.

– Ӯй, парвонаи шабона! Канӣ ист!

Гӯш ба карӣ мезанаду ба роҳаш рафтан мегирад. Лаҳзае пас ду милиса пеши роҳи ӯро мегиранд. Ва аз ду дасташ дошта, бо зӯрӣ ба мошин мешинонанд. Ранги рӯяш меканад:

– Маро кучо мебаред? – бо изтироб мепурсад Нозанин.

– Хонаи очат! – механдад яке.

Дар умри худ Нозанин бори нахуст милисахонаро медид. Кист он, ки худро дар милисахона дида, гурдакаф нашавад!

Милисаи ҷавон, ки либоси муқаддасро ба тан карда буд, заррае одамгарӣ надошт. Вай хеле тезхӯ буду бо Нозанин муомилаи сарду тунду тез дошт: нигоҳи пурадовату ботанаффури худро ба ӯ равона карда, дод мезанад:

– Нақл кун!

– Чиро? – бо ҳайрат мепурсад Нозанин.

– Худро ба нодонӣ назан!

Таҳқиру таҳдиди милисаи ҷавон ба мағзу устухонаш мерасад.

– Шумо аз ман чӣ мехоҳед?

– Чӣ мехоҳем? Мо шабу рӯз ҷони саги сиёҳ меканем, ту бошӣ обрӯи давлата мерезонӣ. Давлат туро хӯронд, пӯшонд, хононд, калон кард. Ба некӣ – бадӣ?!

– Бадӣ? Чӣ хел бадӣ?

– Танфурушӣ бадӣ нест?!

Аз ин суханони милисаи ҷавон ҷон аз дасту пои Нозанин мебарояд. Дилаш суст шуда, ранги рӯяш меканад.

– Ман тан-пан нафурухтаам. Ба ҳурмати Худо ман гуноҳ надорам?

Лабони милиса аз табассуми таҳқиромез кашида шуданд:

– Гуноҳ надорӣ? Агар бегуноҳ мешудӣ, шаб дар кӯча чӣ г... мехӯрдӣ?

– Маро аз хобгоҳ пеш карданд ва мани бечораву бесоҳиб дар кӯча мондам.

– Ваҳ-ваҳ! Бовар кардем, бовар кардем!

Қафаси синаи Нозанин аз шиддати изтироб пасту баланд мешуд.

– Охир чанд бор ба шумо гӯям, ки ман як одами бечора, бесоҳиб, – мегӯяд Нозанин ва ашкеш рӯи рухсораҳояш мешорад.

– Не-е, ту худро бечораву бесоҳиб натарош. Бисёр дидаем чунин бечораву бесоҳибонро.

– Султонов меояд!

Аз ин нидо милисаҳо бесаранҷом шуданд. Ва ба сӯи дар чашм дӯхтанд. Ба милисахона ҷавонмарде ворид мегардад. Милисаи ҷавон дарҳол қоматашро рост гирифта, даст назди калапӯшаш мебарад ва салони низомиро ба ҷо меорад.

– Лейтенанти хурд! Ин чӣ ҳол аст? – ба Нозанин ишора карда, бо оромию тамкин мепурсад ҷавонмард.

– Умед Вафоевич! Ин парвонаи шабона... Ўро ҳозир дастгир карда овардем... – забонаш каме гиреҳ меҳӯрад.

Чашмҳои ҷавонмард, ки Умед ном доштааст ба як эҳсоси аҷиб ба Нозанин мутаваҷҷеҳ мегарданд. Бо хаёли парешон ва тарсу ҳарос Нозанин ҳам ба ӯ менигарад.

Вай ҷавонмарди синафарох, чеҳраи дилкаш, чашмони софи осмонӣ дошт. Хотираш озурда, нигоҳаш пуралам ва дар айни ҳол пурташвиш.

– Умед Вафоевич! – забон хоида меғӯяд милисаи ҷавон. – Ин парвонаи шабона ҷудо ҳам айёр. Сухане намеғӯяд. Гӯё ки ҳеч чизро намефаҳмида бошад. Хеле гурги борондида менамояд.

Умед норозиёна ба милисаи ҷавон дида меғӯзад. Милисаи ҷавон дасту по меҳӯрад.

– Эҳ, Орзу, Орзу! Охир, мо кормандони ҳифзи ҳуқуқу тартиботем. Набояд, ки ба беинсофию ноадолатӣ роҳ бидиҳем. Охир, як ба ин духтар нигоҳ кун. Магар ӯ ба парвонаи шабона монанд аст?

– Дар пешонаи ӯ “ман парвона не” навишта нашудааст-ку? – паст намеояд милисаи ҷавон. – Шаб байни роҳ мегашт...

– Байни роҳ мегашт! – сухани милисаи ҷавонро мебурад. – Магар дар роҳ будан ин ҷиноят аст?

“ – Аҷоиб, дар байни милисаҳо ҳамин хел одами нағз ҳам ёфт мешудааст-а!” – Нозанин дар дили худ ким-чӣ хел як қуввату ҳарорат эҳсос мекунад.

– Умед Вафоевич! Фаҳмидам, – гунаҳгорона мегӯяд милисаи ҷавон. – Хато аз ман гузашт. Бубахшед. Дигар такрор намешавад.

Умед нобоварона ба ӯ дида медӯзад. Милисаи ҷавон худро ноҷӯр ҳис мекунад. Умед Нозанинро ба ошёнаи дуҷум, ба утоқи кориаш мебарад. Аз чӣ бошад, ки Нозанин худро дар ин ҷо озод, мисли мурғи аз қафас рафта эҳсос менамояд.

– Хафа нашав, – бо овози дилсӯзонаю ларзон мегӯяд Умед. – Ба қавли шоир: “Дили осуда кай донад, ки ғам чист, ситамнодида кай донад, ситам чист”.

Аз ин суҳанони Умед якбора эҳсоси риққат дар замири Нозанин гулхан мезанад. Мехоҳад суҳане бигӯяд, аммо забонаш лол мемонад.

Умед курсиеро пештар монда, илтимосомез мегӯяд:

– Бишин, хоҳар.

Баробари шунидани “хоҳар” дили Нозанин гум мезанад ва ким-чӣ хел як ҳиссиёти ачибе вучудаширо фаро мегирад. Чизе гуфтани мешавад, вале оби дида гулӯяширо мефишорад. Бо дастонаш рӯяширо мепӯшад. Аз дидагонаш сиришки ҳасрат ҷорӣ мегардад.

– Хоҳиш мекунам... – бо садои маҳзун мегӯяд Умед. – Гиря накун...

Дарду аламҳои рӯзада имкон намедиханд, ки Нозанин ҷилави гиряро боздорад. Баръакс андомаш чун беда асири панҷаи бод меларзид.

– Илтимос, гиря накун.

Садои Умед чунон зориомез мебарояд, ки якбора нафаси Нозанин дарун афтада, дилаш беҳуд мешавад.

– Аз ашкҳои рехтаи хоҳарам сад бор мурдаму зинда шудам, – бо садои басо маҳзун мегӯяд Умед. – Дигар тобу тоқати дидани ашкро надорам,

– Бубахшед, – саросема мехоҳад ашкҳояширо бо паси даст пок бикунад.

Аммо Умед ба ӯ рӯймолчаи худро дароз мекунад:

– Бигир, тоза аст.

Чун кўдаки гунаҳкор ба Умед дида медўзад.

– Бигир, бигир, – исрор мекунад Умед.

– Раҳмат, – гўён, Нозанин рўймолчаро аз дасти Умед мегирад ва ашкҳояшро пок мекунад.

Чашмони оқилона ва хеле хастаи Умед меҳрубона ба чехраи Нозанин менигаристанд. Нозанин ҳанўз дар ҳоли хастагию беҳудӣ менишаст. Умед назди тиреза рафта, ба берун дида медўзад. Бо кафи дасташ мўйҳои паси сарашро аз боло ба поён молиш медиҳад. Баргашта ба чашмони суп-сурх варамидаи Нозанин менигарад.

– Чӣ ҳодиса шуд?

Мисли гуле, ки гирифтори хазони зудрас мешавад, Нозанин сарашро пойин афканда, аз ҷавоб гуфтан худдорӣ мекунад.

– Мефаҳмам, мефаҳмам, – охи вазнине кашида, меғўяд Умед.

– “Маро дардест андар дил, агар гўям, забон сўзад...”

Нозанин охи дардноке аз ҷигари сўхта мебарорад. Ва дар дилаш хоҳише рӯ мезанад, ки ҳамаи чизро бигўяд. Билахира як нафаре бойист, ки ба ў кўмак бирасонад. Зуд хоҳиши дилашро саркўб мекунад.

– Тақдир ҳамин будааст, – охи сард кашида, меғўяд Нозанин.

– Чунон ки меғўянд: “Бечорая дар болои шутур саг мегазад”.

Ва боз мўҳри хомўши ба лаб пахш мекунад.

Умед нисбати вай дар дили худ як тараҳхуме, як ҳамдардие ҳис мекард, вале чӣ гуфтаниш ва чӣ карданишро наредонист. Қадамзанон утоқро андоза менамояд, баъд назди Нозанин омада мепурсад:

– Туро касе фиреб дод?

Рӯи Нозанин аз хиҷолат сурх мешавад. Вале на “ҳа” меғўяд ва на “не”.

– Баъд гурехт?

– Не, зану фарзанд доштааст, – бо ҳасрат ҷавоб медиҳад Нозанин.

Оҳи чуқуре мекашад Умед ва ба по мешавад. Назди тиреза меравад. Лаҳзае ба берун менигарад. Ва боз ба ҷои худ меояд. Умед ором буд. Зоҳиран ором буд. Нигоҳашро аз Нозанин намеканд.

– Эҳ-х, шумо духтарҳоро фаҳмидан басо душвор, – ба суҳан медарояд Умед. – Зудранчу гапношунав, якраву қайсаред. Хоҳари ман Гулноз ҳам ба ҷавоне дил дод. Гуфтам, ки ӯ лоиқи ту нест. Ишқи хасакӣ бақо надорад. Он гӯё боди баҳоронро мемонад. Фораму фараҳбахш, вале раванда. Ба ҷон ранҷид. Вақте фаҳмид, дер шуда буд.

Саропо таконе мехӯрад Нозанин ва ба худ меояд. Ранги рӯяш, нигоҳаш тағир меёбад.

– Ӯ ҳам зану фарзанд доштааст?

– Не, – ғамгинона мегӯяд Умед, – гурехт

– Гурехт? – Нозанин шубҳаомез ба Умед менигарад. – Чӣ тавр?!

– Як рӯз ғайб зад.

Боз ғаму ғусса ва дарду алам чунон хурӯҷ мекунад, ки қафаси синаи Нозанин ба дард меояд. Вале бо азобе гирияшро дошта, фикр мекунад, ки на танҳо ӯ бадбахт будааст.

– Дунё ба умед, ҳеҷ гап не, як рӯз не, як рӯз ҷазояшонро мебинанд...

Лаҳзае Умед ба сукут меравад. Пас як оҳи вазнине кашида, бо овози хаста мепурсад:

– Аз деҳа омадӣ?

– Ҳа, – кӯтоҳ вале бечуръатона ҷавоб медиҳад Нозанин.

Оҳи вазнине кашида, даст ба киса мебарад. Сигор бароварда, байни лабони кунҷи рости даҳонаш мегузорад, вале онро дарнамегиронад.

– Ҳм-м, – дуди димоғ бароварда, аз ҷояш мехезад.

Назди тиреза рафта, сигорро дармегиронад. Хомӯш ба берун нигариста, дуд медиҳад. Сигор дар лабаш меларзид. Дуди тамоку гирди сараш тора-тора ғоз мехӯрду сӯи Нозанин меомад. Бӯи сигор ба димоғи Нозанин сахту нофорам мерасад. Вай

баланд атса мезанад. Сӯи ӯ мегардад Умед. Нозанин дарҳол аз ҷояш мехезад.

– Шин, шин, – мегӯяд Умед.

Гашта ба ҷояш мешинад Нозанин. Умед ҳам ба ҷои худ нишаста, охи сарде мекашад. Сипас пешонаашро молида, бо овози хаста аз Нозанин мепурсад:

– Акнун ба кучо меравӣ?

– Намедонам, – маҳзунона мегӯяд Нозанин. – Дар ин шаҳр бароям ягон дари во нест.

Ба сари Умед барқосо фикре мерсад. Ва бо як оҳанги табиӣ, ки худаш ҳам мунтазираш набуд, мегӯяд:

– Хато мекуни! Ҳа, якто дари во ҳаст. Ин дар, дари хонаи хоҳари ман.

Лолу ҳайрон мемонад Нозанин.

– Хоҳарам Гулноз айнан ту барин ҷабрдида. Худаш танҳо, обу адо. Якҷоя буданатон ба фоидаи ҳардуятон. Аз тарафи дигар дили ман ҳам тахт мешавад. Чӣ гуфти-а?

Аз ин таклифи ғайриҷашмдошт Нозанин дасту по мехӯрад.

– “Не” нагӯ, – илтиҷоомез мегӯяд Умед.

Якбора Сафо ба ёди Нозанин меояд ва гӯё чизе ба қалбаш мехалад. Дилаш аввал як меларзад, сипас ба сӯзиш мебарояд. Чун кӯдаки гунаҳкор сар ба зер меафканад ва нидое дар дилаш сар мекашад:

“ – Худоё, навод ки боз ба дом афтам?! Навод ки аз борон гурехта, ба барф дучор шавам?! Не-е, не, кӯр асояшро як бор гум мекунад!”

Дили Нозанин беист мезад ва гӯё аз қафаси сина халосӣ меҷуст. Вай ҳис мекард, ки чашмони Умед ба ӯ дӯхта шудаанд.

– Илтимос, “не” нагӯ, – боисрор илтиҷо менамуд Умед. – “Ҳа” бигӯ.

Сар боло намекард Нозанин, хомӯш менишаст.

– Чаро хомӯшӣ? Гап мезанӣ ё не?

Оҳиста сар мебардорад:

– Чӣ гӯям?

Ва боз сар ба зер меафканад.
– Бигў, ки “ҳа” розӣ ҳастам?
Сар набардошта, мепурсад:
– Агар “не” гўям, чӣ?
– “Не” гўй?.. – оҳи вазнине мекашад Умед. – “Не” гўй, чӣ ҳам мегуфтам? Зорӣ дораму зўрӣ не. Танҳо ба ҳама ғамам боз як ғам зам мешавад.

Лабҳои Нозанин аз ҳаяҷони ботинӣ меларзиданд.

“ – Ҳа ё не?.. Ҳа?.. Не?.. “

Дар интиҳоб Нозанин дармонда, чизе мегўяд, вале овозаш намебарояд. Фақат лабонаш мечунбанд.

Умед ба “не” роҳ дода наметавонист. Аз ин рӯ бо нармӣ, вале ҷиддан мепурсад:

– Нозанин! Ту ба ман бовар мекуни?

Ба тасдиқ Нозанин сар мечунбонад.

– Набошад “ҳа”-а!

Оҳиста сар боло мекунад Нозанин ва базӯр овоз мебарорад:

– О, ин чӣ хел мешавад?

– Оҳ, медонӣ чӣ қадар хуб мешавад?! – бо лаҳни нарму диловез мегўяд Умед. – Олиҷаноб мешавад! Мефаҳмӣ, олиҷаноб!

Бори аввал Нозанин рост ба чашмони Умед менигарад. Нигоҳи ӯ софу нозук буду молмоли меҳр. Аз он бӯи насими деҳа меомад.

– “Ҳа”-а?

Бо майли тамои Нозанин:

– Ҳа, – мегўяд.

Дар чехраи Умед аввал оташи шодии кўдакона медурахшад. Баъд табассуми гарму молмомол аз меҳру муҳаббат мешукуфад.

Акнун чехрааш софу равшан буду чашмонаш пурнур!

Хоҳари Умед – Гулноз, ҳамсинну соли Нозанин, духтаре буд хушқаду зебо, хандонрӯю чусту чолок. Вай акояшро чун чону дилаш дӯст медошт. Дар оила ҳарду буданду халос. Аз хурдӣ якҷоя, лаҳзае аз ҳам ҷудо нагашта, калон шуда буданд. Алҳол ба ҷуз Умед дигар касе надошт дар ин дунёи равшан. Зеро падару модараш чор сол пеш дар садамаи автомобилӣ ба таври фочиавӣ ҳалок гардида буданд.

Акояшро бо духтари ношинос дида, андаке хавотир мешавад ва дар чашмонаш оташаки ҳайрату кунҷковӣ медурахшад.

– Ман барои ту дугона овардам, хоҳарчон! – хушнудона мегӯяд Умед.

– Нахо-о-од? – якбора қалби Гулноз болида, чехрааш гул-гул мешукуфад.

– Ҳа! – мегӯяд Умед ва Нозанинро ба ӯ шинос намуда, матлабро мефаҳмонад.

– Оҳ, чӣ рӯзи муборак! – бо чашмони шарарбор табли шодӣ мезанад Гулноз. – Қайҳо дар орзуи дугона будам!

Сипас бо як лутфу назокати хоса ба Нозанин рӯй меорад:

– Ҳарими манзари чашми ман ошёнәи туст, карам намою фуруд о, ки хона хонаи туст. Хуш омадӣ, хуш омадӣ! Нури дида, тоҷи сар!

– Барои истиқболи гарму суханҳои ширину самимият раҳмат, – ба чехраи ғамбори Нозанин нумое хушӣ медамад.

Умед хотирчамъ гашта, ба хоҳараш рӯй меорад:

– Хайр, хоҳарчон, ман рафтам! Нозанинро ба ту ва туро ба Худо супоридам.

– Ой, ин қадар тез, – саросема мешавад Гулноз. – Чой наменӯшед, ақочон?

– Афсӯс, фурсати чойнушӣ нест. Кор аз мӯи сар ҳам бисёр, – мегӯяд Умед ва ба Нозанин табассуми самимию хайрхоҳонае мекунад.

Аз бори хиҷолат Нозанин як лаҳза дасту по мехӯрад. Сипас худро ба даст гирифта, ба Умед рӯй меорад:

– Ташаккур барои ҳамааш... барои ҳамааш ташаккур! Барои ташвиш доданам узр...

– Не, чӣ хел ташвиш? – эътироз мекунад Умед. – Ман хеле хушнудам, ки ба хоҳарам маъқул шудӣ. Хоҳарам ба ту маъқул шуд?

– Маъқул, бисёр маъқул, – саросема ҷавоб медиҳад Нозанин. – Бовар кунед...

– Бовар мекунам!

Гулноз мехоҳад ақояшро гусел кунад, вай намононад.

– Не, гард, гард, маро гусел накун, – ҷиддӣ мегӯяд Умед. – Беҳтараш бо Нозанин бош, намон, ки зиқ шавад.

– Ба чашм, ақочон!

– Дилам аз ту пур, хоҳарҷон, – қаноатмандона мегӯяд Умед ва аз хона мебарояд.

Табассум мекунад Гулноз ва бо лаҳни муҳаббатомезу хоҳарона ба Нозанин рӯй меорад:

– Канӣ, марҳамат, дугонаҷон, худатро чун дар хонаи худ ҳис кун.

Баъд Гулноз Нозанинро ба ванна мебарад.

– Ту шустушӯй кун, ман чой тайёр мекунам.

Оби ширгарм ба Нозанин оромише бахшида, гӯё бори сангинеро аз дӯши ӯ бардошт. Вақте Нозанин аз ванна хеле сабук шуда баромад, мизи пурнозу неъмат ўро интизор буд. Дар лаълихо нону равған, себу ангур, ду намуд салат, конфетҳои ҳархела меистод. Дар рӯи миз инчунин ҳасибу сир ва қаҳва ҳам буд.

– Худоё, Гулноз! Охир, ташвиш кашидӣ, – гунаҳкорона мегӯяд Нозанин. – Лозим набуд.

– Чӣ ташвиш? Гов накуштам-ку. Як пиёла чой менӯшем. Гузар, Нозанин, аз боло гузар.

Ҳамин дам Нозанин ҳис мекунад, ки ниҳоят гурӯсна мондааст.

– Гузар! – бо исрор мегӯяд Гулноз.

Мегузарад Нозанин ва бо эҳтиёт ба курсӣ менишинад. Гулноз ба ӯ як пиёла чой рехта медихад ва “ҳозир” гуфта, аз хона ба хучра мебарояд. Лаҳзае пас дар даст табақи чинии гуштбирён меояд. Табақро дар миёнаи миз гузошта, ба Нозанин меғӯяд:

– Кани, гир, ош шавад!

Пас аз хӯрдани хӯрок Нозанин ба Гулноз меғӯяд:

– Чунин хӯроки лазизро бори аввал мехӯрам. Дастат дардро набинад, Гулноз!

– Ташаккур!

Ин дам дар оинаи нилгун Зафар Нозимов месароид:

Бигзор, то бигирям, чун абр дар баҳорон,

К-аз санг нола хезад рӯзи видои ёрон!

Дили Нозанинро ғаму ғусса ва дарду алам фаро мегирад. Беихтиёр сар хам мекунад. Ашки чашмонаш ба рӯяш ҷорӣ мешавад...

Барои аз ин варта раҳонидани Нозанин Гулноз ба сад кӯчаи фикру хаёл даромада, аз ҳамаи он бо дасти холӣ ва ноумед берун меояд. Ниҳоят барқосо фикре ба ёдаш мезанад. Ва ӯ дар бораи ошиқшавии худааш нақл мекунад.

– Тақдир маро бо Аскар дар қаҳвахона рӯ ба рӯ кард...

– Дар қаҳвахона? – якбора лаҷоми гирияро медораду сухани Гулнозро бурида, мепурсад Нозанин.

– Ҳа, дар қаҳвахона. Чӣ буд?

– Ман ҳам бо Сафо дар қаҳвахона рӯ ба рӯ омада будам.

– Нахо-о-од? Ачиб...

– Ҳа-а... Ачиб... Хайр, давом бидеҳ.

– Ман бо як дид ба Аскар ошиқ шудам. Зебогии ӯ маро мафтун кард. Латофату содагии дилпазире дошт. Аз даҳонаш як дунё лутфу ширинӣ меборид. Мо тез-тез вомехӯрдём. Он лаҳзаҳо аз ман дида одами хушбахт набуд. Мани аз дунё беҳабар гумон мекардам, ки ӯ як умр бо ману ман бо ӯ хоҳам буд. Аз дилу ҷон дӯсташ дошта, эҳтиромаш мекардам. Ҳар амру фармонашро иҷро менамудам: “шин” меғуфт, менишастаму “хез” меғуфт, мехестам. Ман тайёр будам тамоми ҳастиамро ба

ў бахшам. Вай аз ин истифода бурд. Чун ба мақсадаш расид, ғайб зад.

Нозанин охи бадарде кашида, ба Гулноз рӯй меорад:

– Чаро мардон нисбати мо ин қадар сангдиланд?

– Магар ту худат намедонӣ?

– Не, намедонам.

– Мо занем! – меғӯяд Гулноз. – Зан! Инро ҳеч гоҳ фаромӯш накун, Нозанин. Фаҳмидӣ?!

Оташи ҳайрату аҷобат ва изтиробу хичолат дар чашмони Нозанин аланга мезанад.

– Ҳа, занем мо, зан! – ҷиддӣ меғӯяд Гулноз. – Қонуне моро тарафгир нест. Мардҳо моро чӣ хеле ки хоҳанд, ҳамон хел истифода мебаранд. Ба он ки мо ҳам инсонем, дил дорем, азобу дард мекашем, туф кардаанд.

– Ҳмм! – лабон бо ҳам фишурда, бо нишони тасдиқ сар меҷунбонад Нозанин.

Гулноз ба ӯ як афсонаи ҳиндӣ нақл мекунад:

– Худованд як мавҷуди қавиро халқ карду номашро мард ниҳод. Ва аз ӯ пурсид:

– Оё розӣ ҳастӣ?

Мард дар ҷавоб гуфт:

– Оинае мехоҳам, ки дар он бузургии худро бубинам, сандуқчае мехоҳам, ки ҷавҳари худро дар он ҷой диҳам, бозичае мехоҳам, ки бо он шод бошам, мучассамае мехоҳам, ки зебоиаш чашмавро навозиш диҳад, андешае мехоҳам, ки дар он ғўтавар гардам, машғале мехоҳам, ки бо он роҳамро равшан кунам. Пас худованд медонӣ, чӣ офарид?

– Чӣ офарид? – филҳол мепурсад Нозанин.

– Намедонӣ? – бо чашмони нимкоф ба рӯи Нозанин менигарад Гулноз.

Боз лолу хомӯш Нозанин китф дар ҳам мекашад.

– Занро офарид! – нидо мезанад Гулноз ва боз мӯҳри хомӯшӣ ба лаб пахш мекунад.

Хомӯшии асрорангезе хонаро ба асорати хеш мебарорад. Хеле маҳзун мешавад Нозанин ва чашмаш ба моҳтоб меафтад.

– Чӣ хел чехраи зебо дорад.

– Чӣ? – намефаҳмад Гулноз. – Кӣ чехраи зебо дорад?

– Моҳтоб.

Хандаи маснӯъе мекунад Гулноз:

– Не, чехрааш доғдор аст. Магар ривояти “Офтобу Моҳтоб”-ро намедонӣ?

– Не, – мегӯяд Нозанин ва бо диққат ба даҳони Гулноз чашм медӯзад.

– Он чӣ ки аз сари мо гузашт, фармудаи парвардигор буд, – оҳиста мегӯяд Гулноз. – Маро низ ҳол хуб нест, дилам ранчур аст, ҳамвора дард мекашам. Қисса мекунам, то ин ки азобҳоямон каме фаромӯш шавад.

Чашмонашро мепӯшад Нозанин ва гӯшу ҳуш мегардад.

Гулноз ба нақли ривоят мепардозад:

“Офтоб, ки саропо нур буду зиёву гармӣ ба даргоҳи Худо ниёиш овард, то ҳамсаре ҳамтою ҳампои худ барояш ато созад. Замину замонро, ҳафт табақаи осмонро кофтанд, вале ба муроди дили Афтоб навое наёфтанд. Ва Афтоб бо номи Моҳтоб хоҳаре дошт, ки дар ҳусну малоҳат, сарсабзиви тароват ягонаи даврон буд. Чехраи нурполо, андоми барфосо, ақлу тамизи волои ӯ дили ҳаводоронашро ба ғалаён мекашид. Роғибони бешуморе гирди кӯшкӣ иқомати онҳо мунтазири илтифот хайманишин буданду доғи дидор. Афтоб чун дархури ниёзи хеш арӯсе наёфт, ба қароре омад, бо хоҳараки париманзараи Моҳтоб издивоҷ кунад...”

Лаб фуру мебандад Гулноз ва ривоятро дар ҳамин ҷо қатъ мекунад.

Якбора хомӯшии сангине ба ҳама ҷо даст мезанад.

Бо ҳарос Нозанин чашм мекушояд.

– Зиқ нашудӣ? – мепурсад Гулноз. – Хобат набурд?

– Не, не! – мегӯяд Нозанин дафъатан .

– Давом диҳам? – мепурсад ӯ аз Нозанин.

– Ҳа, давом бидеҳ, – розӣ мешавад Нозанин ва боз чашмонашро пӯшида, гӯшу хуш мегардад.

Гулноз идома медиҳад:

“ ...Аз ин даҳшати ногаҳонӣ заминро замони ларзид. Моҳтоб ба ин қабохату разолат тан надод ва чангол зад ба рухсораи нурполои хешу ханҷол кашиду хест. Ба талъати хунчакон, мӯканон аспии фирорро маҳмез зад сӯи кайҳони беинтиҳо. Аз ҳамон аҳду замони Офтоб дунболгири Моҳтоб аст ва қудрати Худост, ки онҳо ҳиҷ гоҳ ба ҳам намеоянд”.

Хомӯш мемунад Гулноз. Нозанин чашм мекушояд:

– Ривоят тамом?

– Тамом, – мегӯяд Гулноз. – Вақти хоб ҳам шуд.

Ва барои Нозанин ҷогаҳи хоб омода мекунад:

– Хайр, хоби хуш!

Нозанин ба ҷогаҳ медарояд. Аз тиреза маҳтоб метофт. Вай ғамангез менамуд. Чашмонашро мепӯшад ва зеро лаб оҳиста мегӯяд:

– Худоё, бахшоиш бидеҳ!

Пас аз ин чашмонашро мекушояд. Маҳтоб паси абр меравад. Хучраро торикӣ фаро мегирад. Хомӯшии амиқу тарсангезе даст меёбад. Ногоҳ дарде гирди нофаш печ медиҳад. Дилаш ба ошӯб афтада, ғизои хӯрдагиашро мегардонад. Гулноз ҳаросон ҷароғро фурузон мекунад.

То бомдод Нозанин дар таб сӯхта, ҳазён мегӯяд. Сари субҳ Гулноз ба ақояш занг мезанад. Умед бо духтур меояд. Духтур Нозанинро муоина мекунад.

– Ҳеҷ гап не, мегузарад, – мегӯяд духтур ва дору менависад. – Лекин як-ду рӯз бояд бихобӣ.

Умед дору ва мевагӣ меорад. Гулноз ба дарс намеравад, бо Нозанин мемунад. То бегоҳ таби Нозанин фуномада, худро хуб ҳис мекунад.

Шаб Нозанин сарашро ба болишт мефишурад, андешаҳои ранҷовараш бозмегардад...

Саранҷом ба хоб фурӯ меравад. Вале нороҳат буд хобаш. Гоҳ ба ин паҳлӯ мегашт, гоҳ ба он паҳлӯ. Гулноз бошад, дар паҳлӯи ӯ менишаст ва мичча назада, хотира мегардонад: вай ин хел шабҳоро борҳо ба беҳобӣ рӯз кардааст. Дилаш барои ӯ месӯхт. Баногоҳ дилаш пур мешавад ва аламаш тоза мегардад. Хомӯшона хеле ашк мерезад. Ниҳоят хоб ӯро ба оғӯши нарми худ мегирад.

Субҳ Гулноз аз Нозанин мепурсад:

– Нағз хоб кардӣ?

Аз чӣ бошад, ки якбора Нозанинро ғам зер мекунад ва Гулнозро ба оғӯш мегираду, мегиряд. Гулноз сари ӯро бо меҳрубонӣ сила карда, дилсӯзона мегӯяд:

– Гиря накун, Нозанин, гиря накун! Ана, дидӣ: шаби сиёҳ буд, рӯзи сафед омад.

Чехраи Нозанин каме кушода мешавад. Дасту рӯяшро мешӯяд. Гулноз ношито тайёр мекунад. Баъди чойнӯшӣ ба Нозанин мегӯяд:

– Ту ба кӯча набаро, ҳаво вайрон. Ман аз дарс рост ба хона меоям.

Пас аз рафтани Гулноз Нозанинро ғам зер мекунад. Гӯё чизе гум карда бошад, хотираш парешон, зуд-зуд аз хучра мебаромад, ба балкон мерафт, ба берун менигарист, боз ба хучра меомад. Баъд ба кунҷе парешон чашм дӯхта, беҳаракат менишаст, намедонист, ки чӣ шуғле ёбаду андармон шавад. Лаҳзае пас борон ба боридан сар мекунад. Ҳеч ҷои нишаст намеёфт Нозанин. Азм мекунад, ки китоб мехонад, аммо намешавад: ҳамин ки чашм ба саҳифаи китоб медавонд, хаёлҳои парешону мағшуш ӯро фаро мегиританд. Лаҳзаҳои аламовари чудошавӣ паёпай пеши рӯяш меомад. Дилаш гоҳ аз изтиробу ҳаяҷон гурс-гурс метапид ва гоҳо гӯё тамоман аз задан монда – ба таҳ мекашид...

Вай дилтангона ин сӯву он сӯ хеле қадам мезанад ва баъд назди тиреза истода, ба берун менигарад. Бар асари он, ки борон меборид, дар кӯча ҷондоре наменамуд.

– Уф-ф... – гўён, нафаси озодонае мегирад.

Дар ин асно резаборон ба сел табдил меёбад. Вай наҷунбида, лаҳзае дар қайди ҳайрат меистад. Баъд ин тараф-он тараф чашм медавонад ва зери лаб оҳиста меғўяд:

– Худоё, бандагонатро бахшоиш бидеҳ!

Оби лойолуди борон ба ду тарафи кўча шорида, ба ҷўйҳо мефаромад. Ҷўйборҳо аз об пур шуданду дили ӯ аз ғаму ғусса лабрез. Ва боз хориаш омада, беихтиёр аз чашмонаш донаҳои ашк фурӯ мерезанд.

Дақиқаҳо паси ҳам сипарӣ мегаштанд. Аммо ин дақиқаҳо дақиқаҳои бисёр вазнин ва дуру дароз, гўё беохир буданд.

Ба рӯи шишаи тиреза оби борон мешориду ба рӯи Нозанин ашки шўру сўзон.

XIII

Борон баъди пешин аз бориш мемонад. Аз байни абрҳои сиёҳ офтоб оҳиста чашмак мезанад. Вале сари Нозанин акнун ба дард даромад. Ва ӯ ночор дароз мекашад. Нав ғанабаш мебарад, ки Гулноз меояд. Ва бо табассум ба Нозанин рўй меорад:

– Ҳа, дугона, чӣ шуд, ки дар нимарӯз хоб кардӣ?

– Сарам камакак дард кард, – аз ҷояш хеста, меғўяд Нозанин.
– Дароз кашидам, ки шояд гузарад.

– Ин айби ҳаво, – меғўяд Гулноз ва зуд дастархон меорояд.

Пас аз хўрок Гулноз ба Нозанин меғўяд:

– Хез, каме сайру гашт мекунем. Бин, чӣ хел ҳавои форами хуш.

– Не, намехоҳам, – рад мекунад Нозанин. – Ҳавсалаи сайр надорам.

Вале Гулноз ба ҷону ҳоли Нозанин намонда, маҷбур ўро берун мебарорад. Борон ҳама ҷоро шуста покизаву дилкаш карда буд. Офтоб шаъшапошӣ мекард. Ҳаво тозаву форами. Осмони софу беғубор ранги лочувардӣ дошт. Онҳо даме истода нафаси тоза мекашанд. Ба ҷисму ҷонашон рўҳи тозае медамад.

Сипас қад-қади канали на он қадар калоне ки аз бари хонаҳои нӯшошёна мегуашт, сайру гашт мекунад. Гулноз нақлҳои аҷиб, ҳазлу шӯҳҳои дилчасп карда, Нозаниро хеле механдонад. Оҳиста-оҳиста қадам зада, ба майдончаи маркази савдои “Моҳи нав” мерасанд. Аз кӯчаи калон мошинҳои гуногунтамағи тез-тез гуашта меистоданд. Гоҳ аз як тараф ва гоҳе аз тарафи дигар сӯҳбату чақ-чақи одамон, хандаҳои беғашӣ кӯдакон ба гӯш мерасид. Аз ким-кучое садои тайёра шунида мешуд.

Дар қарибии қаҳвахонаи “Ҷоми Ҷам” ду ҷавони кушодачабин пеши роҳи Нозанину Гулнозро мегиранд. Ва ҳарду баробар хушнудона мегӯянд:

– Салом паризодҳо!

Якбора рӯи Нозанин турш мегардад. Аммо Гулноз бо лутфу феъли кӯдакона:

– Салом! – мегӯяд. – Агар шӯҳӣ накунед!

Ҷавонон рӯҳ мегиранд.

– Не, мо ийғитҳои ҷиддӣ ҳастем, – мегӯяд яке, ки қадбаланд буд. – Ҳеч гоҳ шӯҳӣ намекунем.

– Рост, – мегӯяд дигарӣ, ки миёнақад буд. – Бинобар ин таклифе дорем.

– Ку шунавем!

– Ҷамъ шуда, ба “Ҷоми Ҷам” мебароем.

– Чӣ хел ҷамъ шуда?

– Ду ба ду!

– Оҳо, арифметикаи аҷиб-ку! Баъд чӣ?

– Баъд фиш-фиш мекунем.

Ин гапро Гулноз нафаҳмида, ҳайрон мешавад.

– Фиш-фиш, – хушҳолона мегӯяд ҷавони миёнақад. – Яъне чақ-чақ.

Дили ғамноки Нозанин тангӣ мекунад. Ва ў мекушад, ки чашмонашро ба кӯрӣ ва гӯшҳояшро ба қарӣ андозад. Аммо ин ба ў даст намедихад. Рафтори ҷавонон ба дилаш шӯр меорад. Ва ў “ҳм”-и аламнок мекашад.

– Хайр, баъд чӣ? – мепурсад Гулноз.

– Баъд “Союз – Аппалон!”

Аз ин гапи ҷавони миёнақад дили Гулноз ба танг меояд. Аммо худро ба даст гирифта, бо табассуми латиф нидо мекунад:

– Оҳ, сад афсӯс, ки дар хоб мондед, йигитҳои зебо! Мо кайҳо ҷуфт шудем!

– Не-е! – ба таачҷуб меояд ҷавони қадпаст. – Кай?

– Э-ҳа-а, ким-кайҳо! Ҳатто фарзанд ҳам дорем.

Ҷавони миёнақад ба ваҷд омада, ба завқ механдад.

– Гап нест! Ба онҳо ҳасад мебарам.

– Меарзад!

Пас аз каме хомӯшона қадам задан, Гулноз меғӯяд:

– Гӯё ки ишқу ошиқӣ осон шудааст.

– Ҳа-а-а... – мад мекашад Нозанин.

– Шоире чӣ хуб гуфтааст:

Гап-гапе ҳаст: ин ки гӯё ошиқӣ дар асри бист

Мисли ҳар кори дигар садбор осонтар шудааст.

Не, ба ин розӣ наям, ин фикрҳои сарсарист,

Давр дилкаш, ёр зебо, ишқ сӯзонтар шудааст¹.

– Ҳа-а-а... – боз мад мекашад Нозанин.

Пеш-пеши онҳо ҷавони хушқомат бо духтари зебое сайр мекард. Ҷавон дасти худро ба камари духтар андохта, қадам мезад. Нозанин ба тапиши дилаш гӯш андохта, бо ҳасад худ ба худ меғӯяд: “Чун ҷуфти кабӯтар!”

Ин лаҳза буд, ки онҳо аз паҳлуи қаҳвахона мегузаштанд.

– Оҳ, чӣ хел бӯи иштиҳоовар! – хурсандона меғӯяд Нозанин.

– Рост, – меғӯяд Гулноз. – Биё, медароём.

Онҳо ҳоло ба қароре наомада, нохост гапи “ҷуфти кабӯтар” мегурезад. Ҷавон ба рӯи духтар як торсакии обдоре мефурорад. Духтар чизе гуфт, ки ҷавон боз як торсакии фурувард. Гӯё торсакиро Нозанин хӯрда бошад, ки “воҳ!” – меғӯяду вучудаш ларзида меравад. Даме мисли ҳайкал сарду сокит мемонад. Сипас дилаш ба сӯзиш омада, ашқҳои ба гунаҳояш мешоранд.

¹ Шеъри Аминӣон Шукӯӣ

Ўро Гулноз тасаллӣ медиҳад. Аммо алами Нозанин бештар мегардад. Дар чашмони Гулноз ҳам ашк ҳалқа мезанад.

* * *

– Шаб ба хайр, Нозанин!

Пирзоли шаб навҳагарӣ дошту мурғи хаёли Нозанин сӯи Сафо бол мекашаду бол. Ёди ишқ то дергоҳ хобашро мекушад. Ниҳоят ғанабаш мебаряду хоб мебинад. “Оҳ!” гӯён, як қад парида, бедор мешавад. Аз нидои ў Гулноз ҳам чашм мекушояд.

– Хоб дидӣ?

Ба тасдиқ сар такон медиҳад.

– Хоби бад?

– Не, хоби хуб! Сафо лабҳоямро аз бўса хуншор кард.

– Оҳо – о... – мад мекашад Гулноз. – Ҳоло ҳам бўсаҳои ўро мехоҳам, гӯй?!

Сар ба зер меафканад Нозанин.

– Наход ҳоло ҳам чун духтарча фирефтаи хаёлҳои ширин бошӣ?! – бо зарда мегӯяд Гулноз. – Фаромӯш кун ўро!

– Ин хиёнат! – бо ҳаяҷон мегӯяд Нозанин. – Фаромӯш кунам, яъне ки ман ўро дӯст намедоштам.

Сипас лаб фурӯ баста, чашм ба Гулноз медӯзад.

– Ғам нахӯр, Нозанин, боз меояд.

– Чӣ? – сарашро мебардорад Нозанин.

– Ишқ.

– Не, намеояд!

– Меояд, – ҷиддӣ мегӯяд Гулноз. – Ишқ ҳам чун одамон меояду меравад. Беҳуда нагуфтаанд, ки “... ҳар баҳор ошиқ шавед!”

– Чӣ? Ҳар баҳор? Не, ту ақлатро хӯрдаӣ, – мегӯяд Нозанин ва ба ошхона меравад.

Аз он ҷо садои чарангоси косаву табақчаҳо ва қошуку чангақҳо ба гӯш мерасад. Гулноз табассум мекунаду чашмонашро пӯшида, ғанаб меравад.

- Нозанин дастони таращро поккунон ба ҳучра бармегардад.
- Гӯш кун, Гулноз. Меғӯям, ки ба назди Сафо равам.
- Барои чӣ?
- Аз забони худаш фаҳмам, ки маро дӯст медорад ё не?
- Худоё! Бо ту девона шудан мумкин. Дӯст медорад ё не – дигар чӣ аҳамият дорад!
- Барои ман дорад, – меғӯяд Нозанин. – Агар дӯст дорад, аз занаш кашида мегирам.
- Оҳ, Худоё! Мо дар чӣ хаёл, фалак дар чӣ хаёл. Ҳой, медонӣ, ки бузургон “шӯи кас хору хас” – гуфтаанд. Тамом, аз ӯ дасту дил шӯй. Ва ғами фардоятро бихӯр. Фаҳмидӣ?
- Ту дар бораи кадом фардо гап мезанӣ? Ман фардо-пардо надорам.
- Дорӣ! – ҷиддӣ меғӯяд Гулноз. – Фардои дурахшон дорӣ!
- Ҳарфе намезанад Нозанин, Гулноз илова мекунад:
- Охир, ҳоло аз ҳазор гулат як гулат нашкуфтааст. О, ин хусну чамола бин! Моҳтобӣ, моҳтоб! Об нӯшӣ, дар гулӯят метобад-а!
- Хусни бебахта ба сарам мезанам, – маҳзунона меғӯяд Нозанин.
- Худо хусна, ки дод, бахташро ҳам медиҳад. Бовар кун. Зеро Худо бахшояндаву меҳрубон аст.
- Беҳуда ту маро таскин медиҳӣ, – меғӯяд Нозанин. – Аз афташ: ман Сафоро ҳеҷ гоҳ фаромӯш карда наметавонам.
- Ғам нахӯр, метавонӣ. “Аз дида рафт, аз дил рафт” – гуфтаанд. Сабр бояд кард. Вақт табиби беҳтарин!
- Чуқур-чуқур нафас мегирад Нозанин ва аз тиреза ба осмон менигарад.
- Дар осмони баланд моҳи мунир шино мекард.

XIV

Имрӯз Нозанин қабл аз сапеда аз раҳти хоб бармехезад. Нўг-нўги по ба ташнов рафта, бо оби хунук дасту рӯй мешӯяд. Худро ба тартиб оварда, назди тиреза истода, ба берун дида медӯзад.

- Касе сари субҳ хезад, гуноҳхояш резад!
Аз ин садо Нозанин як қад парида, қафо мегардад.
- Боз мегӯянд, ки ҳар кӣ барвақт хезад, Худо ба ӯ медиҳад.
Тухмбирён мепазад Гулноз. Худаш бо иштиҳо мехӯрд. Ногоҳ ҳис мекунад, ки Нозанин нахӯрда истодааст. Сар бардошта, ба ӯ менигарад. Нозанин аз лаъличаи тухмбирён чашм намеканд. Ба дилаш ким-чӣ хел шубҳае панҷа мезанад. Бо ҳарос мепурсад:
- Ҳа, чизе дидӣ?
– Ҳа, – мегӯяд Нозанин. – Офтобу мохро!
– Офтобу мохро? – ба таачҷуб меояд Гулноз. – Канӣ?
– Ана! – ба тухмбирён ишора мекунад Нозанин. – Зардиаш офтоб, сафедиаш моҳтоб.
– Уф-ф! – гӯён, нафаси озод мекашад Гулноз ва дилаш ором мешавад. – Худат ҳам офтобиву ҳам моҳтоб.
Хомӯшӣ ҳукмрон мегардад. Онро Нозанин барҳам мезанад.
– Ба деҳа равам ё наравам?
– Надонам, – китф дарҳам мекашад Гулноз ва мӯҳри хомӯшӣ ба лаб пахш мекунад.
Хонаро сукути сангине ба оғӯш мегирад. Ниҳоят Нозанин лаб ба сухан мекушояд:
– Агар ба ҷои ман ту мебудӣ, чӣ кор мекардӣ?
– Агар ман мебудам? – мепурсад Гулноз ва каме дасту по мехӯрад. – Ба ростӣ намедонам...
– Охир, ту будӣ-ку?!
– Набудам!
– Чӣ хел набудӣ? – ба таачҷуб меояд Нозанин.
Сар ба зер меафканад Гулноз ва оҳиста мегӯяд:
– Ман дар деҳа касе надоштам.
Аввал Нозанин худро гум мекунад, сипас хиҷолат мекашад.
– Инро танҳо худат бояд ҳал кунӣ, – оҳиста мегӯяд Гулноз.
– Охир, ин сари пӯлаи ман қудрати ҳал надорад, – қариб, ки гирифта мегӯяд Нозанин. – Ниёз ба маслиҳати ту дорам.
Гулноз ҳеч намехост, ки дили ранчури дугонаашро озор бидиҳад.

– Илтимос, маслиҳат бидеҳ.

Овози ӯ хеле оқизона садо медиҳад.

– Нозанин, гӯш кун, – оқибат ба вай раҳми Гулноз меояд. – Ман маслиҳат намедиҳам. Мулоҳизаи худро мегӯям. Фоида надошта бошад, зарар ҳам надорад. Агар дар деҳа ман падар медоштам, ҳатман ба наздаш мерафтам. Намегӯям, ки бирав ё ист. Исти, нури дида, тоҷи сар! Биравӣ, роҳи сафед! Бахт ёрат! Интиҳоб аз ту. Аммо шитоб нанамо. Ҳушёр бошу така ба ақл кун.

* * *

Бегоҳӣ Умед онҳоро хабаргирӣ меояд. Гулноз беҳад хурсанд шуда, дастархон меорояд. Нозанин иштиҳо надошт, ҳеч чиз аз гулӯяш намегузашт. Хомӯш, ғарқи андеша менишаст. Ба сӯҳбати Умеду Гулноз мароқе зоҳир намекард. Ин ҳама аз мадди назари Умед дур наместонад. Вай ба Нозанин рӯй оварда, бо ҳисси дилсӯзӣ мепурсад:

– Хафа барин менамой. Чӣ гап шуд ба ту? Ё Гулноз ранҷонд?

– Не, не, шумо чиҳо мегӯед. Ман дар фикри қорам. Меҳоҳам дар ягон ҷо қор кунам.

– Қор гурехта намеравад, “қон хонеки мардум, не ғами об – не ғами ҳезум” гуфта, зиңдагӣ қардан гир, – ҳазломез мегӯяд Умед.

– “Қардан манех, ар ҳасм бувад Рустами Зол, миннат мақаш, ар дӯст бувад Ҳотами Той” гуфтааст шоире, – дар ҷавоб мегӯяд Нозанин. – Меҳоҳам нон аз амали хеш хӯрам. Ягон касб омӯзам. Зеро дасти беҳунар қошуқи гадост.

– “Миннат аз ҳамраҳии Хизр қашидан ситам аст, ҳар ки об аз дами шамшер хӯрад, нӯшаш бод”. – Умед ҳам бадоҳатан ин мисраҳоро меҳонад ва баъд мепурсад:

– Хӯш, чӣ ҳунар дорӣ?

Нозанин лабҳанде мекунаду мегӯяд:

– Ҳунари маро шумо медонед.

– “Нокарда гунаҳ дар ин ҷаҳон кист, бигӯ? В-он кас, ки гунаҳ накард, чун зист, бигӯ?” – гуфтааст шоире. Эътирофи гуноҳ ҳам хунараст. Дар ҷавонӣ бисёр одамон номаъқулиҳо мекунанд. Ва агар ҳар кас зуд худро ба даст гирифта, ислоҳ шавад, Худо гуноҳашонро мебахшад. Бузургон гуфтаанд, ки “тавба кардан дар ҷавонӣ нашъи пайғамбарӣ дорад”. Мавлоно Румӣ беҳуда нагуфтааст, ки: “Ҳар касеро баҳри коре сохтанд, меҳри онро бар дилаш андохтанд”. Ҳеч мумкин нест, ки ба ягон касб меҳр надошта бошӣ. Муҳимаш ту завқу шавқ дорӣ. “Ноқобилони даҳр ба мақсад намерасанд, дунё ҳамеша дар талаби марди қобил аст” – гуфтаанд. Ҳаракат мекунам бароят ягон шуғли мувофиқи табъ пайдо намоям.

– Ташаккур!

Пас аз каме андеша, Умед боз ба гап медарояд:

– Ман рафиқе дорам. Устои моҳир аст. Дӯкони қаннодӣ дорад. Як бо ӯ гапзанон кунам-чӣ. Агар “ҳа” гӯяд, туро ба наздаш мебарам.

* * *

Ба паймони худ вафо мекунад Умед. Вай баъди ду рӯз омада, хабар медиҳад, ки дӯсташ тайёр аст ӯро ба кор гирад. Он рӯз толеъ ба Нозанин мадад мекунад. Дӯсти Умед – Усто Раҳмон ӯро ба шогирдӣ қабул менамояд. Шодмони Нозанин ҳадду канор надошт, дилаш боғ-боғ мешукуфт.

Усто Раҳмон дасти навозиш ба китфи Умед мебарад:

– Шумо дили бузург доред, додар! Бо чунин дили фарзона ҳеч гоҳ дармонда намешавед!

– Лутф кардед, – хаёле табассум мекунад Умед. – Лекин шумо валинеъмат.

Умед осуда ва бо хогири ҷамъ мервад. Пас аз рафтан ӯ Усто Раҳмон аз боби хунараст суҳбати мекунад.

– Хунараст аз ганҷу зар авло аст. Марди хунараманд ҳеч гоҳ хор намешавад. Хунараманд метавонад ризқи хешро аз санг пайдо

кунад ва мўхтоҷи касе нашавад. Дар тақвияти ин маънӣ соҳибсухане чӣ хуб фармуда: “Шир мегардад бурун аз кўҳ баҳри кўҳкан, ризқи худ соҳибхунар аз санг пайдо мекунад”. Лекин заҳмат кашидан лозим меояд.

– Чӣ қадаре лозим шавад, заҳмат мекашам, – мегўяд Нозанин. Дар чашмони ӯ шарораи кўшишу ғайрат аланга мезад.

– Хеле хуб, – мегўяд Усто Раҳмон. – Ман ҳамеша ба одамони хушқавл эҳтиром ва эътиқод дорам.

Усто Раҳмон шахси ҳалолкор, покдил ва боинсоф будааст. Бо вучуди ин хеле саҳтгир буд. Нозанин мақоли: “Ҷабри устод бех аз ганҷи падар” - ро ба ёд оварда, сабру тоқат пеша мекард. Нозуқиҳои касбро омўхта, рўзу шаб пайваста меомўхту машғул мегашт ба машқ. Устод аз ин болида мегуфт: “Ба ман гуфт марди хирад борҳо, ки аз машқ некў шавад корҳо”.

Инак Нозанин тамоми асрори касби қаннодиро ба дараҷаи аъло омўхта, ба кори мустақилона мегузарад. Ҳанўз ситораи субҳ дида во накарда, Нозанин ба кор меомад. Ва ба худ раҳм накарда, заҳмат мекашид. Вай чунин ақида дошт: “Ба худ раҳм овардан одамро танбал мекунад”. Усто Раҳмон ба ӯ нигариста, фикр мекард, ки дар вай ҳеч чиз ноқис нест. Корро аз таҳти дил дўст медорад. Агар ғам хўрад, ғам мехўрд. Агар шодӣ кунад, шодӣ мекард. Тамоми ҳиссиёти ӯ расо мебошад.

Нозанин ҳам дар бораи Усто Раҳмон фикр мекард. Чӣ хушбахтист, ки сарнавишт ӯро бо ин марди начибу оқил рў ба рў овард. Ҳа, ҳаёт бе чунин одамони накўкор торик аст.

XV

Субҳи рўзи истироҳат медамад. Равшании рўз торикиро фурў бурда, оламро мунаввар месозад. Нозанин ба шаҳр мебарояд. Шаҳр гуларўси тару тозаеро мемонд. Вай бо рўҳи болида гулгашту хиёбонҳои шаҳрро тамошо мекунад. Ногаҳон шамоли саҳт мехезад, осмонро абрҳои сиёҳ мепўшанд. Сипас

раъду барқ мешаваду борони калон – калон меборад. Нозанин давида, ба бозор меदारояд ва худро аз борон панаҳ мекунад.

Андаке пас борон ба жола мубаддал мегардад. Жола чунон бо шиддат меборад, ки дар як лаҳза замин чомаи сафед мепӯшад.

– Якчанд донаашро гирифта, таги тоқӣ кун, – саросема мегӯяд марде ба ҷавони тоқипӯш.

– Барои чӣ? – ҳайрон мешавад ҷавони тоқипӯш.

– Жола аз бориш мемонад.

– Не, дер шуд, – мегӯяд пирамарде бо таассуф. – Жола корашро кард. Ҳосили зироату дарахтонро зада нобуд кард.

Ба дили Нозанин гӯё ханҷар мехалад. Ишқи ӯро ҳам жола зад. «Ишқи жолазада!» – мегӯяд ӯ дар дил. Як вақт бо ҳамин ном мақолае хонда буд. Бо тамасхур гуфта буд, ин ҳама сафсата! Магар ишқро ҳам жола мезадааст?!

Нозанин дарунтари бозор меравад. Баногоҳ дилаш мешӯрад, сараш чарх мезанад. Ба ӯ чунин менамояд, ки чашмонаш каме хира шуданд. Вале ин лаҳза бӯи аҷиб ба машомаш мезанад. Аҷоиб, аз ин бӯи чашмонаш равшан мешаванд. Вай меистаду бӯйкашон ба чор тараф чашм медавнад. Ба чашмаш бодиринг меафтад, бодиринги шӯр. Дилаш гум мезанаду оби даҳонаш меравад. Чашм аз бодирингҳои шӯр нақанда, лаб мелесиду оби даҳон фурӯ мебурд. Ногоҳ садое ба гӯшаш мерасад. Ба зӯр аз бодирингҳои шӯр чашм меканад.

– Пеш биё, – бо ишораи даст ӯро назди худ меҳонд фурӯшандазан. – Биё, пеш биё.

Беихтиёр сӯи фурӯшандазан қадам мегузорад.

– Холаат садқа, – бо табассуми фароҳу лаҳни ширин мегӯяд фурӯшандазан ва як дона бодиринги шӯрро ба ӯ дароз мекунад:

– Канӣ, инро чашида бин.

– Лозим не, ман гадо нестам.

– Э, духтари сода, – боз ҳам фарохтар табассум мекунад фурӯшандазан. – Ба сарторик додани чизи дилхоҳаш савоб аст.

– Сарторик гуфтед? Кӣ сарторик?

– Кӣ мешуд? – мегӯяд фурӯшандазан. – Худакат-дия.

– Ман?.. – гўё чизе гулӯи Нозаниро гирифта бошад, сулфа карда, гулӯяшро тоза мекунад. – Ман сарторик?

– Ҳа, – кўтоҳакак ҷавоб медиҳад фурӯшандазан.

– Шўхӣ мекунад, апа?

Фурӯшандазан бо нигоҳи озмоишкорона муддате ба рӯи Нозанин менигарад. Сипас бо оҳанги ранҷиш мегӯяд:

– О, духтар, ин гапи шўхӣ мекардагӣ не. Аниқ, ту ҳомила ҳастӣ.

Дар рӯяш рангу дар дасту пойҳояш мадор наместонад. Нигоҳаш як шавқи бачагона мегираду ҳарисона ба бодиринги шўри дасти фурӯшандазан менигарад.

– Гир, холаат садқа, – мегӯяд фурӯшандазан.

Ин дафъа “не” нагуфта, бодирингро гирифта, ба даҳонаш мебарад. Ва худ нафаҳмида мемонад, ки чӣ хел онро саросемаю бо иштиҳо мехӯрад.

– Ана ин гапи дигар, – таҳсиномез мегӯяд фурӯшандазан.

Тафти дили Нозанин каме паст шуда, чашмонаш равшан мешаванд. Ва аз хушнудӣ намедонад, ки чӣ тавр изҳори миннатдорӣ бикунанд.

– Ана, инҳоро дар хона мехӯрӣ, – фурӯшандазан боз ду дона бодиринги шўрро ба вай дароз мекунад.

Шарму ҳаяҷон гулӯи Нозаниро мефишорад.

“ – Наход ки ба ҳоли ман хандад».

– Духтарам, гир, шарм надор.

Садои фурӯшандазан меҳрубона ва самимӣ мебарояд. Нозанин шармгинона бодирингҳоро мегираду: “Раҳмат” – гўён, арзи сипос менамояд. Ва беҳолона аз бозор мебарояд. Даме карахт меистад. Ногоҳ ба ў чунин менамояд: ҳама ба вай менигаранд. Шарму ҳаё пахшаш мекунад, ба рӯяш сурхӣ медамад.

« – Аҷабо! Наход ки ман ҳомила бошам? Наход?.. Наход?.. Худоё!.. Худоё, акнун чӣ мешавад?..»

Акнун Нозанинро саволи: «Чӣ хел аниқ кунам?» – азоб меод. Ибо мекунад аз Гулноз бипурсад. Охир, ин гапи оддӣ нест. Шарм медорад аз Гулноз.

“ – Аз кӣ пурсам?»

Набуд каси мепурсидагӣ.

« – Оҳ, агар модарам зинда мебуданд!»

Ин лаҳза мисли баҳри тӯфонӣ буд дилаш. Сад печутоб мезад, мечӯшид майнааш дар қабзаи андешаҳои риққатовар.

Ин ҳолати ӯ дар мазраи дили Гулноз тухми шубҳа мекорад. Боэҳтирос, ташвишолуда ӯро ба мушоҳида мегирад. Ва дарк мекунад, ки ӯ чӣ сиру асроре дорад. Чӣ хел фаҳмад сиру асрори ӯро? Дили ӯ аз ҳазору як кӯча гузар мекунад. Вале дар ягон кӯча қарор намегирад. Ва қарор медиҳад, ки интизор мешавад. Бигузур худаш бигӯяд.

Боз як шабонарӯз Гулноз интизорӣ мекашад. Нозанини дамдузд, ҳеҷ не, ки дам барорад. Бегоҳии рӯзи сеюм Нозанинро чун ҳамеша гарму чӯшон пешвоз мегирад. Дастархон густурда, хӯрок меорад. Иштиҳо надошт Нозанин.

Шаб ҳам фаро мерасад. Моҳи шомхӯрда мебарояд. Ҳама ҷо оромӣ осуда. Хомӯшии Нозанин Гулнозро аз ҷонаш сер мекунад:

– Ба ту чӣ шуд, Нозанин?

« – Мумкин аст, ки маро таънаву маломат кунад, – худ ба худ дар дил мегӯяд Нозанин. – Ҳар чӣ бошад, «сар равад ҳам, сир наравад».

– Не, ҳеҷ гап не, тинҷӣ, – мегӯяд Нозанин бо табассуми зӯраки.

Гулноз норозӣ ба рӯи Нозанин чашм медӯзаду мегӯяд:

– Не, тинҷӣ не, аз ким-чӣ азоб мекашӣ.

Он шаб бо ҳамин сӯҳбаташон поён меёбад.

Акнун Нозанин миёни “обу оташ” мемонад. Ба як қарори қатъӣ омада наметавонист. Шаби дигар Нозанин худ ба худ: «Майлаш, ҳар чи бодо бод!» – гӯён, мӯйҳои ба пешониаш ҳамидаро ҳамвор карда:

– Гулноз, як чӣ пурсам, – гӯён, ба гап мебарояд ва аз Гулноз ҷавоби «пурс»-ро гирифта, мегӯяд:

– Зан чӣ хел мефаҳмад, ки ҳомила аст?

– Ман намедонам, – ҷавоб медиҳад Гулноз. – Охир, ҳомила нашудаам. Лекин аз рӯи шунидам, пеш аз ҳама гулдоманӣ қатъ мегардад.

– Медонӣ... – сар ба зер меафканад Нозанин. – Ман се моҳ боз гулдоман нашудаам.

– Нахо-о-од?.. – Гулноз лаҳзае музтариб мемонад. – Пас ту... ту ҳомила ҳастӣ?

– Ба ростӣ, намедонам... Намедонам чӣ хел аниқ намоям.

– Ин бисёр осон аст, – гӯё бепарво мегӯяд Гулноз. – Ба духтур меравӣ, аниқ мегӯяд.

– Э рост, – каме хурсанд мешавад Нозанин. – Духтур ба ёдам нарасидааст. Пагоҳ ба духтур меравам.

Рӯзи дигар Нозанин ба дармонгоҳ меравад. Духтур хеле хуб ўро қабул мекунад. Пас аз муоина вайро таъриф мекунад, ки сари вақт омадааст. Сипас чандин тавсия медиҳад. Нозанин ба маънии “маъкул” сар мечунбонад. Ва баъд мепурсад:

– Акнун чӣ кор кунам?

– Боз чӣ кор мекардед? Тайёр шавед!

– Ба чӣ тайёр шавам? – намефаҳмад Нозанин.

– Ба модар шудан, – бо нармӣ мегӯяд табиб. – Боз як бори дигар такрор мекунам. Кори вазнин накунед, асабӣ нашавед, хӯроқиҳои серғизо истеъмол намоед, бештар дар ҳавои тоза гардед.

Як ҳиссиёти хеле форами ачиби то ҳол ноаён вучудаширо фаро мегирад.

“ – Модар! Оҳ, навод ки ман модар шавам?! Навод?.. Навод?.. Худоё!”

Дунё пеши назараш мешукуфаду бо рангу маънии тоза таҷаллӣ мезанад.

Аз пагоҳӣ сӯхтагӣ буд димоғи ҳаво. Офтоб аз миёни абрҳои сип-сиёҳи осмони шаҳри нав аз хоб бедоршударо фаро гирифта, гузашта, нурпошӣ карда наметавонист. Бо вучуди ин Гулноз бо димоғи чоку табъи хуш субҳона тайёр мекунад. Ва пас аз тановули он ба хонаи бародараш меравад. Нозанин аз хона набаромада, хоб мекунад. Қариби пешин аз хоб мехезад. Кимчӣ хел рӯҳафтада буду гичу гаранг. Ба ҳеч коре майлу рағбат надошт. Бо беҳавсалагӣ аз ҷояш бархоста, берун мебарояд. Каме сайр карда, ба хона меояд. Боз дароз мекашад ва то ғуруби офтоб мехобад.

Айни намози шом тӯфон мехезад. Барқ заминро осмонро равшан мекунад, раъд меғуррад. Ба дили Нозанин ҳавлу ҳарос меандозад.

Бод шиддат мегирад. Боз барқ атрофро равшан мекунад, ғиреви раъд танин меандозад. Борон бо қатраҳои калон-калон ба боридан шуруъ мекунад. Чароғ хомӯш мегардад. Нозанин шамъ меафрӯзад. То посе аз шаб гузаштан ба шамъ нигариста менишинад. Аввал бод ва баъд борон аз боридан мемонад. Чароғ фурузон мегардад. Нозанин мисли он ки гӯё бори гаронеро аз китфаш дур андохта бошад, оҳи сабуке мекашад. Ва каме осуда мегардад. Акнун бароҳат хобиданӣ шуда, ба ҷогаҳ медарояд. Вале шаб барояш ҳаром мегардад. Пай дар пай хобҳои нохуш мебинад. Қариби субҳ дар хоб модарашро мебинад. Вай дар рӯи хору хас дароз кашида мехобид. Ва ӯ беихтиёр фарёд мезанад:

– Модарҷон!

Модараш оҳиста мехезад ва ба ӯ нимнигоҳе накарда, равон мешавад.

– Модарҷон! Истед, ба кучо меравед?

Вале ӯ намеистад, мерваду мервад ва ногоҳ нопадид мегардад. Нозанин дод меғӯяд, фарёд мезанад.

– Гурез!

Ин нидо ўро ба худ меорад ва мебинад як даста мардон ба сўи ў меоянд. Онҳо шитобон меоманд, дар даст санг доштанд. Чун ба ў наздик мешаванд, яке фарёд мезанад:

– Занед ўро, сангсор кунед!

Ва мардон ўро сангсор мекунад. Вай дод мезанад ва аз садои худаш ҳаросида бедор мешавад. Тамоми баданаши арақи сард пахш карда буд. Нигоҳашро ба сақф дўхта, лаҳзае ғарқи фикру андеша мешавад. Хоби дидааш аъсобашро ба ларза меандозад. Ба болиш така зада, ба тиреза менигарад. Субҳ медамид, хуршед ҳанўз тулўъ накарда буд.

Пеш аз пешин Гулноз меояд ва онҳо ба сайри шаҳр мебароянд. Ҳама чиз ба назараш марғуб менамуд. Ногоҳ шамоли сарди нофора мевазад. Осмон ранги тира ба худ гирифта, ҳаво сард мешавад. Аз ин табдили ногаҳонӣ Нозаниро эҳсоси ногуворе фаро мегирад. Ва ў ба Гулноз рўй оварда, бо авзои парешон мегўяд:

– Биё, пас мегардем, ҳаво вайрон шуд.

– Мо ба ҳаво чӣ кор дорем. Ҳаво вайрон шавад нашавад, мо сайр мекунем.

Лаҳзае пас борони майда ба боридан сар мекунад. Ва онҳо маҷбур мешаванд, ки қафо гарданд. Вале аз чӣ бошад, ки ягон нақлиёт ба чашм намерасид. Ноилоҷ пиёда ба роҳ мебароянд. Пас аз чанде ҷавоне аз рў ба рўяшон баромада, саросема ба онҳо мегўяд:

– Гурезед, пинҳон шавед.

– Барои чӣ? – ҳар ду баробар мепурсанд.

– Мекушанд...

– Кӣ мекушад?..

Ба ҷои ҷавоб садои тир мебарояд. Онҳо осема ба чор сўи дида медўзанд. Боз садои тир танин меандозад. Нафас дар синашон зиндонӣ мегардад. Ба танашон мурғак медавад. Тарсу ваҳм, ваҳшат фарояшон мегирад. Саросема ба роҳ мебароянд. Дасту пояшон меларзид, дилашон гуп-гуп мезад. Кўли Комсомолро гузашта, дар наздикии пул кам-кам ба худ меоянд. Аз рў ба

рӯяшон гурӯҳе аз одамон меомаданд. Онҳо ба пул наздик шуданд. Дар миёнаҷои он ҷавонони бисёре ҷамъ омада буданд. Ин дам мошини сабукрави “Жигули” пайдо мешавад. Онро медоранд. Сари фармон пирамарде менишаст.

– Фууро! – дӯғ зада, мегӯяд ба ӯ ҷавонмарди бӯзбалае.

– Барои чӣ?

Аз ин пурсиш оташи ғзаби ҷавонмард забона мезанад. Ва аз гиребони пирамард гирифта, бо як силтав ӯро аз мошин мебарорад.

– Ё наузамбиллоҳ, ин чӣ гап аст?

Ҷавонмард чун ҳайвони ваҳшӣ ба пирамард дармеафтад. Бо як мушт ӯро ба замин мехобонад. Ва лагадкӯб мекунад.

– Ана ба ту наузамбиллоҳ! Ана ба ту наузамбиллоҳ! Ана...

– Шумо девона шудаед, девона шудаед...

Ҷавонмард ба ҳамроҳонаш рӯй оварда, бонг мезанад:

– Ҳой, шумо чиро интизоред? Мошинро оташ занед!

Дарҳол ҷавонҳо ба мошин дарафтода, онро зада пачақ мекунанд. Ва сипас оташ мезананд. Ногоҳ аз ҳар тараф нидоҳо баланд мешаванд. Одамон бо ҳавлу ҳарос ба ҳар сӯ мегурехтанд. Онҳо ҳам дар гурез шуданд. Дар ҳамин лаҳза Нозанин дид, ки кампире ба замин афтад. Хост, ки бо Гулноз ба ёрӣ бишинобад. Вале сари роҳи онҳоро ҷавонон гирифтанд. Аз афту андомашон қаҳру ғзаб меборид.

– Ҳа, мӯйбуридаҳои номусулмон! – бо тамасхур мегӯяд яке. – Вақти ҷазоятон расид! Ҳа-ҳа-ҳа!

– Чӣ хел ҷазо?

– Чӣ хел ҷазо?! – гӯён, шапотие ба рӯи Гулноз мефурорад.

– Оҳ! – гӯён, Гулноз дар ҷояш мешинад.

– Забонашонро мебурем!

– Не, сарашонро!

– Ба дарё партоем-чӣ?!

Онҳо фаҳмиданд, ки бо марг рӯ ба рӯ истодаанд.

Баногоҳ касе: “Полундра!” – гуфту ҷавонон ба ҳар сӯ пароканда шуданд.

Онҳоро овози Умед ба худ меорад.

– Дар ин ҷо чӣ кор мекунад. Канӣ, зуд ба мошин шинед.

Умед онҳоро ба мошин шинонда, ба хона меорад.

– Аз хона набароед! – меғҷяд ҷиддӣ ва бо авзои парешон баргашта меравад.

Нозанину Гулноз назди оинаи нилгун менишастанд. Аз он чашм намеканданд. Оинаи нилгун бесарусомонии назди қасри президентро намоиш меод. Ғавғо, занозанӣ, сангпартоӣ, доду вой. Троллейбусеро ба гулзор дароварда чапа карданд. Борон ба барф мубадал мешавад. Онҳо гӯё филми хориҷӣ тамошо мекарданд.

Баъд мағозаҳои валангору ғоратшуда, мошинҳои дар алангаи оташ батамом сӯхтаро нишон доданд.

Он шаб барояшон ҳаром мешавад. Тамоми шаб мижа таҳ накарда баромаданд.

Рӯзи дигар мағозаву дӯконҳо ва бозорҳо дарҳои худро боз накарданд. Ягон нақлиёт ба кӯча набаромад. Дар кӯчаҳо ҷонзоде наменамад. Пашша ҳам пар намезад. Саге ҳам аккос намекард. Хомӯшии даҳшатангезе ҳукмфармой менамад...

Баъд майдонбозӣ оғоз меёбад. Мардуми майдон бисту чор соати шабонарӯз: “Истеъфо!” – гуфта, тавассути садоафзо шиор меоданд, вале ба ифодаи шоир: “Гӯш агар гӯши туву нола агар нолаи ман, он чӣ ҳаргиз ба муроде нарасад, фарёд аст”. Ҳама хоҳони он буданд, ки ҳақ ба ҳақдор бирасад. Вале намедонистанд, ки ҳақ чисту ҳақдор кист.

Шабе Нозанин хоб мебинад. Дар кӯча ҳама, аз пири ҳафтодсола то кӯдаки ҳафтсола, бо ангушти ишорат ўро таҳдид мекарданд:

– Беномус!

Аз ҳар сӯй қоҳ-қоҳи ханда ба фалак мепечад. Ногоҳ чизе ба сару рӯяш мезанад. Ба худ омада, ба боло менигарад. Тори сараш селай бузурги паррандаҳои сип-сиёҳ. Зоғ, майна ва боз ким-чӣ хел паррандаҳое, ки бори аввал мебинад. “Қағ-қағ-ғ” –

садои гӯшхарош мебароварданду ба сараш ахлот мебориданд. Паноҳгоҳ надошт Нозанин. Аз бӯю таф нафасгир мегардад...

Ваҳшатзада чашм боз мекунад. Сару рӯяш арақшор...

Вазъият рӯз ба рӯз тезу тунд мегашт. Дар қўчаву бозор аз нон – ҷон арзон. Дар ҳама ҷо ваҳшатангезтарин овозаҳо пахш мешуд.

Боз суоли равад ё наравад ба миён меояд. Бо кадом рӯй ба деҳа меравад? Дилаш аз бетоқатӣ ба кафидан мерасад.

“Рав!” – мегуфт мани ҷасураш.

“Нарав!” – мегуфт мани тарсӯяш.

Аз моҷарои “Рав!”-у “Нарав!” майнааш гич мегардад. Хоб аз дидагонаш мепарад. Дарун-дарун ғам мехӯрд: тамъи луқмаи фуру бурдаашро намефаҳмид. Оқибат Нозанин қарор медиҳад, ки ба деҳа, назди падараш меравад. Аммо ин қарораш санг мехӯрад. Ҷанг сар мешавад, роҳҳо баста...

Рӯзе Умед ба онҳо нону хӯрокворӣ меорад. Гулноз бо авзои парешон ба чеҳраи коҳида ва чашмони фурурафтаи ақош нигариста, мепурсад:

– Ё тавба, ин чӣ гап аст, ақоҷон?

– Ин мубориза барои курсӣ, – бо табъи хира мегӯяд Умед.

– Курсӣ? – бо ҳайрат мепурсад Гулноз. – Кадом курсӣ?

– Курсии мансаб, – ҷавоб медиҳад Умед.

Саросема буд Умед, фурсат надошт. Онҳоро дилбардорӣ карда, дигарбора ҷиддӣ огоҳ мекунад, ки ба берун набароянд.

– О, барои чӣ? – баробар мепурсанд Гулнозу Нозанин.

– Метарсам, – андаке овозашро баланд карда мегӯяд Умед. – Метарсам. Мефаҳмед?

– Охир, мо ягон гуноҳе надорем, – ҳайратзада мегӯяд Гулноз.

– Дар шаҳр чӣ бисёр, тири дайду, – каме оташин шуда, мегӯяд Умед. – Тир кӯр аст, кӯр! Мефаҳмӣ, кӯр! Гуноҳдору бегуноҳро намешиносад! Дирӯз дар мағозаи нон барои ба тартиб овардани навбат афсар ба ҳаво тир мекушоид. Тир ба бетон бархӯрда, қафо гашта, ба пиразане мерасад...

Марг бо доси кӯхнаи худ киштаи зиндагониро дарав мекард. На тавонгар мешинохт, на гадо, на пир, на чавон. Шаҳр пур аз охи сӯзон. Одамон кулфатзада, сарсон, бо оху фиғон ҷабру ҷафо мекашиданд. Онҳо Умедро хеле кам медиданд. Вай дар бораи корҳояш ҳам кам нақл мекард. Дар чашмони ӯ оташи ғзаб барқ мезад. Ҳисси нафрат нисбат ба золимон вучуди ӯро батамом фаро гирифта буд...

Шоме Нозаниро дарди кӯдак мегирад. Ба толеъаш Умед зуд духтур меорад. Нозанин писар таваллуд мекунад. Шодии ӯро ҳадду канор набуд. Ба писараш Вафо ном мегузорад...

Ҳар рӯз Умед онҳоро хабар мегирифт ва дилбардорӣ менамуд:

– Ҳар чӣ ки оғоз ёфт, анҷом дорад. Умри ин ин ҷанг хеле кӯтоҳ аст. Ҳатман сулҳ меояд. Боварӣ дорам, ки он рӯз дур нест!

XVII

Посе аз шаб мегузашт.

Нозанин аз садои тир як қад парида, бедор мешавад. Боз ва боз садои тир дар пардаи зулмат ғулғула меандозад. Якбора қалбаш меноладу дилаш фиғон мекашад. Аммо Гулноз дар хоб буд, хоби ноз.

– Худоё, ба ин садо одат кардааст, – оҳ мекашад Нозанин. – Ман ҳеҷ ба он одат накардам.

Ҳар боре, ки Нозанин ин садоро мешунавад, гӯиё риштаи ҷонаш канда мешавад! Сипас сукунати сангини асроромезе ҳукмрон мегардад. Мехезад Нозанин, рӯи ҷогаҳ мешинад ва нигоҳаш дар тиреза қарор мегирад.

“ – Аҷиб: саге ҳам намеҷакад. Зулмат. На моҳ, на ситорае”.

Шаби сияҳ гӯё ки шитоб намекард. Гӯё намехост биравад. Ин лаҳза ба сари Нозанин фикре меояд: Гулнозро бедор кунам чӣ мешавад? Вале зуд аз ин фикраш даст мекашад. “Мон хоб равад” – мегӯяд дар дил ва муддате меҳрубона ба Гулноз менигарад. Оқибат даруни ҷогаҳаш дароз мекашад. Ва ба

назараш чунин менамояд, ки касе дари хонаро тақ-тақ зада истодааст. Ва ҳамон замон сар бардошта, дурустар гӯш меандозад. Дар аввал мепиндорад, ки гӯшҳояш садо доданд. Аммо тақ-тақи шунаво, қатъӣ акнун равшан такрор меёфт. Вай саросемавор аз ҷой бархоста, назди ҷоғаҳи Гулноз меояд. Ва китфи ўро такон медиҳад:

– Гулноз, Гулноз! Хез!

– Чӣ?! – чашмонашро бо пушти дастонаш поккунон ҳамёза мекашад Гулноз. – Чӣ, алақай рӯз шуд?

– Не... ҳоло нисфи шаб...

Садои тақ-тақи дар такрор меёбад. Гулноз як қад мепарад, дилаш девонавор метапад.

– Эҳ, Худо! – ўро тарсу ваҳм зер мекунад. – Дар ин бевақтӣ кӣ бошад?

Ин лаҳза дар аз нав кӯфта мешавад. Гулноз зуд аз ҷоғаҳ хеста, назди дар меравад ва бо овози парешон мепурсад:

– Кист?!

– Гулноз, ман Умед. Хавотир нашав.

– Ҳозир, ақочон! – мегӯяд Гулноз ва саросемавор қафо гашта, бо дасти рост палмосида-палмосида тугмаи васлаки барқро меёбад ва чароғро фурузон менамояд. Баъд назди оинаи барқад истода, мӯйҳои ба бари рухсора ва пешона овезонашро бо шона ба тартиб меорад. Сипас бо эҳтиёт дарро нимроғ мекушояд, байни равоқаш ақояшро мебинад. Пас аз ин дарро пурра мекушояд.

– Чӣ гап? Тинҷӣ? – Гулнозу Нозанин якбора хавотиромез мепурсанд.

– Хавотир нашавед, тинҷӣ, – зуд мегӯяд Умед. – Ман ба Хуҷанд меравам.

Бо даҳшат Гулноз ба ў нигоҳ мекунад.

– Барои чӣ!

Умед бо овози пасте ки изтиробашро нишон медиҳад:

– Барои таъмини бехатарии вакилон, – мегӯяд. – Дар қасри зебои Арбоб иҷлосияи Шӯрои Олии Тоҷикистон баргузор

мегардад. Дилам гувоҳӣ медиҳад, ки тоҷикон дар ҳамон ҷо ба ҳам меоянд.

– Наход? – Гулноз хавотиромез рӯй ба Умед меорад ва эҳтиёткора мепурсад. – Ту ба ин бовар дорӣ?

– Ҳа, дорам, – бо оромию тамкин ҷавоб медиҳад Умед. – Охир, тоҷикон миллати деринаву бофарҳанганд, фарҳанг наметавонад бо ҷанг муросо кунад. Ва боз шоир беҳуда нагуфтааст: “Об агар садпора гардад, боз бо ҳам ошноост”.

Гулноз саросема ба ошхона меравад ва каме орд гирифта, ба китфони Умед мепошад.

– Роҳатон сафед бод!

Умед ба Гулноз каме пул медиҳад ва бо нармию меҳрубонӣ, вале омирона таъкид мекунад:

– То омадани ман сарфакорона харҷ кун.

Сипас Вафоро мебӯсаду хайрухуш карда, шитобон меравад.

Дигар Гулнозу Нозанин хоб намераванд, аммо гап ҳам намезаданд. Дилашон ба ҳар кӯча рафта, ба сарашон ҳар гуна фикр меомад. Ҳарду якбора оҳ мекашанд. Ва боз сукути сангине ҳукмрон мегардад.

Онҳо то субҳ мижа таҳ намекунанд. Як сӯ Гулноз ба Худо муроҷиат мекард як сӯ Нозанин: “Эй Худои меҳрубон! Аз парешонӣ нигаҳ дор! Онҳоро ба ҳам ор!”

* * *

Рӯзона шамоли сард, ки саршори накҳати фасли тирамоҳ буд, байни кӯчаҳои шаҳр сайругашт мекард. Вай гӯё ба ҳар хона навиди хуш мебурд. Дар осмон абрҳои тираю пора-пора шино мекарданд. Абрҳо гӯё бо шаҳр, бо одамони он видоъ менамуданд. Дар дили одамон оташи умед аланга мезаду рӯ ба Худо меоварданд.

Намояндаҳои халқ ба ҳам омаданд. Бо вучуди ин дили Нозанину Гулнозро гургони гурусна бераҳмона тала мекарданд. Боз нохалафе пайдо шуда, ба тани ин навниҳол теша назанад.

Не – шукри Худо! – намояндаҳои халқ заковати волою хиради тавоноро намоиш медиҳанд. Ва рӯзи 19 ноябр Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистонро интихоб карданд.

Рӯзи 26 ноябр, ҳамон рӯзе, ки дар Арбоб оши оштии пухта мешуд, хонаи Гулноз ҳам тӯйхонаро мемонд. Аз хурсандӣ Гулнозу Нозанин ҷои нишаст намеёфтанд. Гулноз ба сӯи Нозанин чашмакӣ мезанад. Сипас бо як чолокӣ аз яхдон шишаи шампонро гирифта, ба рӯи миз мегузорад.

– Оҳ!

– Чӣ “оҳ”?

– Ин қадар арақи калон...

– Ин арақ не, шампон аст, – меғӯяд Гулноз ва боз як тахтача шоколад оварда болои миз мегузорад ва ба Нозанин амр мекунад:

– Кушо!

Ҳайрон-ҳайрон ба ӯ менигарад Нозанин ва бечуръатона мепурсад:

– Менӯшем?

Аз ғалаёни ҳиссу ҳаяҷони саодат Гулноз нидо мекунад:

– Бале, ҳатман!

– Бовар намекунам.

– Чаро?

– Зани тоҷик арақ наменӯшад.

– Бале, наменӯшад, – меғӯяд Гулноз. – Гуфтам-ку: ин арақ нест, шампон аст. Кушо!

– Не, ман наметавонам. Худат кушо.

– Шампон як нӯшокии рамзист, – эҳтиёткорона сими тўрмонанди онро кушод Гулноз ва баъд оҳиста даҳонашро боз намуда, ба қадаҳҳо рехт ва шишаро баргашта болои миз гузошт.

Шампон дар дохили ҷоми булӯрин бичирос мезад.

– Медонӣ, ман барои сулҳ захр ҳам бошад, менӯшам. Барои сулҳ, сулҳи бебозгашт!

Нозанин ҳам аз ҷояш бархоста, меғӯяд:

– Барои сулҳ!

XVIII

Як соли пурташвиш сипарӣ мегардад.

Умедро сардори шўъбаи корҳои дохилии ноҳия таъин мекунад. Гулноз хавотиромез рӯ ба Нозанин меорад ва рамузгирона мепурсад:

– Аз ўҳдаи кор мебаромада бошад-а?

– Мебарояд, – бо оромию тамкин мегўяд Нозанин.

– Чавонӣ намекунад?

– Не, – қатгӣ ҷавоб медиҳад Нозанин. – Хирадманде гуфтааст: “Бузургӣ ба ақл аст, на ба сол”.

Ва пас аз лаҳзае таваққуф меафзояд:

– Умед ҷавони зираку доно ва қобилу ўҳдабаро ҳаст.

Дили Гулноз аз ифтихор лабрез мешавад.

Пас аз ду моҳ Гулноз ба худ ҷавони муносибе ёфта, ба шавҳар мебарояд. Нозанин ба хонаи иҷора мекўчад. Дар ҷои нав ҳаёти нав оғоз мегардад. Нозанин эҳсосоти хешро ниҳон дошта, ба кору тарбияи писараш дода мешавад.

Гулноз ба хонаи ў зуд-зуд омаду рафт карда, аз аҳволаш боҳабар мешуд. Рўзе аз рўзҳо, вақте ки онҳо оромона ҷой менўшиданд, Гулноз банохост нидо менамояд:

– Худоё, Вафо чӣ қадар ба падараш монанд аст!

Ба рӯи Гулноз нигоҳи кунҷковонае меафканад Нозанин ва авзояш бечо мешавад. Табассум аз лабонаш мепарад.

– Ту Сафоро аз кучо медонӣ?

– Як рўз дар кўча худат нишон дода будӣ-ку?

– Ҳа-а, – мад мекашад Нозанин.

– Гўш кун, Нозанин! Ту бояд Вафоро ба падараш нишон диҳӣ.

– Ту чӣ, магар ақлатро хўрдаӣ?

– Ман не, ту ақлатро хўрдаӣ, – ҷиддӣ мегўяд Гулноз. – Барои чӣ намехоҳӣ падар писарро бинад?

– Вафо танҳо писари ман аст.

– Оҳо, зўр-ку, муборак бошад! – писханд мезанад Гулноз. – Нав фаҳмидам, ки зан бе мард писар таваллуд мекардааст. Ё аллакай фаромӯш кардӣ!

– Чиро? – бо ҳайрат ба рӯи Гулноз менигарад Нозанин.

Гулноз гапери ба забон меорад, ки Нозанин ҳеҷ гоҳ чашмдор набуд.

– Ишқатро! Охир, ту ўро дўст медошти-ку!

Мисли он ки таконе хўрда бошад, Нозанин дурусттар менишинад ва андаке сарҳисобашро гум мекунад. Дар дили ў ҳам қаҳр, ҳам ҳаяҷон, ҳам хиҷолат мечўшид. Гулноз ба ў маъюсона чашм дўхта, ба фикр фуру мевад.

Пеш аз рафтани Гулноз ҷиддӣ таъкид мекунад:

– Ҳатман Вафоро ба назди падараш бар.

Пас аз рафтани Гулноз қалби Нозанин ба сўзиш мебарояд. Аз чашмонаш ашк ҷорӣ мешавад. Оташи муҳаббати пешина аз сари нав аланга мезанад ва ҷисму ҷони ўро фаро мегирад. Дили Нозанин ҳамчун паррандаи тирхўрда ба тапиш мебарояд. Гунаҳояш чун лола мешукуфад.

Офтоб нуруб карда, рўз поён меёбад. Ва шаби орому осуда фаро мерасад. Ситораҳо аз қаъри осмон рӯ мезананд. Ду чашми сар ба ахтарони бешумори само медўзад. Дар дили ў ду қувваи ба ҳам зид ба афтударафт меоянд. Ва ин мубориза хобро аз чашмаш мерабояд. Ҷои нишаст намеёфт, дар худ мепечиду дар мегирифт. Ҷилави андешаҳои бесару нўгашро ба даст оварда наметавонист. Ва дар ин ҳол чехраи Сафо аз пеши назараш мегузашт ва ҳар як воқеае, ки бо ў вобаста буд ба хотираш меомад. Оҳиста-оҳиста дасту пойҳояш сусту бемадор мешаванд...

Ниҳоят субҳидам ба қарори қатъӣ меояд, ки Вафоро ба падараш нишон медиҳад.

– Ба фикрам кори хуб мешавад, – меғўяд худ ба худ Нозанин.

– Сафо бояд хурсанд шавад.

Вале ҳамааш ғайри чашмдошти ў хеле бад анҷом меёбад.

Аз қаҳру ғазаб чеҳраи Сафо ҳамчун миси тафсон суп-сурх мешавад. Ба Нозанин нигоҳи пурхашмонае афканда, аз ғазаб қариб нафасгардон шуда, мегӯяд:

– Барои чӣ омадӣ?!

– Ана, писаратро овардам, ки бубинӣ.

– Чӣ-й-й?! – чашмони Сафо саҳл монда, ки аз косааш зада бароянд. – Ин ҳаромиатро ба сари ман бор накун!

Тири сӯзоне гӯё ба дили Нозанин мехалад. Дар чашмонаш ашк ҳалқа мезанад.

– Ту чиҳо мегӯӣ, Сафо? Чӣ хел ҳаромӣ? Охир... чашм кушода, дидагиам ту будӣ-ку?

– Сафсата нахон! Тез баромада рав!

Аз ҷояш намечунбад Нозанин, гӯё ба ҳайкал табдил ёфта буд. Сафо бо ҳама гуна алфози бад ўро дашном медихад. Ин ҳама ба назараш кам метобад, ки аз мўяш дошта, беибо мекашад ва шапотие ба рўяш мезанад. Ва боз таҳдид мекунад, ки агар бори дигар ояд, ўро мекушад.

Сўзи олам дар дили Нозанин мепечаду мағз-мағзи устухонаш месўзад. Сараш чарх зада, дунё дар назараш тира мегардад. Дар они воҳид дилашро кинаю адоват фаро мегирад. Ва ў ин лаҳза тайёр буд, ки мўйҳои Сафоро чанг зада, ғоз-ғоз биканад. Вале ин амалро ба худ раво намебинад. Танҳо ба нодонии худ сад афсӯс мехӯрад. Вале пушаймонияш акнун суде надошт.

– Кани, кабинетро холӣ кун!

Ҳам даҳшат ва ҳам дарду алам Нозанинро фаро мегирад.

– Майлаш, ман меравам, лекин ту ба худ омада, аз кори кардагиат пушаймон мешавӣ! – мегӯяд Нозанин ва бо андўҳи гарону афсурдаҳолӣ утоқи Сафоро тарк мекунад.

XIX

Як рўзи шанбе Нозанин дар хонаи Гулноз телевизор тамошо мекард. Ногоҳ ба ҳаяҷон омада, мегӯяд:

– Худоё, ин ҳунарпешаро дар кучое дидаам.

Гулноз қоҳ-қоҳ механдад.

– Дар телевизор ё театр дидаї-да. Боз дар кучо мешуд.

– Не, не, – аз телевизор чашм нақанда, меғўяд Нозанин, – чунон шинос, ки гўё бо ҳам нишаста бошем. О... о... ин падари Сафо-ку?

– Падари Сафо? – тааҷҷуб мекунад Гулноз. – Чї, ў актёр аст?

– Не, не, – саросема меғўяд Нозанин. – Сафо гуфта буд, ки роҳбари корхонаи калон аст.

– Ҳм... – каме ба андеша меравад Гулноз ва сипас ба Нозанин рўй меорад. – Шояд ин шахс ба ў монанд бошад?

– Шояд, – дар ҳоле, ки қалбаш номўътадил мезад, меғўяд Нозанин.

Вале рўзи дигар ба назди театр меравад. Дар гўшае интизор меистад. Актёр намоён мешавад, Нозанин каме дасту по гум мекунад, бо вучуди ин сари роҳашро мегирад. Актёр бо ҳайрат, суолomez ба рўи ў менигарад.

– Маро нашинохтед?

Кунҷковона ба қаду басти Нозанин назар афқанда, бо табассум меғўяд:

– Не, нашинохта.

Андаруни синааш қаҳру ғазабе чўш мезанад, вале онро пинҳон дошта, бо тамасхур таънаomez меғўяд:

– Наход ки келинатонро нашиносед?!

Як дам ў лолу ҳайрон мемонад. Баъд зўрақї табассум карда, меғўяд:

– Ҳа-а... Мебинам, ки хушбахтед.

Дар чашмони Нозанин ашк ҳалқа мезанад. Овоз дар гулўяш дармемонад. Баъди якчанд нафас худро ба даст гирифта, бо овози ҳузнангез меғўяд:

– Бо ёрии шумо бахтамо шикастанд.

Қиёфаи ў дарҳол чиддиву дигаргун мегардад. Ва нафаси чуқуре кашида:

– Ҳо, бепадаре! – меғўяд.

– Чаро ба ин амали ночо даст задед? – боисрор мепурсад Нозанин.

– Ту аз ман наранҷ, – ба Нозанин илтиҷоомез менигарад ў. – Вай бепадар маро фиреб дод.

Ба чехраи ў истехзоомез нигариста, бадҷаҳлона мегўяд:

– Нақши падарро бисёр олиҷаноб бозидед. Нақши фиребхўрдари набозед.

* * *

Чанд моҳ аз байн сипарӣ мешавад. Вале на рўз ва на шаб ғаму ғусса аз дили Нозанин дур намешуд. Вай зуд-зуд асабонӣ ва оташин мегашт. Ва охири охирон занҷири ғаму андўхро пора-пора месозад. Акнун ў барои писараш зиндагӣ мекард. Ҳама фикру зикри вай бо Вафо зич пайваст, бе ў барояш ҳаёт маънӣ надошт. Ҳар як нигоҳу ҳаракати ў рўҳбахшу ширин буданд ва қалби модарро лабрез карда, дар он шўълаи умедро ба оянда рахшон бармеафрўхт.

Писараш рўз аз рўз калон мешуд. Ташвишҳои Нозанин меафзуд. Вай ҳаргиз он рўзро фаромўш намекунад, ки Вафо забон мебарорад. Ва бори нахуст:

– Оча! – мегўяд.

Дили Нозанин боғ-боғ шукуфта, ўро ба оғўш мегирад ва мебўяду мебўсад.

– Худоё, ман оча!

“Оча!”-и ҷигарбандаш ҳама доғи ғамҳои пешинаро аз дилаш шуста мебарад. Ҷои онро оҳанги нусрату саодат мегирад.

Акнун Вафо ба боғча мерафт. Онҳо ба модару писар не, ба апаву додар монад буданд. Сўҳбатҳояшон ҳаяҷонбахш мегузашт. Бозӣ мекарданд, ба сайр мебаромаданд, яхмос мехўрданд.

Боре Вафо басо маҳзуну ранҷуру ғамзада ба хона меояд. Модар безобита гашта, саросемаву ошуфтаҳол ба ў менигарад.

– Вафочон, ба ту чӣ шуд?

Вай рост ба чашмони модараш менигарад. Чунон менигарад, ки дили Нозанин дардолуд таҳ мекашад.

– Ман... ман... падар дорам?

Аз ин пурсиш таконе меҳӯрад Нозанин ва дилаш сик мезанад. Сипас изтиробу ҳаяҷон пахшаш менамояд.

“ – Омад ба сарам он чӣ, ки метарсидам”, – бо ҳарос, таи дил меғӯяд ӯ.

Бале, вай аз ин савол метарсид. Вале онро интизор буд. Медонист, ки рӯзе писараш онро медиҳад. Ҳоло бояд худро даст бигирад. Ва тезу боварибахш ҷавоб бидиҳад.

– Ҳа, писарам, падар дорӣ...

– Пас вай кучост?

– Вай дар кор, – ҳаяҷону изтиробашро зоҳир накарда, оромона меғӯяд Нозанин. – Ҳа, вай дар хидмат. Хидмати давлатӣ. Дар ҷои дур. Охир, ӯ одами ҳарбӣ аст. Мефаҳмӣ?

– Чаро моро бо худ набурданд?

– Бурданӣ буд, ман ризо нашудам, – бо ҳамон оромӣ меғӯяд Нозанин. – Шароити зиндагии он ҷо вазнин. Ту азоб мекашидӣ. Ба наздикӣ меояд, моро бо худ мебарад.

Чашмони Вафо нур мегиранд ва худро ба оғӯши модар меандозад. Нозанин ба мӯйи ӯ бўса зада, як андоза қаноатманд мегардад.

Баъд Вафо модари меҳрубонашро бўсида, боз ба берун метозад. Пас аз рафтани ӯ гӯё хона холи мегардад. Дили Нозанинро яъсу ноумедӣ ва ақлашро як эҳсосоти тираю хавотиромез пахш мекунад.

Як шаб Вафо модарашро бедор мекунад.

– Хезед модарчон! Дарро кушоед, падарам омаданд.

– Чӣ-чӣ? – саросема чашм мекушояд Нозанин ва нимхез рӯи оринчаш така мекунад. – Ӯ дар кучост?

– Дар он ҷо, – саросема меғӯяд Вафо, – дар паси дар.

Дар ҳоле ки дилаш гуп-гуп мезад, лаҳзае гӯш фаро медиҳад. Сипас оромона меғӯяд:

– Не, ин шамол.

Дубора ором ба писараш мегӯяд:

– Хоб кун, писарам.

– Хоб надорам, – мегӯяд Вафо ва сар ба зер афканда, ба гулҳои кӯрпа нигоҳ мекунад.

Хомӯшии амиқу тарсангезе ҳама ҷоро фаро мегирад. Хоб аз сари Нозанин ҳам мепарад. Андӯҳи гароне қалбаширо мефишорад. Ҳама чиз дар назараш ғариб менамояд ва зеру рӯ мешавад. Дилаш мехост чизе бигӯяд. Аммо ҳеҷ калимае ба забонаш намеомад. Баъд паҳлӯи писараш мешинад ва ўро ба оғӯш мегирад.

– Ту медонӣ ман чи қадар туро дӯст медорам. Намехоҳам, ки ту зиқ бошӣ. Ҳар чӣ ту бихоҳӣ, ман мекунам.

– Падарамро мехоҳам, – оҳиста мегӯяд Вафо.

Буғз гулӯи Нозанинро мефишорад.

Рӯзе Вафо бемор мешавад. Дар таб месӯхту мегуфт:

– Эй Худоҷон, кошкӣ падарам меомаданд.

Субҳи рӯзи иди Рамазон дари онҳоро мекӯбанд. Бачае баланд мегӯяд:

– Ид муборак!

Аз байн бачаи дигаре ба ин меафзояд:

– Як тухмаки ҳаворак!

– Бирав, бо онҳо идгардак кун! – мегӯяд модар ба ў.

Хурсанд бо бачаҳо меравад. Вале лаҳзае пас гирён бармегардад.

– Пеш карданд... Ту бепадар гуфтанд...

Вафо аз кӯдакони ҳамсолаш бо ақлу рафтораш фарқ мекард. Бисёр вақт дар кунҷаке хомӯш нишаста, оҳ мекашид. Нозанин ягон ҳаракату ҳолати писарашро аз назар дур намонд. Оҳкашиҳои тифлаш ҳамеша ўро андешаманд месохт. “Наход Вафо барои бепадариаш оҳ кашад?!” – меандешид худ ба худ. Ва эҳсос мекард, ки Вафо чашм ба роҳи падар дорад. Ва дили ў аз шиддати тараҳхум ба дард меомад. Худ ба худ фикр мекард, ки рости гапро гӯяд ё нагӯяд. Чанд бор қарор дод, ки ҳаққи гапро мегӯяд. Аммо гуфта наметавонад. Метарсад.

Ғаму андӯҳи бепоён бо тарсу бим омезиш ёфта, ўро азоб меод. Билохира қарор дод, ки риштаи умеди писарашро тамоман меканад. Лекин чӣ хел? Танҳо як роҳ вучуд дорад: дурӯғ. Ва ў қарор медиҳад – ҳар чӣ бодо бод! – дурӯғ мебофад. Чуръате ба худ медиҳаду аввал рӯ ба осмон меорад: “Худоё, маро бубахш!”. Баъд ба писараш мегӯяд:

– Падарат дар ҷангҳои дохилӣ ҳалок гашта буд.

Вафо бо раҳму шафқат мебинад, ки чашмони модараш чӣ хел чархи об мешаванд, чӣ хел ў тоб хӯрда, гиря мекунаду лаб мезазад. Вай ду даст ба гардани модар меандозад ва пичиррос мезанад:

– Модарҷон, ман шуморо дӯст медорам!

Вафо модарро мебӯсиду ашк мерехт.

Ашк мерехту мебӯсид...

XX

Тирамоҳи заррин дармерасад. Рӯи олам дигар – тилоиранг мегардад. Баргҳои дарахтон аз завқ рақс мекарданд. Чашми рӯз накафида, Нозанин аз бистар сар мебардорад. Худро сабуку хушқол ҳис менамояд. Вафо ҳанӯз дар хоби ноз буд. Фақат садои оҳиста-оҳиста нафаскашии ў шунида мешуд. Бо андешаи он ки вай бедор нашавад, роҳат кунад, оҳиста ба ташнов меравад. Дасту рӯй шуста, худро ба тартиб мебарорад. Ин дам занги дар садо медиҳад. Зуд дарро мекушояд, ки зани ширфурӯш. Як литр шир мехарад. Онро мепазад. Бӯи шир як эҳсосоти хушero дар вучудаш ҷорӣ мекунад. Субҳи рӯшани офтобӣ медамад. Ҳама ашӣи хона дар оромиши амиқе фурӯ рафта буд. Ва ин ҳама рӯъёӣ ба назараш мерасад. Оҳиста назди кати Вафо мешинад. Бо муҳаббат ба ў дида медӯзад. Нури офтоб чеҳраи Вафоро рӯшан меодшт. Ногоҳ ўро аҷаб як ҳолате рӯй медиҳад. Дилаш ба монади ин субҳи босафо мунаввар ва рахшон мегардад. Тамоми вучудашро ҳаяҷон фаро мегирад. Беихтиёр нидо мезанад:

– Худоё, чӣ зебост!

Баъд як қад парида:

– Боз чашмам нагирад! – гўён, ба тарафи дасти чапаш се бор туф-туф мекунад.

Сипас аз рухсораи зебои писараш бўсида, ба ошхона меравад. Субҳона омода мекунад. Дар ин миён Вафо ҳам хеста, дасту рўяшро мешўяд. Модар ўро ба оғўшаш пахш карда, аз чехраи беолоишаш мебўсаду бо зодруъзаш табрик менамояд.

– Тўхфа чӣ?

– Ана! – гўён, модар ба ў автомати дирўз овардаашро медиҳад.

Рўи Вафо аз шодӣ барқ-барқ мезанад ва чанде саргарми автомат мешавад. Баъд сари роҳи модарашро мегирад. Сўи ў автоматро рост намуда, амр мекунад:

– Дастонатро бардор!

Нозанин якбора ҳарду дасташро мебардорад. Бо вучуди ин Вафо аз автомат тир холӣ мекунад. Модар: “Оҳ!” – гўён, ба замин меғелада.

Баъд онҳо чой нўшида, либосҳои тоза пўшида, ба бозор мераванд.

Нимрўзӣ Гулноз бо ақояш ба табрик омаданд. Онҳо гирди миз нишаста, таом мехўрданд. Вафо аз торти овардаи Гулноз, ки дар миёнаҷои дастархон меистод, чашм намеканд. Аз тамошояш чашмаш серӣ намеёфт. Гулноз инро пай бурда, мепурсад:

– Торт ба ту маъкул?

– Ҳа, торти зебо!

– Навбаташ ҳам расид, – меғўяд Гулноз ва онро мебуррад.

Сараввал Вафою Нозанин мехўранд. Сураат доштааст он, дар тамъ аз коҳ ҳам бемазза. Дуд аз димоғи Нозанин мебарояд. Аммо ба хотири Гулноз сир бой намедиҳад. Аммо Вафо рўяшро турш карда, эътироз баён менамояд:

– Бемазза!

Гулноз ҳам андаке мечашаду ба ҷояш мемонад.

– Ҳа, рост, берун ҳой-ҳою дарун вой-вой будааст, – меғӯяд ў ва бо таассуф илова мекунад. – Ҳайфи пул!

– Бехуда: “Нони гандум ҳар ҷою кайвону ҷо-ҷо”, нагуфтаанд, – афсӯсомез меғӯяд Нозанин ва бо андӯҳи бепоён илова менамояд. – Эҳ, агар Усто Раҳмон мебуданд.

– Ёдашон ба хайр! – меғӯяд Умед ва ғарқи андеша мешавад.

Лаҳзае хомӯшии сангин ҳукмрон мегардад.

– Ҳа-а, – мад мекашад Умед. – Марги бемаҳал Усто Раҳмонро рабуду дуконаш баста шуд.

Маъюсона сар меҷунбонанд Нозанину Гулноз, вале ҳарфе намезананд. Умед лаҳзае аз тиреза ба берун чашм медӯзаду баъд ба Нозанин нигариста, меғӯяд:

– Онро эҳё кардан даркор.

– Кӣ мекунад? – оҳи сабуке кашида, меғӯяд Нозанин.

– Ту, – кӯтоҳ посух медиҳад Умед.

– Ман? – аз ҳайрат нимхез мешавад Нозанин.

– Бале, маҳз ту! – кӯтоҳ вале хушҳолонаю дилпурона меғӯяд Умед.

Ин лаҳза Нозанин худро гум мекунад. Сипас бетоқат шуда, мутаҳайирона ба рӯи Умед менигарад:

– Э, не-е, ман кучою дукондорӣ кучо? Не, ман аз ўҳдаи ин кор намебароям.

– Мебарой! – қатъӣ меғӯяд Умед. – Ҳамеша Усто Раҳмон туро таъриф мекард. Ва боре ҳама сифатҳои хуби туро бо як калима овард: “Ўҳдабаро!”. Ҳоло ҳам дар гӯшҳоям суханони Усто Раҳмон садо медиҳанд: “Ўҳдабаро!” Яъне, ки аз ўҳдаи ҳама кор мебарой.

Нозанин сукут меварзад.

– Сукут аломати ризо, – хушнудона меғӯяд Умед. – Дар ин кор аввалан рӯҳи Усто Раҳмон мададгорат мешавад. Сониян истеъдоди ту меросӣ аст ва ҳеҷ шунидаӣ, ки фармудаанд: “Борон, ки дар латофати табъаш хилоф нест, дар боғ лола рӯяду дар шӯразор хас”.

Пас аз каме сукут Нозанин як оҳе кашида, хеле ҷиддӣ меғӯяд:

– Охир, барои ин амал маблағи зиёде лозим аст. Ҳамту не?

– Ҳамту, ин гапат ҳақ, – февран розӣ мешавад Умед ва бо ҳамон шавқ меафзояд. – Маблағашро ман ба гардан мегирам.

Нозанин бо ёрии Умеду Гулноз дуконро мекушояд. Вай ин гуна шодиро ҳатто орзу карда наметавонист. Рӯзҳои аввал ўро ваҳму ҳарос зер мекунад. Метарсад, ки аз ўҳдаи кор намебарояд. Вале ваҳму ҳароси худро ниҳон дошта, ранҷу заҳмат мекашад. Ҳар як пешравӣ ба ў рӯҳи тозаву қувваи нав мебахшад. Тахайюли бою рангинаш тез айён мегардад. Ва ў дере нагузашта, ба офаринишҳои тоза даст мезанад. Қалби афсонапарвараш афсона меофарад. Афсонаи бебабону гӯё. Моли ў зуд харидор меёфт. Баъдтар торти “Нозанин” ва “Гулноз”-ро меофарад. Рӯз аз рӯз муштарихо зиёд мешуданд. Бӯи мушк пинҳон намомонад. Дукон дар шаҳр машҳур мегардад. Эҳсосоти дар дилаш мурда аз нав эҳё мешаванд. Рӯҳи ў ба ваҷд омада, мехоҳад ба фарозҳо, ба сӯи осмони кабудӣ чашмхиракунанда парвоз намояд. Вай саҳт ташнаи зиндагӣ мегардад ва муҳаббати худро ба кор табдил медиҳад. Монда нашуда, кор мекард ва писарашро тарбия менамуд. Дар қалби ў писарашу кораш маскан дошт.

... Моҳҳо ва рӯзҳо мисли оби равон мегузаштанд. Ҳаёти пур аз қору бор ба Нозанин имкон намедод, ки дар бораи деҳа фикр бикунад. Вай хушбахт буд, дастранҷаш дастархони одамонро зеб медиҳад, ба онҳо хурсандӣ ато менамояд.

Яке аз рӯзҳои хушҳаво Гулноз бо писарчааш меояд. Хурсандии Нозанин як бар даҳ меафзояд. Вай кӯдаквор шодӣ менамояд:

– Ман шуморо чунон ёд кардам, чунон ёд кардам, ки...

Гулноз як лаҳза чашм ба рӯи Нозанин медӯзад. Баъд хушнудона мегӯяд:

– Оҳ, азизакам Нозанин. Ту чунон нозанин, чунон дилрабо шудай, ки меғӯй чашм аз рӯят нақанам.

Нороҳат мешавад Нозанин ва:

– Ана халос! – гӯён, ғурунгос мезанад.

Барои аз хиҷолат раҳонидани ӯ Гулноз меғӯяд:
– Медонӣ, кор ба ту форидааст.
– Оҳ, кори дӯстдошта доштан чӣ саодатест! – меғӯяд Нозанин ва таклиф мекунад. – Биё, палав мепазем.
– Биё!
Ҳарду ба ошхона мераванд.
Аз хона хандаи рӯҳбахши бачагона ҷарангос мезад.
Модарон ба якдигар дида медӯзанд ва чехраҳояшон гул-гул мешукуфад.

XXI

Ин воқеаи мудҳиш рӯзи чумъа ба вуқӯъ меояд. Ва дар шаҳр барқвор паҳн мегардад. Аммо Нозанин беҳабар, бо ҷӯшу хурӯш торт тайёр мекард. Барои вай ҳоло, ғайр аз торт, чизи дигаре вучуд надошт. Имрӯз вай бояд торте тайёр мекард, ки нотакрор бошад.

Охир, имрӯз Умед зодрӯз дошт!

Нозанин субҳи барвақт тавассути телефон аз Гулноз маслиҳат мепурсад, ки ба Умед чӣ тӯҳфа бихарад.

– Вай кабӯтарро беҳад дӯст медорад, – меғӯяд Гулноз. – Агар тортро ҳам ба шакли кабӯтар мекардӣ, бисёр хуб мешуд.

– Медонӣ, тортро дар шакли ҳафт кабӯтар оро медиҳам.

Ин таклифро Гулноз мепазирад.

Пас аз омода кардани маводи торт Нозанин зиёда аз ду соат мағоза ба мағоза мегардад. Толаш баландӣ мекунад – кабӯтари будӯрине меёбад. Зуд онро харида, ба дукон бармегардад. Вай дар ин ҷо харидашро кушода, бори дигар онро аз назар мегузаронад.

– Ҳатман ба ӯ писанд меояд! – хушнудона нидо мекунад Нозанин.

Дигар ба ҳеч чиз аҳамият надода, ҳама хушу гӯш ва кӯшишаро ба тайёр кардани торт мебахшад. Лаҳзае пас дугонааш Саида меояд. Вай бо диққат, гӯё бори нахуст мегида

бошад, ба рӯи Нозанин менигарад. Ва бо таачҷуби бепоён мепурсад:

– Оё ... ту хабар надорӣ магар?

Аз ин суол Нозанин безобита мешавад. Саросемаву ошуфтаҳол ба Саида менигарад. Дар чашмони вай изтиробро мебинад.

– Гӯй... чӣ гап?

Саида бо овози ларзон канда-канда мегӯяд:

– Дар... хонаи Умед... бомба... таркидааст.

Аз ин хабар Нозанин сар то ба по меларзад. Пас дар ҷояш шах мешавад.

Лаҳзае, ки Нозанин базӯр ба по меистод, гӯё дар хоб ин хабарро шунид. Вай ҳеҷ бовар кардан намехост, ки хонаи Умедро тарконда бошанд. Охир – қисматаш чӣ қадар бояд шӯр бошад! – То ин қадар ранҷу заҳматаш ба бод равад. Наход ки тӯъмаи марг шуда бошанд?

Бо чашмони пурвахму ҳарос ба Саида менигарад.

– Бори дуҷум аст, ки дар оинаи нилгун хабар медиҳанд, – бо андӯҳи гарон мегӯяд Саида.

– Худоё! – менолад Нозанин. – Охир, чаро? Чаро?!

– Тафсилоташро намедонам, – мегӯяд Саида. – Шахси номаълуме ба хонаи вай бастаи калонеро меорад. Бастаро ба духтари хурдии ӯ медиҳад. “Тӯҳфа ба падарат!” – мегӯяд. Вай дар хона бастаро мекушояд. Баробари кушодан он метаркад.

Бемадорона Нозанин мепурсад:

– Онҳо... зинда?

– Ҳамсарашу духтаронаш ҳалок шудаанд, – бо андӯҳ мегӯяд Саида. – Умед дар хона набудааст.

Нозанин тоб наоварда, нолаву фиғонро сар медиҳад...

Пас аз дафни ҳамсару фарзандонаш Умед сар ба болин мемонад. Маҷбур ўро ба беморхона мехобонанд. Табобат як моҳ тӯл мекашад. Тӯли ин моҳ Гулнозу Нозанин гирдаш парвона буданд. Ниҳоят каме ба худ омада, маро ҷавоб диҳед, мегӯяд.

– Ҳоло шифо наёфтаед, – розӣ намешавад духтур.

– Дар кор шифо меёбам, – мегӯяд Умед.

Аз беморхона баромада, худро батамом ба кор мебахшад. Акнун шабу рӯз, ба касе гӯш надода, кор мекард. Вазъи рӯҳиаш тамоман дигаргун мегардад. Аз он ҷавонмарди ширинбаёну хушчақчақ нишоне наместонад. Акнун вайро ба гап даровардан амре буд маҳол. Ба саволҳои беохир “ҳа” ё “не” – гӯён кӯтоҳ ҷавоб мегардонду халос.

XXII

Рӯзи якшанбе дари Нозаниро мекуёнд. Вай ба писараш, ки машғули мутолиаи китобе буд, мегӯяд:

– Кани бин, писарчон, кӣ бошад.

Зуд аз ҷояш мехезад Вафо ва сабук қадам монда, ба сӯи дари даромад меравад. Пас аз чанде овози бачае шунида мешавад:

– Нони қоқ доред?

Дарҳол садои Вафо меояд:

– Мо намегузорем, ки нон қоқ шавад.

Дар чехраи Нозанин табассум мавҷ мезанад.

Вафо баргашта, пеши пой модар бо зону менишинад ва илтимос мекунад:

– Модарчон, бароям шеър хонед.

– Чӣ? Шеър? – бо ҳайронӣ мепурсад Нозанин. – Худат шеър намедонӣ магар?

– Медонам, модарчон, – дар ҷавоб мегӯяд Вафо. – Лекин мехоҳам, ки шумо хонед.

– Хайр, кадом шеърро хонам?

– Шеъри “Алла”-ро.

Модар табассуми латифе карда, дуру дароз дида ба рӯи писараш медӯзад. Гӯё ӯро бори нахуст медида бошад.

– Вақти шеъри “Алла” гузашт, чони ширин, – бо меҳрубонӣ мегӯяд модар. – Вайро дар кӯдакиат хонда будам.

Ин лаҳза гули рӯи Вафо чунон ҳам ботароват мешукуфад, ки дили модар гум мезанад. Ва писарашро ба оғӯш мегирад. Вафо бо кӯшиши раҳой эътироз менамояд:

– Не, нахондаед! Ман ёд надорам. Хонед, модарчон. Хайр, “Алла”-ам гӯед, модарчон!

Аввал Нозанин дар ҳайрат мемонад, баъд хичолат кашида, норозиёна мегӯяд:

– О, намебинӣ, ки ман банд, вақт надорам.

Аммо Вафо боз талаб мекунад:

– Не, “Алла”-ам гӯед!

Аз чӣ бошад, ки Нозанин аз ин талаби писараш ранчида, зери лаб мегӯяд:

– Об-бо, заб гапе ёфтӣ!

Аммо Вафо боисророна талаб мекунад:

– Не, “Алла”-ам гӯед!

Абрӯ чин мекунад Нозанин ва бо овози баланд:

– О, Вафо! – мегӯяд.

Вале Вафо якравона аз талаби худ даст намекашад:

– Не, “Алла”-ам гӯед!

Ниҳоят Нозанин аз ғазаб сурх шуда, нидо мекунад:

– Чӣ, магар кори дигар надорам!

– Эҳ-ҳ! – меранчад Вафо ва давида ба кӯча мебарояд.

Модар бо зорӣ садояш мекунад, аммо ӯ барнамегардад.

* * *

Нимарӯзӣ. Гулноз хабари нохуш меорад: писараш Орзу касали дил доштааст. Ин хабар Нозанинро чунон ба риққат меорад, ки дар чашмонаш ашк ҳалқа мезанад.

– Охир, чаро ин тавр?

Овози Нозанин меларзад.

– Эҳ-ҳ, ҳамааш дар пешонаи ман навишта шуда бошад, чӣ чора?! – Гулноз гирён мешавад.

Нозанин намедонад чӣ хел ӯро тасалло бидиҳад.

– Тақдир ягон бор сари маро сила накардааст. О, мани бечора...

– Чаро ту бечора будай? – тасаллоомез мегӯяд Нозанин. – Ором шав, Гулнозҷон, ором шав.

Баъд чизе ба хотираш мерасаду аз Гулноз мепурсад:

– Духтурон чӣ мегӯянд?

– Қарроҳӣ кардан лозим, – ғамгинона мегӯяд Гулноз. – Чунин қарроҳиро дар шаҳри Новосибирск мекардаанд.

– Хайр, ҳеҷ гап не, – мегӯяд Нозанин. – Ҳар дуямон Орзуҷонро мебарем. Худи пагоҳ рухсатӣ мегирам...

– Ташаккур, Нозанинҷон, – мегӯяд Гулноз. – Мо аллақай маслиҳат кардем. Рӯзи шанбе ману Умеду шавҳарам мепарем.

– Ман ҳам бо шумо равам, – илтимос мекунад Нозанин.

– Не, не, ту бояд ин ҷо монӣ, – рад мекунад Гулноз.

– Набошад пул медиҳам, – мегӯяд Нозанин. – Лозим мешавад.

– Не, не, лозим не, – боз рад мекунад Гулноз. – Пул дорем.

Оҳе мекашад Нозанин ва маъюс мешавад.

– Хайр, майлаш, пулатро мегирам, – мегӯяд Гулноз. – Агар лозим шавад, сарф мекунам, нашавад не. Майлаш?

– Майлаш!

* * *

Як поси шаб Вафо бо тамоми қувват:

– Модарҷон! – гӯён, фарёд мезанад.

– А-ҳа..., – Нозанин саросема чашм мекушояд.

Ва писарашро ба оғӯш гирифта, сару рӯ ва мӯю абрӯи ўро ҳарисона бўсидан мегирад:

– Чӣ шуд? Хоб дидӣ? Тарсидӣ?

Ба ҷои ҷавоб Вафо мегӯяд:

– Модарҷон, ман хунук хӯрда истодаам.

Нозанин ҳарораташро чен мекунад: сиву нӯҳ. Зуд ба Вафо доруи таб медиҳад. Ба бистар меҳобонад. Лаҳзае пас таби Вафо паст шуда, хобаш мебаррад.

Нозанин сари болини писараш ғарқи хаёл менишаст.

Шамоли саҳт бо шиддат мевазид.

Борон сим-сим меборид.

Соате пас боз таби Вафо баланд мешавад. Боз ба ӯ доруи таб медиҳад. Ба баданаш арақ мемонад. Вафо кам-кам ба сулфидан медарояд. Гоҳҳо дилбеҳузур шуда, қай мекунад ва таги обу арақ мемонад. Ҳарорати баданаш баланд шуда, ҳолати ӯро лаҳза ба лаҳза вазнинтар мегардонад. Модар гӯё болои лаҳчаи сӯзон истода бошад, безобита шуда, ҷои нишаст намеёфт. Вафо то субҳ дар оташ сӯхта, ҳазён мегӯяд. Субҳи барвақт Нозанин аз дармонгоҳ духтур меорад. Баъди муоина духтур нафаси сабук кашида, мегӯяд:

– Ҳеч гап не, каме шамол хӯрдааст, нағз мешавад.

Сипас доруву дармон мефармояд. Рӯзи дуюм Вафо каме ба худ меояд. Вале сар аз бистар намебардорад. Ду дида ба шифт, ҳарфе намезанад. Нозанин як лаҳза чашм ба рӯи писараш медӯзад. Баъд оҳиста:

– Вафочон, – мегӯяду даст ба ҷабинаш мегузорад, – сарат дард мекунад?

Ба ҷои ҷавоб Вафо мутаҳайирона ин тараф – он тараф назар мекунад. Гӯё модарашро мечуста бошад. Нозанин нороҳат шуда, бо ҳарос:

– Вафочон, – мегӯяд.

Бепарвоёна Вафо ба рӯи модараш менигарад. Нозанин ким-чӣ хел хиҷолатомез мепурсад:

– Кучоят дард мекунад?

– Намедонам, – оҳиста мегӯяд Вафо.

Нозанин сари ӯро сила карда, мегӯяд:

– Писарчон, зиқ нашав, Худо худаш шифо мебахшад.

Пас аз каме сукут Нозанин мепурсад:

– Писарчон, дилат чӣ меҳаҳад?

– Дилам? – Вафо ба чашмони модараш нигоҳ мекунад. – Намедонам.

– Чӣ хел намедонӣ.

Вафо ҷавоб намедихад.

Рӯзи чорум боз ҳарорати Вафо баланд шуда, задани дилаш тез мегардад. Ва бетоқат шуда, ба атрофаш назар карда:

– Модарҷон!.. – гӯён, бадард менолад.

Ин лаҳза раъд меғуррад. Нозанин як қад парида:

– Вафоҷон! – гӯён, писарашро ба оғӯш мегирад. – Ман дар пешат, писарҷон. Ором бош, ором...

Боз раъд меғуррад. Паи ҳам чанд бор меғуррад.

– Ором бош, ором...

Вале Вафо ором намешавад. Ба дӯши Нозанин гӯё кӯҳи ғам фуруд меояд. Ҷисму ҷонаш ба ларза медарояд. Ва саросема ба “Ёрии таъҷилӣ” занг мезанад. Вале “Ёрии таъҷилӣ” ба зудӣ намеояд.

– Оҳ, Худоё! – менолад Нозанин ва назди тиреза меравад.

Дар берун борон меборид.

Баргашта, боз ба “Ёрии таъҷилӣ” занг мезанад.

– Мошини “Ёрии таъҷилӣ” рафт, – меғӯянд.

Вале ҳеч не, ки ба хонаи ӯ бирасад.

Боз занг мезанад: телефон банд.

Борон бо шаст меборид.

Ин лаҳза Вафо беҳуш мешавад. Нозанин дасту по гум карда, вучудаширо ларзаи шадида пахш мекунад. Аз тарс худро ба даст гирифта наметавонад ва рӯю мӯйканон:

– Вафоҷон! – гӯён, фиғони ҷонкоҳ мекашад.

Аз фарёди ӯ ҳамсояҳо давида меоянд. Ва яке бо мошини худаш онҳоро ба беморхона мебарад.

XXIII

Шаби дарози зулмонӣ поён меёбад. Субҳи содиқ медамад. Хуршед хеле зебову дилрабо тулӯъ менамояд.

– Одамӣ низ чун офтоб аст, – худ ба худ мегӯяд Нозанин. – Тулӯъ дораду ғуруб.

Баъд ба рӯи писараш дида дӯхта, аз дил мегузаронад: “Ғуруби офтоби умри ӯ холо дур аст. Ҳа, дур аст, дур! Хеле дур! Охир, навакак тулӯъ кардааст!”

– Падар, падарҷон... – Вафо кӯрпаи рӯяшро поён тела медиҳад.

Нозанин бо тарсу таҳлуқа аз китфи писараш медорад.

– Ҷони ширин, ман ҳамин ҷо, дар наздат.

– Шаб шуд, чаро чароғро дарнамегиронед?

– Шаб не, рӯз аст, ҷони ширинам.

– Рӯз аст? Чаро дурӯғ мегӯед?

– Ҷони ширин, чаро дурӯғ гӯям? – ба рӯи писараш ҳам мешавад Нозанин. – Рӯз аст.

Чанд қатра оби дидааш ба рӯи писараш мечакад.

– Модарҷон, барои ҷӣ ашкатон ин қадар сӯзон аст? Рухсораам сӯхт.

– Не, не, ин ашки ман не... Ҳа... Ин дору. Аз чакачакон чакид.

– Модарҷон, медонам, ки дурӯғро бад мебинед. Вале холо дурӯғ гуфтед. Охир, шаби тор, ҳама ҷо тип-торик-ку?

– Не, ба Худо, ки рӯз аст.

– Ҳа-а, фаҳмидам...

– Чиро?

– Набошад, дигар ҳеч гоҳ падарамро намебинам, гӯед...

– Ҷӣ-ӣ?... – дили Нозани меларзад. – Ҷӣ гуфтӣ?

– Ман... ман кӯр шудам, модарҷон.

Ин лаҳза духтур меояд. Вафоро муоина карда, ба сукут меравад.

– Гап занед охир, – ба духтур рӯй меорад Нозанин. – Дилам мекафад!

– Модарҷон, ман медонам.

– Ҷони модар, чиро медонӣ?

– Медонам, ки вай гапатон дурӯғ буд.

– Кадом гапам?

– Гуфта будед, ки падарат мурдааст... Медонам, ки ӯ зиндааст. Вале... касе ки набошад, падари ман аст. Мефаҳмед? Рафта ӯро биёред.

– Ӯро биёрам?.. Не... Баъд меорам, ҷони ширин. Сихат, ки шудӣ... ӯро меорам.

– Не, худи ҳозир биёред! – боисрор талаб мекунад Вафо. Модарчон, мешунавед? Худи ҳозир биёред! Ман бояд падарамро... Ҳа, ҳатман ӯро бояд бӯй кунам... Бӯи падар... Оҳ, чӣ қадар меҳоҳам бидонам, ки падарам чӣ бӯй дорад.

Ба бадани Нозанин сардӣ медавад. Вай дар ҳамин лаҳза равшан тасаввур мекунад, ки ҳазрати Азроил сари болини писараш истодаасту: “Тамом, рафтем!” – мегӯяд. Ва ӯро тарсу ваҳм фаро мегирад. Ҳис мекунад, ки ким-чие дар ӯ тамоман шикаст. Сусту ланҷ мешавад, зиндагӣ маъниашро гум мекунад. Ҳама чиз бефарқу беаҳамият мегардад. Гӯшҳояш қулф мезананду чашмонаш сиёҳӣ. Вай дигар на суханеро мешуниду на чизеро дарк мекард. Чун ҳувули холӣ рӯи фарш меафтад. Духтур зуд сӯзандору мекунад. Нозанин тадричан ба худ омада, кам-кам менолад. Ниҳоят чашм мекушояд. Духтур нафаси осуда кашида, ӯро ба утоқи худ мебарад. Вай чашмони ашкборашро имдодчӯёна сӯи духтур медӯзад. Духтур бо як ҷаҳон раҳму шафқат ва меҳрубонӣ ба ӯ менигарад.

– Илтиҷо мекунам, бигӯед, ки...

Зери тарсу бим сухани Нозанин нотамом мемонад.

– Косаи тақдир лабрез шуда, – бо андӯҳи бепоён мегӯяд духтур. – Лекин...

– Чӣ “Лекин?”

Дуди тамоку гирди сари духтур тора-тора ғоз меҳӯрад.

– Илтиҷо мекунам, бигӯед!

Духтур ҳамдардона ба ӯ менигарад.

– Лекин ҷонаш сари мӯе овезон. Он мӯй бӯи падараш аст. Шояд, ки бӯи падар ӯро начот диҳад. Дар дунё ҳар чӣ шуданаш мумкин.

Вай чун ба имону инсофи духтур эътиқод дошт, шўълаи умед дар дилаш аланга мезанад. Ва барқосо меандешад: “Бигуздор кўр бошаду зинда бошад, бо ман, дар барам бошад”.

Зуд ба палата баргашта, бо изтиробу эҳтиёт ба рӯю мӯи Вафо бӯса мезанад.

– Ҷону чигарам, ман падаратро меорам. Ту ҳатман сиҳат мешавӣ. Ва мо ҳар се ба ҷои дўстдоштаи ту, соҳили кўли Комсомол меравем.

XXIV

– Бӯи падар!...

Ин суханон дар забон сар то ба по, ботину зоҳири Нозанин мегирифт. Аммо дар чашмонаш қатрае ашк набуд.

Гӯиё дигар ашки мерехтагӣ надошт.

Чашмаи чашмонаш кайҳо хушк шудааст. Ва онро андӯҳи гароне печонидааст.

Айни замон дар симояш нуру соя дар афтударафт. Набарди тезу тунд, беамон. Яке нури умед ғолиб меомад, яке сояи марг. Бар асари ин ҳарбу зарб гоҳ-гоҳе мекалавид. Ва ҳоле дошт ба девона монанд. Касоне ки аз рӯ ба рӯяш мебаромаданд, тез бераҳа мешуданд.

Баногоҳ пешпо хўрда, меафтад ва базўр нолиши имдодталабонае аз худ раҳо медиҳад:

– Модарҷон...

Пиразани нуроние истода, ба ӯ дида медӯзад. Чашмони ғамбореро дида, як меларзаду кўшиши ӯро бардоштан мекунад, аммо зўраш намерасад.

Ба чавонмарди раҳгузар рӯй меорад:

– Ҳой писар, биё, ёрӣ бидеҳ!

Чавонмард зуд ба ёрӣ мешитобад. Нозанинро аз замин бардошта, ба роҳаш меравад. Пиразан бо овози пирона мепурсад:

– Чӣ шуд? Касе таъқибат мекунад?

– Не, не, – саросема мегӯяд Нозанин ва ба пиразан дуои неке дода, аз ӯ дур мешавад. Вай акнун лангон-лангон мерафт ва чун ояте такрор ба такрор ба забон меовард:

– Бӯи падар!.. Бӯи падар!..

Ба истгоҳ расида буд, ки автобусе омада “уф-фу” – чанг хезонда, қарор мегирад. Ва танҳо як дараширо мекушояд. Вай бо шитоб ворида автобус мегардад. Яке банд-банди устухонҳои Нозанин ба дард медароянд. Пойҳояш шал гашта, дир-дир меларзанд, қариб монда буд биафтад. Хайрият, ин дам чавоне ба по шуда:

– Апачон шинед, – мегӯяд.

Вай дарҳол мешинад ва тани хаставу дарддидааш нафасе меосояд. Ва баъд дилаш дар такопӯ мешавад.

“ – Худоё, ӯ дар чояш бошад! – гӯё дар дил дуо мехонд Нозанин. – Дар чояш бошад!”

* * *

Дар чояш буд Сафо. Бо кару фар менишаст. Вай Нозанинро дида, аввал карахт мешавад, гӯё шабона дуздери дар хонаи худ дучор омада бошад. Баъд табассуми ачибе мекунад.

– Ҳм-м! – гӯён, носи даҳонаширо аз тиреза ба берун пуф мекунад ва дар ҳоле механдид, қанда-қанда ба Нозанин мегӯяд:

– Эҳе... дар вақташ омадӣ. Ҳа, занак боз ба хонаи падараш зоидаи рафт... Ту ҳам ёд кардӣ-а? Ҳозир, як дақиқа сабр кун, ман мошин ҷеғ мезанам. Ба дараи Варзоб рафта, дам мегирем.

Гулӯи Нозанинро буғз мегирад. Дар ҳоле, ки аз чашмонаш ашк қорӣ мешуд:

– Оҳ, Худо! – гӯён, менолад. – Чӣ қадар махлуқи бераҳму бешафқат офаридӣ?!

Қиёфаи Сафо дарҳол чиддиву дигаргун мегардад.

– Набошад барои чӣ омадӣ?!

– Вафо туро дидан мехоҳад...

– Кӣ, кӣ? Вафо? Ин кӣ?

– Писарат.
– Ман писар-мисар надорам!
– Вафо писари ту...
– Не! – аз ҳад зиёд дағалона рад мекунад Сафо. – Маълум не, ки вай аз кӣ! Вай ҳаромӣ!

“Ҳаромӣ” гуфтани ӯ барқе буд, ки ба ҷисми Нозанин зада, ниҳоди ӯро месӯзонад. Нафасаш дар гулӯяш гиреҳ меҳӯрад. Пойҳояш сусту беҳол мегарданд. Оҳиста ба курсӣ мешинад. Ин дам симои писараш пеши рӯяш меояд. Нозанин худро ба даст гирифта, аз ҷояш меҳезад.

– Гуш кун... Вафо бемор... дар дами марг...
– Ҳой, аробата каш! – пӯписа мекунад Сафо.
Иродаи худро Нозанин аз даст медиҳад.
– Ту ҳайвон! Ҳайвон!.. Не, не ҳатто ҳайвон ба фарзандаш чунин ҷафоро раво намебинад. Ту умуман дил надорӣ. Дар қафаси синаи ту санг аст, санг!.. Не, ту иблис, иблис! Иблис!.. – Нозанин чун паланг ба Сафо ҳуҷум мекунад.

– Оҳ, ёрӣ диҳед! – Сафо рӯ ба гурез меорад. – Доред ӯро! Даст гиред, ин фоҳишаро!

Чанд кас Нозанинро медорад.

– Сар диҳед! – беҳудона дод мезанад Нозанин ва кӯшиши раҳой мекунад.

Вале ӯро сар намедиҳанд.

– Ҳоло ман ба ту кӣ буданамро нишон медиҳам! – Сафо чун гург дандон ба ҳам совида, ба зердастонаш фармон медиҳад. – Ба кӯча партоед ӯро!

Чор марди бўзбала Нозанини мушти парро аз бинои ООО “Чарх” берун меандозанд. Охирин умеди Нозанин барбод меравад. Вай мефаҳмад: он чӣ ногузир буд, ба амал омад.

Кӯча пурғавғою пурмағал. Пурбӯю пурдуд.

– Ҳазор лаънат!.. – беҳудона нидо мезад Нозанин.

Вале лаънат ба кӣ, ӯ ба забон намеорад.

Ҳама чиз дар пеши назараш давр мезад. Ва ӯ гӯё дар туман шино мекард...

“... Ёри ҳама ёру ёри мо албастӣ!..”

Баногоҳ таркиши сахте заминро меларзонад.

– Оҳ, Худо!.. – Нозанин ба худ омада, бо ҳарос ба пешу қафо менигарад.

– Чӣ шуд? Чӣ гап?

– Бинои ООО “Чарх”-ро тарконданд.

– Тарконданд? – тамоми вучуди Нозанин меларзад. – Одамонаш зинда?

– Худо медонад, ки ягон кас зинда монда бошад.

– Э, вой-е!.. – дили Нозанин девонавор метапад ва ҷон аз рамақашу мадор аз пойҳояш мебарояд. Рӯи хараки истгоҳ мешинад афгору бемадор.

... Боз гӯё дар туман шино мекард...

Девонавзо по мегузошт. Гоҳ ба худ буду гоҳ бехуд. Пеши худ гур-гур мекард: иблис.. албастӣ... бӯи падар... падарҷон... Худоё, раҳм кун, ҷонашро магир...

Ва ногаҳон дасти тавонои фӯлодине ўро медорад.

Пеши чашмонаш торик, чизеро намебинад.

– Ваҳ!.. Кистӣ?!

Умед таконе хӯрда, лол мемонад.

– Ҷавоб деҳ! Кистӣ?

– Ин манам, Нозанин.

Вай овози Умедро шунида, якбора биною шунаво мегардад, рӯху тавон меёбад. Ва худро ба оғӯши Умед меандозад. Хунгос зада мегиряд. Бо овози баланд, бо дарду алам мегиряд. Дили Умед таҳ кашида, лаҳзае шах мешавад.

– Чаро гиря мекунӣ, Нозанин?

– Писарам... – буғз гулӯи Нозанинро мебандад.

– Чӣ шуд ба Вафо? – бо таҳлука мепурсад Умед. – Ў дар кучо?

– Беморхона...

– Рафтем, – мегӯяд ў саросема ва аз дасти Нозанин медорад.

* * *

– Модарҷон, омадед?

– Ҳа...

Лолу карахт местод Умед ва ҳар тори мӯяш дар бадан меларзид.

– Падарҷони маро овардед?

Тири сӯзоне гӯё ба дили Нозанин мехалад. Саропо меларзад, зонуҳояш қат мешаванд.

– Падарҷон, – Вафо кӯшиши аз бистар хестан мекунад, вале наметавонад, қувваташ намерасад.

Умедро арақи сард зер мекунад.

– Оҳ падарҷон! Чаро ин қадар дер омадед?! Ман дигар на симоятронро дида метавонаму на бӯи хушатонро ҳис мекунам...

Қалби Умед чун кабӯтари захмӣ ба тапиш медарояд. Ва чун мӯйи оташзада дар худ мепечад. Аз шиддати ғаму ҳасрат ва дарду алам лабонашро мегазад. Ашк аз дидагонаш ҷорӣ мегардад.

– Падарҷон... Ҷон падарҷон... Дигар модарамро азоб надихед... Ҷон падарҷон... Офтоби дидагонашон... атри димоғашон... асали забонашон шавед... Ҷон падарҷон...

Умед тани бемадору обшудаи Вафоро ба оғӯш мегирад. Бадани ӯ гармӣ надошт. Дилаш хеле суст, базӯр метапид. Бӯи марг ба димоғи Умед мезанад. Дилаш даролуд таҳ мекашад. Вафо бо дастони лоғараш сару рӯи Умедро навозишкорона ламс мекунаду ламс.

– Падарҷон... – пичиррос мезанад Вафо ва нафасҳои ӯ якка мешаванд.

Умед бо як фарёде, ки аз қаъри дилаш меомад:

– Вафочон! – гӯён, аз пешона ва мӯйҳои ӯ мебӯсад.

Ба рӯи Вафо қатраҳои шаффофи ашки сӯзони Умед мерехтанд.

– Оҳ, чӣ гувороянд ашкҳои сӯзонатон, падарҷон...

Умед тани Вафоро ба кундаи синааш зер мекунад. Вафо бо овози баланд ба гуфтор меояд:

– Падарҷон! Ман шуморо мебинам! Рӯи чун моҳ, қомати чун сарватонро мебинам! Бӯятонро мешамам! Падарҷон!

– Ҷон!

Ва боз нафасҳои Вафо якка мешаванд.

– Не, не!.. Не!.. Оҳ, чигарам!..

Вопасин дам Вафо:

– Падарҷон! – меғӯяд ва ҷон бар Ҳақ месупорад.

XXV

Сукути марғборе дар хона ҳукм меронд. Нозанин басо ғамзадаву ранҷур, бо чашмони суп-сурх, варамида ба чор сӯй менигарад.

– Худоё, чӣ қадар даҳшатангез аст хонаи холи!

Хуршедаш – Вафо – ғуруб намуда, ғуруби ҷовид. Ҳама чиз дар хона ғариб ва сарду бечон менамуд. Акнун дар ин дунё ба хотири чӣ зиндагӣ хоҳад кард? Бе писараш зиндагӣ маънӣ надорад!

– Ҳа, ҳама чиз барои ман тамоm шудааст, – меғӯяд худ ба худ Нозанин ва ин лаҳза овози писарашро мешунавад.

– Вафоҷон! – ҷонсарак ба чор сӯ чашм медавонад. – Вафоҷон! Ту дар кучой?

* * *

Хуршед як-як нурҳои худро ғун дошта, ғуруб мекард. Дар ҳамин лаҳза Нозанин дар баландии лаби дарё қад мекашад. Ва ба дарё рӯй меорад:

– Дуруд эй дарё!

Дарё шалаппос зад, гӯё посух медиҳад: “Ба ту ҳам дуруд!” Ва мавҷҳои ҷилодори худро ҳалқа-ҳалқа занонда, монанди дилбарони шӯх ба рақс медарояд.

Нозанин аз мавҷҳо чашм канда, рӯ ҷониби шаҳр меорад. Шаҳр чун дар кафи даст намоён буд. Вале ғуборолуду пурхузн

метофт. Одамеро мемонд, ки бо пардаи ғам печида, оҳи сўзон дар лаб дорад.

– Аё эй шаҳри азиз! – мегўяд Нозанин ва сар то ба по месўзад. Дилаш ба такопў медарояд.

– Замоне маро бо муҳаббат, чун модар ба оғўш гирифтӣ. Оҳ, чӣ айёми хуше буд он айём! Сад афсўс...

Овозаш меларзад, тугёне аз қаъри дилаш дамида меояд. Суханаширо канда-канда ба як душворие идома медиҳад:

– Ҳазор афсўс, ки ба зебат зеб набахшидам.

Баъд тугёни дилаширо каме фуру менишонад.

– Видоъ, эй шаҳри нуру зиё! Видоъ, эй шаҳри ишқу сафо! Видоъ, эй шаҳри зеби дунё! Агар тавонӣ, бубахш маро! Бубахш, бубахш мани рўсиёхро!

Вай дуру дароз ба шаҳр дида медўзад. Баногоҳ як эҳсоси мўъчизанок ба торҳои дили ӯ нохун мезананд. Ба тамоми рағу пайвандаш мурғак медавад. Саропо меларзаду боз:

– Бубахш! – гўён, рўй ҷониби дарё мегардонад.

Насими сабуку фораме ба рўю абрўяш бўса зада, мегузарад. Гўё бо ӯ видоъ карданд.

Дар рўи мавҷҳои ҷилодори оби дарё маргро мебинад. Марг тантана дошт, табассум мекард, ўро сўи худ мехонд. Аммо Нозанин тарсу ҳарос надошт.

– Аё дарёи пок!

Дарё шалаппос зада, гўё: “Ҷон!” – мегўяд.

– Ҷисми нопоки маро қабул кун!

Боз дарё шалаппос мезанад. Ин дафъа баландтар. Он чун эътироз садо медиҳад, гўё: “Не-не!” – мегўяд.

Аммо ин лаҳза Нозанин ҳеч чизро намедиду намешунид.

Ба имдоди дарё бод мерасад. Ба рўю мўи Нозанин бўса мезанад, зора мекунад, нола мекунад, банда мешавад, садқа мешавад.

Аммо Нозанин аз роҳаш намегардад.

То варта ҳамагӣ як қадам мемонад.

Гўё дарё ба исён меояд. Бо шўру қиём ба худ мепечаду нолону гирён сар ба соҳил мезанад. Ва гўё нолаву зора мекард: “Ист! Ақиб гард!”

Офтоб ғайб мезанад.

Чашмонашро мепўшад Нозанин ва худро сўи дарё ҳаво медиҳад. Дар вопасин нафас фарёди даҳшатноке мекашад ва зери об меравад.

Дарё ноилоҷ қисми Нозанинро ба оғўш мегирад. Ва ба тугён омада, менолад. Аз нолаи дарё фалак меларзад.

* * *

Нолише мекунад Нозанин ва оҳиста чашм мекушояд.

– Худоё, ман зиндаам!

Чашмони Умед меҳрангезона нур мегиранд.

– Зинда, зинда!

Аз нигоҳи шўълабори Умед пайкари Нозанин таконе мехўрад. Ва ба чашмонаш бовар намекунад:

– Ин тўй, Умед?

Ин овоз ба торҳои нозуки дили Умед нохун мезанад.

– Ман, ман!

Ин лаҳза ҳамаи ғаму андўҳ ва дарду алами Нозанину Умед ба ҳам омезиш меёбад. Ва дар ниҳоди ҳар ду ҳолате падид меояд, ки бо суҳан ифода карданаш имкон надорад.

– Ин тўй, Умед?

– Ин манам, Нозанин!

Ин дам хуршеди оламоро тулўъ мекунад. Нурҳои зарҳалину навозишгари он ба сару рўи Нозанин бўса мезананд. Дар чашмонаш акси худро чуста, шўълае аз он барқ мезанад.

– Хуршед тулўъ намуд?

– Бале, бале тулўъ намуд, Нозанин!

Дар замири Нозанин гўё чароғе фурузон шуд: дилу дидааш нур гирифт...

Шералӣ Мўссо